

ОДБРАНА

Година XII ■ Број 268 ■ 15. новембар 2016. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

„СЛОВЕНСКО БРАТСТВО 2016”

ОДЛУЧАН ОДГОВОР ТРИ ВОЈСКЕ

ИНТЕРВЈУ

ПУКОВНИК
ДР МИЛИВОЈЕ ПАЈОВИЋ
НАЧЕЛНИК ЦЕНТРА
ЗА МИРОВНЕ ОПЕРАЦИЈЕ

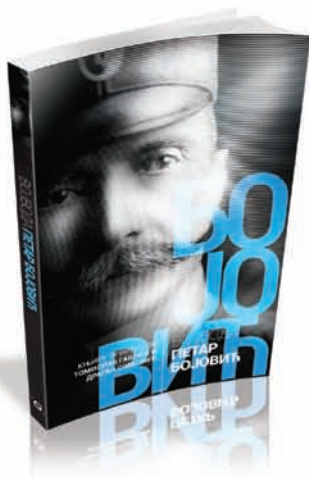

Едиција ВОЈВОДЕ

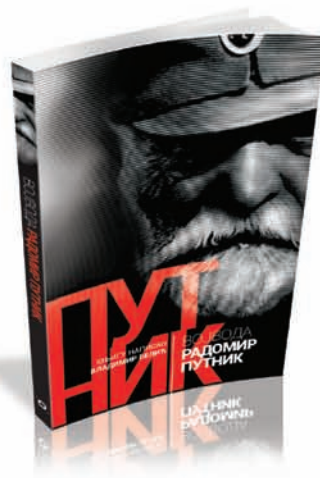
Велике годишњице су и велика подсећања, хоризонтални пресеци наше сопствене историје. Годишњица Великог рата вратила нам је у жижу интересовања многе историјске личности тог периода. Биографије славних српских војвода исписују најсветлије странице наше војне и свеколике историје.

ВОЈВОДА ПЕТАР БОЈОВИЋ

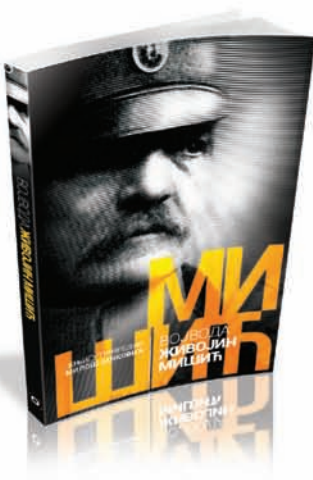
Томислав Гаврић.
Драган Симовић
Броширано,
ф. 13x20, 140 стр.
шифра: 111347
цена: 396,00
са попустом: 297,00

ВОЈВОДА РАДОМИР ПУТНИК

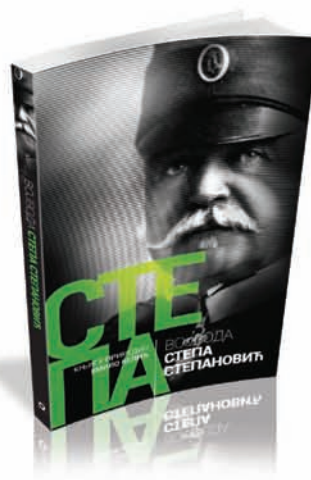
Владимир Белић
Броширано,
ф. 13x20, 142 стр.
шифра: 111348
цена: 396,00
са попустом: 297,00

ВОЈВОДА ЖИВОЈИН МИШИЋ

Милош Јанковић
Броширано,
ф. 13x20, 152 стр.
шифра: 111349
цена: 396,00
са попустом: 297,00

ВОЈВОДА СТЕПА СТЕПАНОВИЋ

Е. Белић
Броширано,
ф. 13x20, 186 стр.
шифра: 111350
цена: 396,00
са попустом: 297,00

SPECIJALNA AKCIJA!

1+1=3

ZA ZAPOSLENE U MINISTARSTVU ODBRANE I VOJSCI SRBIJE

OD 15.11. DO 30.11.

<p>NV628782-03 NAVIGARE</p> <p>Važeća MP cena: 10.990,00RSD</p>	+	<p>ELJ163111-01 ellesse ITALIA</p> <p>Važeća MP cena: 10.990,00RSD</p>	=	<p>644402-412</p> <p>Važeća MP cena: 8.890,00RSD</p> <p>1,00 RSD UZ AKCIJU:</p>
<p>9CYD-843 BRUGI</p> <p>Važeća MP cena: 8.990,00RSD</p>	+	<p>AY3018 adidas</p> <p>Važeća MP cena: 7.790,00RSD</p>	=	<p>i25402-04 ellesse ITALIA</p> <p>Važeća MP cena: 6.990,00RSD</p> <p>1,00 RSD UZ AKCIJU:</p>
<p>ELSJ163302-66 ellesse ITALIA</p> <p>Važeća MP cena: 8.990,00RSD</p>	+	<p>AY1822 adidas</p> <p>Važeća MP cena: 8.390,00RSD</p>	=	<p>AR1983 Reebok ROYAL FLAG</p> <p>Važeća MP cena: 7.790,00RSD</p> <p>1,00 RSD UZ AKCIJU:</p>
<p>ELSJ163309-03 ellesse ITALIA</p> <p>Važeća MP cena: 8.990,00RSD</p>	+	<p>10242D21G grip sport</p> <p>Važeća MP cena: 8.990,00RSD</p>	=	<p>AF5817 adidas</p> <p>Važeća MP cena: 6.990,00RSD</p> <p>1,00 RSD UZ AKCIJU:</p>

* Modeli se mogu razlikovati od prikazanih

OD SADA NA 6 RATA

FORMULAR ADMINISTRATIVNE ZABRANE MOŽETE PREUZETI NA
WWW.PLANETASPORT.RS ILI U VAŠOJ FINANSISKOJ SLUŽBI

Ukoliko odaberete tri artikla iz NOVE JESENJE i / ili ZIMSKE KOLEKCIJE treći najjeftiniji artikal plaćate 1,00 dinar. Popust se obračunava na važeću maloprodajnu cenu artikla, ostvaruje se na kasi i važi za članove kluba "Planeta".
PLANETA SPORT DOO Bulevar Arsenija Čarnojevica 69đ, Beograd

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране и Војске Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Ратника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Стевица С. Карапандин, пуковник

Главни и одговорни уредник

Владимир Почуч, потпуковник

Заменик главног уредника

Александар Петровић, капетан

Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић

Новинари

Сања Анђелковић
Владимир Вјештић
Миријана Крстовић, поручник
Биљана Миљић

Стални сарадници

др Себастијан Балаш, др Славиша Влацић,
Милосав Ц. Ђорђевић, др Милан Мијалковски,
др Зоран Миладиновић, др Миљан Милкић,
Будимир М. Попалић, Милош Стругар,
Никола Остојић, Александар Радић, Бојан Рајић,
Влада Ристић, Милена Милетић, Драгана Барјакта-
ревић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник)
Станислава Струњаш (техничка уредница)

Фотографија

Даримир Банда, Душка Стефановић, Јово Мамула
(фото-репортери)

Језички редактори

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски,
Јелица Живановић

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Татјана Шућин

Документација

Горан Станковић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809

Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808

Секретар редакције 3201-809; 23-079

Прелом 3240-019; 23-583

Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765

Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

Продаја 3201-810; 3241-254; 23-810

ТЕЛЕФАКС 3241-258

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs
redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РЦ
месечно 160 динара. За претплатнике преко
Поштанске штељонице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд
ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења
војних новинара

БРОЈ 268

ВЕЖБА

„СЛОВЕНСКО

БРАТСТВО

2016”

СНИМИО

Игор САЛИНГЕР

СПЕЦИЈАЛНИ
ПРИЛОГ 156

ПОДОФИЦИРИ

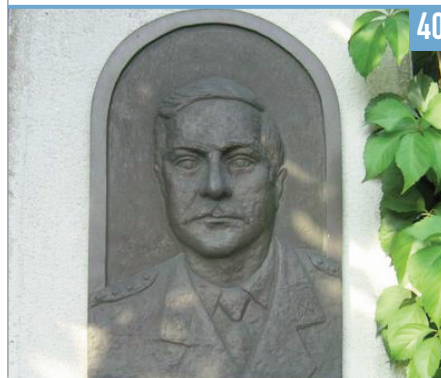
СПЕЦИЈАЛНИ
ПРИЛОГ 157

У МИСИЈИ
UNIFIL

Пуковник др Миливоје Пајовић, начелник Центра за мировне операције СЛОВЕНСКИ ДУХ ПОД ПЛАВИМ СТЕГОМ

Деловање безбедносних и обавештајних служби ГРАНИЦЕ РАДОЗНАЛОСТИ

„Словенско братство 2016”

ОДЛУЧАН ОДГОВОР ТРИ ВОЈСКЕ

Јунак отаџбине
мајор Милан Тепић (3)

У ХЕРОЈСКУ СМРТ!

24 Седми међународни
научностручни скуп
о одбрамбеним технологијама
ОТЕХ 2016

РАСАДНИК
НОВИХ ИДЕЈА

26 Поклоничко
путовање на Крф

ПОНОСНИ
НА ПРЕТКЕ

28 Припадници Војске
на извору духовности

ХИЛАНДАРСКИ
НАЈДОЊИ КАМЕН

29 Отворених очију
ВОЈНИЧКИ ПАКЕТ

30 Програм Т-Х
ЗАМЕНА
ЗА ВЕТЕРАНЕ

36 Припадници ЈНА
у мисији УН
на Синају

МАРЕНДА
НА ВРЕЛОМ ПЕСКУ

44 Светиња
надомак Пирота

ТАЈНА
СУКОВСКИХ
ФРЕСАКА

СЛОВЕНСКО БРАТСТВО

Падобрански и хеликоптерски десант, десантирање борбених оклопних возила, обезбеђење десантне просторије, марш, поседање линије блокаде, затим напад на терористичку базу и извиђање побуњеничких положаја беспилотним летелицама, такође артиљеријска припрема напада и његова ваздухопловна ватрена подршка, те санитетска евакуација, дејства на отета возила и уништавање експлозивних направа, као и решавање талачке ситуације, сегменти су вежбе, коју су од 3. до 9. новембра, на Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“, стрелишту „Орешац“ и војним аеродромима „Батајница“ и „Ковин“, успешно реализовали специјалци три војске – Руске Федерације, Белорусије и Србије.

На тактичкој вежби „Словенско братство 2016“ учествовало је 212 припадника руске Ваздушно-десантне војске, 56 белоруских и 450 српских војника. За увежбавање је формирана борбена група јачине мултинационалног батаљона специјалних снага. Поред њих, ангажоване су и јединице наше копнене војске и састави Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране.

Вежба је трајала три дана и, према предвиђеном сценарију, специјалци су најпре „заузели“ Аеродром „Ковин“, на који су доведене главне снаге и који је служио као основа за даља борбена дејства, да би потом дејствовали у два правца – на „Пасуљанским ливадама“ и „Орешцу“. Приликом дејстава специјалних снага против терориста коришћени су авиони „иљушин Ил-76“, хеликоптери Ми-8, Ми-17, „газела“ и „гама“, борбена возила пешадије (БВП-80), оклопни извиђачки аутомобили (БРДМ-2), оклопни транспортери (БМД-2), полицијска борбена возила, самоходне хаубице 122 милиметара, дронови и остала расположива техника.

Увежбавање је имало циљ да повећа интероперабилност и међусобно разумевање припадника војски партнерских земаља на тактичком нивоу, као и обуку јединица у планирању, припреми и реализацији задатака у операцијама очувања мира у мултинационалном окружењу. Речју, да провери спремност заједничких снага у борби против једног од највећих изазова данашњице по безбедност у свету – тероризма.

Јединствено по замисли, садржају и начину дејстава, „Словенско братство“ заправо је потврдило сличности основних поставки у противтерористичкој борби различитих војски. Пре три године започета сарадња Војске Србије са оружаним снагама Руске Федерације, а од прошле године и Републике Белорусије, и ове јесени послужила је за размену искуства када је реч о тактици, употреби технике и примени процедура приликом садејства мултинационалних састава и у борби против тероризма и у евентуалним задацима у некој од мировних операција широм света. Према речима војних званичника три државе, сличан успех очекује се и наредне године, на „Словенском братству 2017“, које ће се одржати у Белорусији. ■

МИНИСТАР ОДБРАНЕ У СКУПШТИНИ СРБИЈЕ

Представљајући Предлог одлуке о учешћу припадника Војске Србије у мултинационалним операцијама и Предлог одлуке о Годишњем плану употребе Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама, министар одбране Зоран Ђорђевић рекао је 2. новембра у Скупштини Србије да је Министарство одбране у 2016. планирало учешће око 700 припадника Војске Србије у операцијама Уједињених нација и Европске уније на 340 позиција.

– Настављамо ангажовање у седам мултинационалних операција УН, у Конгу, Либерiji, Обали Слоноваче, Кипру, Либану, на Блиском истоку и у Централноафричкој Републици, и у мисијама ЕУ у Сомалији, Централноафричкој Републици и Малији. Ове године, на основу закљученог Меморандума о разумевању између Владе Републике Србије и Уједињених нација о доприносу у систему „стендбај аранжмана“, одређени су санитарски тим, војни посматрачи и штабни официри, укупно 12 лица, који би се на позив УН могли ангажовати и у мисијама УН у Западној Сахари, Републици Мали, Џаму, Кашмиру, Јужном Судану, Судану и Блиском истоку. Такође, Предлог годишњег плана употребе ВС предвиђа и ангажовање наших припадника у две операције ЕУ за управљање кризама, и то у Централноафричкој Републици и на Медитерану – рекао је министар одбране, и објаснио да је за реализацију Годишњег плана употребе Војске у мултинационалним операцијама потребно 1.672.750.000 динара, од чега је Министарство одбране обезбедило 1.092.749.000 динара, а да се разлика надокнађује накнадама које УН уплаћује Министарству одбране. ■

САРАДЊА СА САД У ОБЛАСТИ ОДБРАНЕ

Новоименованог изасланика одбране САД у Београду пуковника Дагласа Фаертија, примио је 14. новембра министар одбране Зоран Ђорђевић. Током разговора истакнуто је да је сарадња две земље у области одбране веома развијена и да се може оценити као једна од водећих области у свеукупним односима Србије и САД.

Позитивно су оцењени бројни механизми сарадње две стране, попут Програма државног партнерства са савезном државом Охајо, који обележава десетогодишњицу сарадње, пројеката у оквиру Програма безбедносне помоћи, те заједничке вежбовне активности и обука. ■

ОБЕЛЕЖЕН ДАН ПРИМИРЈА У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

Дан примирја у Првом светском рату, 11. новембар, обележен је уз највише државне и војне почести. Председник Републике Томислав Николић, у пратњи министра одбране Зорана Ђорђевића и начелника Генералштаба Војске Србије генерала Љубише Диковића, положио је венац на Споменик незнатом јунаку на Авали.

„Данас обележавамо годишњицу престанка Првог светског рата. Рата у коме су Срби били хероји. Рата за који би Срби волели да се никада није водио. Да више никада не ратујемо, како бисмо својој деци омогућили живот у миру и благостању“ – уписао је председник Србије у спомен-књигу.

Уз интонирање химне, председник Николић положио је венац с посветом – „Јунацима Великог рата, поносни потомци.“

Поводом обележавања Дана примирја у Првом светском рату припадници Гарде Војске Србије извели су почасну паљбу са Савског платоа на Калемегдану, испаливањем десет плотуна из шест артиљеријских оруђа. ■

САСТАНАК МИНИСТРА С ДИРЕКТОРОМ ИТФ

Министар одбране Зоран Ђорђевић састао се 14. новембра са амбасадором Дамјаном Бергантом, директором Међународног поверљачког фонда за унапређење људске безбедности (ИТФ), и амбасадором Републике Словеније у Београду Владимиром Гаспаричом. Амбасадор Бергант презентовао је резултате досадашње сарадње ИТФ са Србијом, посебно из домена сарадње са Центром за размињање Владе Републике Србије и Министарством одбране. Саговорници су изнели очекивања да ће сарадња бити настављена и у наредном периоду.

Кључна сарадња Министарства одбране и ИТФ до сада се реализовала у области обуке и оспособљавања кадра из домена „безбедности у раду са убојним средствима, складиштења и уништавања“. ■

НАЧЕЛНИК ГЕНЕРАЛШТАБА У БРИСЕЛУ

Генерал Љубиша Диковић и његов грчки колега адмирал Евангелос Апостолакис потписали су 8. новембра у Бриселу ноту о приступању Србије Техничком споразуму о успостављању борбене групе Европске уније „Хелброк“.

Министарство одбране Србије исказало је спремност да у борбеној групи „Хелброк“ учествује са водом војне полиције, тимом за цивилно-војну сарадњу и са до пет штабних официра у команди снага борбене групе.

Нота ће ступити на снагу када је потпишу представници држава учесница те борбене групе, коју предводи Грчка, и у чијем саставу су припадници војски Бугарске, Кипра, Румуније и Украјине.

Генерал Диковић истакао је да је потписивањем ноте омогућено пуноправно укључење снага Војске Србије у ту борбену групу, што уједно представља још једну потврду привр-

жености Републике Србије Заједничкој безбедносној и одбрамбеној политици ЕУ. Начелник Генералштаба Војске Србије је у Бриселу, са председавајућим Војном комитету НАТО-а генералом Петром Павелом, разговарао о безбедносној ситуацији на Западном Балкану, а састао се и са главномандујућим Армије Мјанмара старијим генералом Мин Аун Хлаином и генерал-мајором Робертом Магауаном, командантом операције „Атланта“, у којој учествују припадници Војске Србије. ■

ИЗЛОЖБА „ВОЈВОДА ПЕТАР БОЈОВИЋ – ЗНАМЕЊА СЛАВЕ И ЧАСТИ“

Председник Републике Томислав Николић отворио је 10. новембра у Крагујевцу изложбу „Војвода Петар Бојовић – знамења славе и части“, која се после Палате Србија и гостовања у Дому Војске у Београду преселила у Конак кнеза Михаила, Народног музеја Крагујевац.

Председник Николић оценио је да је Петар Бојовић био оличење српског војника, официра, родитеља.

– Изложбом „Војвода Петар Бојовић – знамења славе и части“ желимо да одужимо дуг и својим потомцима испричамо причу о јединственом српском официру – рекао је председник Николић. ■

ПРИМОПРЕДАЈА ДУЖНОСТИ ДИРЕКТОРА ВОА

У Војнообавештајној агенцији Министарства одбране Републике Србије, у присуству министра одбране Зорана Ђорђевића, последњег октобарског дана извршена је редовна примопредаја дужности између досадашњег директора Војнообавештајне агенције (ВОА) бригадног генерала Славољуба Дабића и пуковника Зорана Стојковића, заменика директора ВОА. ■

ГЕНЕРАЛ ДИКОВИЋ С НАЧЕЛНИКОМ ГЕНЕРАЛШТАБА БЕЛОРУСИЈЕ

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић разговарао је 9. новембра са својим колегом из Републике Белорусије, генерал-мајором Олегом Алексејевичем Белокоњевим.

Током сусрета првих људи двеју војски, након званичне посете генерала Диковића Минску у априлу и разговора на Сјангшан форуму прошлог месеца у Кини, начелник Генералштаба Војске Србије још једном је захвалио Републици Белорусији на залагању за одбрану међународног права и очување територијалног интегритета и суверенитета Републике Србије.

Генерали су разговарали о актуелној политичко-безбедносној ситуацији у региону и свету, војнообразовној и војномедицинској сарадњи, те о припреми и обуци специјалних јединица и учешћу у мултинационалним операцијама. ■

ПУКОВНИК ДР МИЛИВОЈЕ ПАЈОВИЋ, НАЧЕЛНИК ЦЕНТРА ЗА МИРОВНЕ ОПЕРАЦИЈЕ

СЛОВЕНСКИ ДУХ ПОД ПЛАВИМ СТЕГОМ

Поводом шест деценија од прве мировне мисије наше војске, саговорник „Одбране“ је пуковник др Миливоје Пајовић, начелник Центра за мировне операције Здружене оперативне команде Генералштаба Војске Србије. Артиљерац, гардиста, спортиста, командант „старог кова“, али најмање „тип ЈНА“, већ човек у чијем ставу има аrome српског официра из Првог рата, готово романсиране слике споја традиционалног и модерног.

Пуковник Пајовић недавно је стекао научно звање доктора политичких наука, а његов портфолио садржи мноштво занимљивих детаља, између осталог и то да је објавио шест књига, док је седма у припреми. Можете га срести на научним конференцијама, полумаратонским тркама, али и у „провереним“ престоничким кафанама у друштву интелектуалне и књижевне елите. Међутим, у ком год амбијенту га видели, непогрешиво ћете знати да је реч о официру који униформу носи у себи, више него на себи.

Разговор смо, ипак, усмерили ка поводу – Дану Центра за мировне операције и 60. годишњици од прве мисије на Синају. Колико Војска, а колико држава профитирају из чињенице да наши војници чувају светски мир, може ли Војска више и боље под-

У друштву постоји широк консензус када је реч о користи које наша земља има од ангажовања у мировним операцијама, о чему сведоче готово једногласне одлуке Народне скупштине. Добровољаци за упућивање у мисије има довољно за наредних десет година, каже „први мировњак“ Војске Србије.

упрти наше спољнополитичке позиције и да ли правилно читамо лекције из прошлости, питали смо, сем осталог, пуковника Миливоја Пајовића.

О Навршава се шест деценија од прве мултинационалне операције у којој су учествовали мировњаци с ових простора. Да ли искуства са Синаја и даље представљају референтну вредност за мисије у којима се данас ангажујемо?

– За ових шездесет година свет у којем живимо радикално се променио. Технологија је напредовала. Неко је једном рекао да у временима брзих промена искуство може бити највећи

непријатељ. Зато је моје мишљење да је у овом случају одговор логично негативан и подразумева да се искуства ЈНА из давних шездесетих година, у практичном, оперативном смислу, не могу искористити у данашњем добу.

Али оно што јесте континуитет, и што на неки начин представља *spiritus movens* нашег посвећеног присуства у мисијама Уједињених нација, јесте дух наших војника, дух словенски. А красе га ентузијазам, снажљивост, виспреност и широкогрудост. То су особине наших претходника са Синаја, које су као традиција, скоро као културно и типично антрополошко наслеђе забележени, не само у нашим записима, него и у званичним анализима мисије UNEF.

Југословенски одред био је пример другим контингентима, и у свему испред оружаних снага Бразила, Канаде, Колумбије, Данске, Финске, Индије, Индонезије, Норвешке или Шведске. И кад су се разминиравали непријателски пустињски крајолици, и у спортским надметањима, и у приредбама за културно уздизање у слободно време, али и у помоћи и заштити локалног становништва. На принципима таквог наслеђа, који промовише несебично залагање за одбрану, заштиту и помоћ, а не за отимање, освајање и ускогрудост, и данашњи српски мировњаци граде своје мотиве за

М. ПАЈОВИЋ

учешће у мировним операцијама. Већ четири године, радећи на њиховој припреми за мисије, из дана у дан, са задовољством се уверавам у то.

Q Повраћањак под заштитом УН, пре 14 година, био је гошћиво симболичан. Имали смо неколико по-смајрача у Источном Тимору, Либерiji, Обали Слоноваче и Бурундију, а данас смо једна од значајнијих земаља контрибутора међу „плавим шлемовима“. Да ли смајраше да је садашње ангажовање права мера и одраз наше снаге и утицаја на међународном плану?

– На данашњи дан заузимамо осмо место у Европи по броју војника које дајемо снагама Уједињених нација. Али ако то посматрамо у односу на број становника, онда смо на трећем месту, и само су Финска и Ирска испред нас. На светском нивоу, процењујући на исти начин, по глави становника дајемо више војника него Ин-

дија, Пакистан или Бангладеш. Једноставно речено, српски војник је одличан војник, тражен и уважаван у штабовима и у зонама операције. Лекари су такође познати по стручности и пожртвованости. Међутим, наше амбиције зависе од тога колико можемо да издвојимо новца за мировне операције из разреза за Војску Србије и Министарство одбране.

Иако је учешће у мировним операцијама и Уједињених нација и Европске уније видљиво и конкретно оруђе спољне политике, од којег користи има цела држава, према садашњем решењу финансира се само новцем намењеним Војсци. И поред тога ми успевамо да одржимо завидан ниво стандарда наших војника, и када је реч о опреми коју користе, али и када разговарамо о накнадама за њихово ангажовање, које носи бројне ризике. Тренутна бројна величина персонала ангажованог у мисијама одговара нашим могућностима, док су захтеви за већим

присутвом српских војника свакодневни. Могуће је да ћемо променом модела наступа у мисијама у наредном периоду моћи да рачунамо и на нека повећања броја припадника, али тако да то буде ефикасније и исплативије него у овом тренутку.

Q Почетком двехиљадићих постојао је огроман ентузијазам да се наша војска снажно укључи у мисије под окриљем НАТО-а. Секулисало се о упућивању једног батаљона у Авганистан. Имајући у виду данашња искуства, да ли је таква иницијатива уопште била реална?

– Руководим посебном јединицом наше војске која је по природи свога рада УН-центрична, ако та кованица може да илуструје оно што желим да нагласим. Стандарди Уједињених нација су основне мере према којима се равнамо. Мисије под окриљем Алијансе нису у хоризонту делокруга рада и надлежности Центра за мировне опе-

рациије. Али, ако инсистирате на личном ставу, мислим да је то размишљање из двехиљадитих било далеко од реалности из више разлога. Најпре због познатих прилика у блиској прошлости, грубе агресије НАТО-а према нашој земљи. Данас кад имамо дефинисани програм партнерства, који се процењује као одговарајућа и реална мера сарадње, очигледно је да је размишљање о операцијама Алијансе била илузија. Мислим да је то било прерано и у политичком, и у тактичком, па и у организационом смислу.

Када је реч о спремности наших јединица или појединаца, што би рекао наш народ, можемо и на Месец ако треба. Србија је једина земља која није чланица Европске уније, чија Војска учествује у четири мисије за управљање кризама у оквиру Заједничке европске безбедносне и одбрамбене политике. И кроз мисије Уједињених нација и кроз операције које води Европска унија лако се препознаје истакнуто место Војске Србије међу другим војскама.

О Један од бивших министара спољних послова Румуније изјавио је својевремено да је румунски баштаљон у Ираку учинио више на плану билатералне сарадње са САД него читаво њихово министарство спољних послова за годину дана. Да ли би наша позиција на међународној сцени данас била другачија да смо се и ми тада масовније укључили у операције под окриљем САД и НАТО-а?

– Нисам чуо за ту, рекао бих, лаконску процену. Чини ми се да процене такве врсте не воде конкретним закључцима, посебно не у нашем случају. Снага и моћ у међународним односима не мере се увек само економским и војним потенцијалом и хегемонистичким амбицијама. И није баш увек најмудрије „везати мали чамац за велики брод“. Јер бродови се љуљају и сударају, нагињу и преврћу. Не верујем да постоји аналитичар који ће проценити шта би било да је било. Србија има своју спољну и друге политике у свим областима друштвеног организо-

вања, као што има и у области одбране. И има право на сопствену политику, и на сопствене ставове. Мислим да се не бисмо претерано усрећили да смо учествовали у неким операцијама за које ће време показати да нису биле у сагласју с међународним правом. То никада није био манир Србије.

О После вишегодишњих рајтова на овим просторима, јавности засићена сукобима није имала много разумевања за ангажовање наших војника ван граница Србије. Да ли грађани данас мисле другачије?

– Када бранимо наше предлоге о учешћу у мировним операцијама, пред посланицима у Народној скупштини имамо скоро апсолутну подршку. На тај начин грађани Србије нам преко својих представника поручују да радимо добар и користан посао за земљу. То видимо и на свечаним испраћајима мировњака у нашим касарнама. Грађани су свесни међународног значаја учешћа у мисијама и поносни што то радимо у њихово име, и на најбољи начин. С друге стране, захвални смо што

нам је та привилегија дата и што су нам у буџету опредељена довољна финансијска средства. Непотребно је коментарисати изјаве које апострофирају наше мировне операције као ратовање за туђ рачун. То су бесмислице у правом смислу речи.

О. *Подаци говоре да је током мисије у Синају пре шест деценија животи изгубило осам припадника Југословенског одреда. Сем случаја др Оливера Јовановић, која је преминула то повратку из мировне мисије од последица маларије, до сада, на срећу, није било жртва међу нашим припадницима. Да ли смо данас спремни на такав сценарио?*

– Мировне мисије нису екскурзије и излети. То су сложене војне операције које носе бројне ризике и опасности. У мисије које су актуелне шаљемо добровољце којих у нашим базама података има за ангажовање наредних десет година. Иако мировне, ове мисије изводе се у екстремним безбедносним и климатским условима и некада узимају свој данак. Тако је било и на Синају. Животе је изгубило осам, а рањено је и повређено 56 припадника Одрета.

Према сачуваној евиденцији Команде одреда, у периоду до повлачења 1967. године страдало је шест војника и два официра. Један официр у чину поручника настрадао је у авионској несрећи током извршавања задатака извиђања из ваздуха 1966, док се други поручник лекар убио у свом шатору 1961. године. Један војник удавио се у мору, један је страдао у пожару, а један погинуо у саобраћајном удесу 1960. године. Током 1965. настрадала су још двојица војника, један од удара грома, док је други умро од последица тумора плућа на ВМА у Београду.

Такође, рањено је и повређено пет официра, пет подофицира и 46 војника, од чега у минским пољима теже или лакше 19 припадника. Остале повреде задобијене су у саобраћајним удесима или пожарима. Како је записано, најтежи инцидент збио се 18. јуна 1957, када је инжењеријски вод под командом поручника Стеве

Марковића камионом GMC наишао на две противтенковске мине. Док се јединица налазила на извршавању задатака, непозната лица поставила су мине на путу којим је камион прошао. У инциденту је погинуо војник Ранко Милић из Борче. Ранко је био прва, а др Оливера Јовановић, коју је однела маларија, надамо се и последња жртва у мировним мисијама. Коначно, не размишљамо о могућности неког лошег сценарија, али без обзира на то, као војници смо спремни на све.

О. *Статистика УН сведочи да је мисија UNIFIL у Либану до сада однела највећи број жртва међу „плавим шлемовима“. Да ли су наши припадници свесни ризика који прихватају огласком у мисију?*

– У потпуности су свесни. Ипак највећи број настрадалих мировњака, према статистици Уједињених нација, припада инцидентима који су последица грубог кршења дисциплине, правила понашања или мера личне заштите. Занемарљиви број њих настрадао је у размени ватре или у другој борбеној радњи. Наша обука и припреме пред упућивање изводе се ради изградње свести о потреби сталне повишене пажње. Посебно је то важно у мисији UNIFIL у Либану и MINUSCA у Централноафричкој Републици.

О. *На једном од предавања на форуму „Безбедност за све“, који су организовали студенти Факултета за безбедност, говорили сте о потреби да се више и мудрије користе наши војни потенцијали у мировним мисијама. Рекли сте да треба да „шаљемо више волова, а мање синова“. Шта сте тиме желели да кажете?*

– Главна опрема, коју чине камиони, хеликоптери, инжењеријске машине, агрегати, медицинска опрема и уређаји, јесте оно што једној земљи доноси велики профит ако се ангажује у зони операције. С друге стране, ако људе шаљете само с индивидуалним комплетом ствари, без главне опреме, од Уједињених нација добија се исти износ накнаде и за пуковника који је доктор наука и општи и васку-

ларни хирург као и за војника који ради као портир на капији. Али када поменуто хирургу додате операциони сто с инструментима, припадајући материјал и лекове, онда се добија накнада за њега лично, за ангажовану опрему, али и за стручну услугу коју је као специјалиста пружио. То је свим другачија димензија коју су неке земље развиле као својеврсни државни бизнис с Уједињеним нацијама.

Неће много времена проћи, а Србија ће у мисијама Уједињених нација имати и хеликоптере с пилотима, који ће стално летети и бити у тренажу, и инжењеријску чету с потребним машинама, а можда и брод на некој од егзотичних водених дестинација.

О. *Осим новца, који је без сумње основни мотив за одлазак у мисију, шта још војнике привлачи до „плави шлем“? Која је користи система одбране?*

– Новац је одлучујући и није занемарљив износ који припадник Војске прима као накнаду за ангажовање у мисији. Реч је о четири до пет пута увећаној месечној плати, зависно од позиције на коју се неко упућује, климатских и безбедносних ризика. Али, боравак у зони операције производи посебну врсту атмосфере која посебно мотивише и подстиче на такмичење с осталим војскама. Резултат тог одмеравања јесте израженије и трајно самопоуздање и отреситост, боља обученост с дугорочним позитивним ефектима, побољшање језичких вештина и физичке издржљивости. На тај начин, с минималним улагањима, наше мировњаке обучавамо у реалним условима и с реалним актерима. То је у обуци од непроцењиве вредности.

О. *За време обављања дужности начелника Центра за мировне операције имали сте прилику да budete и командант националног контингента у мисији УН у Централноафричкој Републици. Да ли данас, после те мисије, другачије доносиће одлуке и, уопште, гледаће на проблематику учешћа припадника Војске Србије у мултинационалним операцијама?*

– Много сам научио у Африци. Већи део тог искуства примењујем свакодневно. На пример, не смете да гњавите људе, сараднике. Морате да верујете у то да су одлични професионалци који све време раде за вас. Никако не смете да их вређате или омаловажавате. Не кињите их због ситница, саветујте их и помажите, опраштајте и храбрите. Истовремено, ништа не допуштате мимо прописа, посебно ако би то за последицу имало нарушавање безбедности или компромитацију личности појединца и идентитета државе и Војске.

Командовање и таленат за командовање суштина су сваког успеха у Војсци. Интелигентан и вешт командант увек је расположен и добронамеран, а људи се радо окупљају око њега. Он уме да каже шта жели и шта хоће да буде урађено и никада не показује нервозу. Правичан је и увек брани људе, чак и када их најстроже кажњава. То се најбоље види, учи и усавршава у условима када дане и ноћи, хлеб и воду, сан и нервозу делите са онима за које одговарате и као човек и као официр. У Африци је то најживописније и најреалније.

О Говори се о кореним променама у начину планирања и реализовања мировних операција УН. О чему је реч? Можемо ли ићи у корак с тим променама?

– Уједињене нације периодично врло систематично разматрају достигнућа и ефекте који се постижу спровођењем мировних операција као основног оруђа Савета безбедности за успостављање и одржање мира у нестабилним регионима. Свака мировна мисија почива на цивилној, војној и полицијској компоненти, које морају да делују синхронизовано, јединствено и у оквиру мандата. Последњи Високи панел о мировним операцијама, као и дебате после њега, дали су и неке препоруке за ефикасније деловање мисија Уједињених нација.

Потребна је строжа контрола снага пре упућивања у мисију, њихове обучености, опремљености и едукованости по питањима специфичности зоне операције у којој се мисија реализује. Уједињене нације очекују да

се иницијално реаговање знатно смањи и да државе контрибутори буду спремне за брзо распоређивање готових снага у зону операције у минималном времену.

Обавештајне информације и обавештајна припрема операција морају имати значајнију и ефикаснију улогу у раду интернационалних штабова, који морају брже да доносе адекватне одлуке за поступање јединица на терену. Нова технологија је неопходна. То су информатичка и телекомуникациона средства, дронави и остала средства за осматрање из ваздуха и вишенарменски хеликоптери.

У случајевима када нако из контингента повреди обичаје и прописе треба спроводити брзе и опсежне истраге, а ако пропуст за последицу има и сексуалну злоупотребу – из мисије враћати целе јединице. Треба обезбедити да се у сваком контингенту налази најмање одређени број жена (прича се о минималном проценту од 15 одсто). У супротном одбити ангажовање таквих јединица.

Поред овога, Интегрисана служба за обуку Уједињених нација поштриће надзор у процесу обучавања по стандардима Уједињених нација и то преко сертифицираних институцијама у земљама контрибуторима. Центар за мировне операције има сертификат Уједињених нација за Курс УН за штабне официре, а ускоро ће бити сертифициван и за Курс за заштиту цивила и Курс за војне посматраче. Такође, 2016. године Центар за мировне операције постао је члан европске (ЕАРТС) и светске (ИАРТС) асоцијације центара за обуку за мировне операције.

Све наведено указује на чињеницу да је српски центар за мировне операције институција која иде у корак с актуелним трендовима и захтевима који се постављају пред учеснике мировних операција, спреман да и даље обезбеђује да се извршењем друге мисије Војске Србије јачају оперативне и функционалне способности наших јединица пре, за време и после ангажовања у мировним операцијама. ■

Александар ПЕТРОВИЋ

СЛОВЕНСКО БРАТСТВО 2016

Трећу годину заредом припадници Војске Србије и Оружаних снага Руске Федерације на полигонима двеју земаља увежбавају заједнички одговор на изазове, по оцени многих, највећег зла данашњице – тероризма. Од прошле године „братству“ су се придружили белоруски „специјалци“, а заједнички испит увежбаности снага савладали су успешно и са највишим оценама.

ОДЛУЧАН ОДГОВОР

Облаци на небу изнад Аеродрома „Ковин“ као да су се за тренутак размакли да би пропустили три војна транспортна авиона „иљушин Ил-76“ и хеликоптере Ми-8Т и Ми-17В5, који су се смењивали у налетима како би извели специјални десант – редак приказ на нашем небу. Упркос лошим временским условима, грмљавина мотора првог „иљушина“ и необичне групације белачастих купола недвосмислено су били знак да је започео десант три возила борбене технике БМД-2, а пратили су га десанти људства падобранима типа „крило“, хеликоптерски и десант главних снага за извођење противтерористичких снага.

Спајањем технике и људства припадници Оружаних снага Руске Федерације, Републике Белорусије и Војске

ТРИ ВОЈСКЕ

Србије успешно су реализовали постављене задатке у противтерористичкој операцији.

Атрактивни приказ на Аеродрому „Ковин“ био је само један од сегмената мултинационалне вежбе „Словенско братство 2016“, која је од 3. до 9. новембра 2016, осим у најјужнијем банатском граду, одржана и на Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“, Аутоматизованом стрелишту „Орешац“ и Аеродрому „Батајница“. На тој тактичкој вежби учествовало је 212 припадника Ваздушно-десантне војске Оружаних снага Руске Федерације, 56

припадника Оружаних снага Републике Белорусије и 450 припадника Војске Србије.

Тема вежбе била је „Дејство специјалних снага на терористичке снаге“, а циљ повећање интероперабилности и међусобно разумевање припадника војски партнерских земаља на тактичком нивоу, те обука јединица у планирању, припреми и реализацији задатака у операцијама очувања мира у мултинационалном окружењу. За њено извођење формирана је борбена група јачине мултинационалног батаљона специјалних снага.

На Аеродрому „Батајница“, током дана који су претходили тежишним активностима вежбе, припадници војски Руске Федерације и Белорусије распоређивали су опрему и наоружање, посаде „иљушина“ припремале су ваздухоплове за десантирање транспортера и падобранаца, а српски и руски пилоти су на заједничком састанку планирали летачке активности.

Прилика за проверу увежбаности указала се на Аутоматизованом тенковском стрелишту „Орешац“, где су се припадници српских, руских и белоруских оружаних снага нашли пред изазовом решавања талачке ситуације. На ободу Делиблатске пешчаре, компликована талачка ситуација успешно је решена дејством механизованих јединица, којима је претходила акција „специјалца“, који су спуштајући се низ уже из хеликоптера Ми-17 и „газела“ неутралисали део „терориста“ и ослободили таоце.

Све активности изводиле су се под будним оком руководства „Словенско братство 2016“, предвођеног овогоди-

шњим домаћином, командантом Специјалне бригаде Војске Србије бригадним генералом Зораном Величковићем.

Указујући на значај мултинационалних вежби у домену размене искустава, генерал Величковић истакао је да ће у међународној војној сарадњи наставити са реализацијом оваквих вежби с циљем безбедности наше државе и мира у свету.

Анализирајући резултате заједничких акција након изведених увежбавања, генерал Величковић, начелник Одсека за извиђање ваздушно-десантних снага Оружаних снага Руске Федерације генерал-мајор Олег Олегович Пољгујев и први заменик начелника штаба Команде за специјалне операције оружаних снага Белорусије пуковник Олег Ивановић Пејчевски били су сложни у оцени да су у отежаним временским условима припадници три војске успешно реализовали све задатке који су пред њих постављени.

Иако је тежишни део вежбе био планиран за извођење на полигону „Пасуљанске ливаде“, упорна густа магла свела је видљивост на свега неколико метара пркосећи унапред предвиђеном сценарију. Међутим, лоше време није

ДЕЈСТВАЊЕ НА РУСКИМ И СРПСКИМ ПОЛИГОНИМА

Мултинационална вежба „Словенско братство 2016“ наставак је сарадње између Ваздушно-десантних јединица оружаних снага Руске Федерације и Специјалне бригаде Војске Србије започете извођењем вежбе „СРЕМ 2014“, која је реализована на полигону „Никинци“. Током 2015. године вежба се одиграла на полигону „Рајевски“ у близини Новоросијска у Руској Федерацији, када су се припадницима Војске Србије и Оружаних снага Руске Федерације у увежбавању прикључили и припадници Оружаних снага Републике Белорусије, чиме је вежба добила трilaterални карактер.

Основни циљ заједничких војних вежби и обуке са припадницима страних оружаних снага је сте унапређење оперативних и функционалних способности наше војске. Тај облик војне сарадње у највећој мери доприноси конкретном стицању искуства у решавању тактичких и ватрених задатака, спровођењу антитерористичких операција, али и припреми за учешће у мултинационалним операцијама.

КОНЦЕРТ СРПСКИХ И РУСКИХ ВОЈНИХ МУЗИЧАРА

Међу путницима три војна транспортна авиона „иљушин Ил-76“ који су првог дана вежбе „Словенско братство 2016“ слетели на батајнички аеродром били су и чланови Ансамбла Ваздушно-десантне војске Оружаних снага Руске Федерације. За разлику од колега „специјалаца“ из Русије, Белорусије и Србије, који су се током вежбе „борили“ против терориста, руски војни музичари имали су задатак да својим наступима обезбеде музички предак за све учеснике „Словенског братства“ након напорних увежбавања.

Осим на полигонима и аеродрома, припадници Војске Србије и оружаних снага Руске Федерације и Белорусије, заједно су „дејствовали“ и у Дому Војске у Нишу, где су Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“ и Ансамбл Ваздушно-десантне војске Оружаних снага Руске Федерације одржали први заједнички концерт. Концерту су присуствовали припадници Министарства одбране и Војске Србије и оружаних снага Руске Федерације и Белорусије, те личности из културног и јавног живота.

Гостујући ансамбл извео је сплет руских и белоруских народних и војничких песама уз подршку солиста и играчке групе. У другом делу програма „Станислав Бинички“ и солисткиња Данка Стојиљковић извели су неколико српских традиционалних нумера, а крај концерта обележила су заједничка извођења, међу којима је највише аплауза побрала препознатљива „Каћуша“.

Према речима начелника ансамбла „Бинички“ капетана фрегате Светозара Василеског, осим војничке, том приликом остварена је уметничка и културна сарадња, јер „музика и ноте немају границе“

Уметнички руководилац гостујућег оркестра Вјачеслав Омељанов нагласио је да је у Србију дошао само део ансамбла, који чине концертну бригаду. Он је рекао и да тај ансамбл годишње изведе између 100 и 120 концерата, али и да свира неке српске народне песме.

За све учеснике вежбе, музичари Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички“ и Ансамбла Ваздушно-десантне војске Оружаних снага Руске Федерације приредили су заједнички концерт и у Дому Војске у Панчеву.

омело учеснике и руководство да државном и војном врху на тактичко-техничком збору представе људство и технику, па нису изостале ни честитке за успешно реализовану вежбу.

Увежбавање и размена искустава

Руководилац вежбе заменик команданта Специјалне бригаде Војске Србије пуковник Миролуб Чупић подсећа да су, осим припадника Специјалне бригаде, на вежби „Словенско братство 2016“ учествовале и јединице Копнене војске и припадници РВ и ПВО.

– Циљ је да проширимо започету сарадњу са оружаним снагама Руске Федерације и Републике Белорусије, али и да разменимо искуства по питању тактике, технике и процедура, те да се увежбавамо за садејство у евентуалним задацима, где би наше јединице, уз подршку других снага Војске Србије, могле да се нађу у некој од мировних операција широм света – нагласио је пуковник Чупић.

Сама вежба, како је истакао, трајала је три дана, а првог дана извршено је заузимање Аеродрома „Ковин“, који је служио као основа за даља дејства. Уследило је довођење главних снага на аеродром, чије се ангажовање одвијало у два правца – Интервидовски полигон „Пасуљанске ливаде“ и Аутоматизовано стрелиште „Орешац“.

Кад је реч о наоружању и војној опреми, током вежбе коришћени су авиони „иљушин Ил-76“, хеликоптери Ми-8, Ми-17, „газела“ и „гама“, борбена возила пешадије (БВП-80), оклопни извиђачки аутомобили (БРДМ-2), оклопни транспортери (БМД-2), полицијска борбена возила, самоходне хаубице 122 mm, дронови и друга средства.

Током претходних сусрета, учесници „Словенског братства“ увежбавали су се на српским и руским полигонима, а како су високи војни званичници најавили, планирано је да наредне године мултинационална вежба буде одржана на територији Републике Белорусије. ■

Биљана МИЉИЋ

Снимили фото-репортери магазина „Одбрана“

ЗА ПРИКАЗАНУ VEЖБУ И ОСТВАРЕНЕ РЕЗУЛТАТЕ – „ВРЛО ДОБРО“

Завршни сегмент вежбе „Словенско братство 2016“ изведен је на Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“, у веома отежаним временским условима. Том приликом, тактичко-техничком збору људства и технике припадника Ваздушно-десантне војске Оружаних снага Руске Федерације, Оружаних снага Републике Белорусије и Војске Србије присуствовали су председник Републике Томислав Николић, државни секретар у Министарству одбране Ненад Нерић, начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић, начелник Генералштаба Оружаних снага Републике Белорусије и заменик министра одбране Белорусије генерал-мајор Олег Алексејевич Белокоњев, представници Министарства одбране и Војске Србије, оружаних снага Руске Федера-

ције и Републике Белорусије, те представници дипломатског кора.

Оценивши вежбу и остварене резултате оценом „врло добро“, председник Николић истакао је да Војска Србије наставља увежбавања са војскама многих држава у свету.

– Радује ме што на вежбама припадници Војске Србије потпуно равноправно испуњавају задатке који се пред њих поставе, а наравно да никога од нас не би радовало да то знање морају да користе у стварним ситуацијама. Не постоји држава која нема интерес да се бори против тероризма – нагласио је председник Николић честићајући свим учесницима вежбе што схватају због чега наша држава, баш као и остале, издвајају новац како би припадници војске били што боље увежбани и опремљени.

Генерал Диковић подсетио је да су протеклих неколико дана припадници три војске изводили заједничке активности на тему борба против тероризма, а циљ је био да се провери интероперабилност састава и њихова спремност и способност да се заједнички боре против једног од највећих изазова по светску безбедност – тероризма.

– Овакве и сличне вежбе Војска Србије изводила је и са припадницима оружаних снага других земаља – на-

гласио је генерал Диковић додајући да је „Словенско братство 2016“ јединствено по много чему, а пре свега по садржају, начину дејства и по великој сличности основних поставки у противтерористичкој борби и великој увежбаности састава три војске.

Оценивши изведену вежбу одличном оценом, начелник Одсека за извиђање ваздушно-десантних снага Оружаних снага Руске Федерације генерал-мајор Олег Олегович Пољгујев рекао је да су припадници оружаних снага те земље одрадили све задатке са високом оценом.

– Била је ово одлична противтерористичка вежба, на којој смо заједничким снагама реализовали све задатке. Искористили смо све могућности техничког састава и људства и све је било како смо планирали – нагласио је

генерал Пољгујев, подсећајући како је активност већ постала традиционална.

Начелник Генералштаба Оружаних снага Белорусије генерал Белокоњев оценио је вежбу и њене резултате „веома позитивним“, наглашавајући да је пружила могућност да се увежбају активности у оквиру међународне сарадње, а све с циљем интероперабилности. Он је, такође, најавио да је планирано да „Словенско братство“ следеће године буде изведено на територији Белорусије.

ГРАНИ ЉАНИ

Тешко да би било ко могао да сачини листу безбедносних изазова с којима се данас суочава Србија, попут различитих облика субверзија, тероризма, деловања организованих криминалних група или мигрантске кризе, а да међу њима не наведе и шпијунажу.

Сваки од поменутих облика угрожавања јесте из надлежности цивилних и војних безбедносно-обавештајних служби. Интензитет њиховог деловања увек је висок, али за највећи део јавности невидљив.

А приоритети, као и свуда у свету, мењају се у зависности од политичке ситуације – и на глобалном и на регионалном, као и на унутрашњем плану. Држава има задатак да обезбеди услове за несметан и професионалан рад служби, а оне да штите земљу и њене грађане.

Одмеравање интереса

Да није реч о једноставним и једнозначним односима, како се на први поглед чини, потврђују нам примери из прошлости, али и недавно откривени случајеви шпијунаже код нас.

Службе се, нажалост, сусрећу с опструкцијама спољашњих или унутрашњих фактора, који, не тако ретко, делују синхронизовано, сходно својим потребама.

Инострани фактор руководи се, по правилу, безбедносним, политичким и економским интересима, а унутрашњи, углавном, (ситно)сопственим, најчешће финансијским, не обазирјући се на штету коју наноси друштву.

Дакле, на једној страни су интереси других држава и њихових експонената, оличених у појединцима или организацијама, а на другој безбедносне службе земље према којој испољавају занимање.

Јавно обелодањивање таквог деловања може се различито тумачити, у зависности од критеријума којима се мери корист или штета због њихових поступка или пројектованих циљева.

Чињеница јесте да се страни агенти све ређе хапсе и процесуирају, не зато што их нема и што се њихов рад не прати, већ зато што се после документовања њихове делатности пажљиво одмеравају користи и штете.

Некада је потребно дозволити да наставе с деловањем како би се до детаља открила мрежа њихових сарадника. Друга је могућност да се „преврбују” и користе за пла-

ДЕЛОВАЊЕ БЕЗБЕДНОСНИХ И ОБАВЕШТАЈНИХ СЛУЖБИ

ЦЕ РАДОЗНАЛОСТИ

Чињеница је да се страни агенти све ређе хапсе и процесуирају, не зато што их нема и што се њихов рад не прати, већ зато што се после документовања њихове делатности пажљиво одмеравају користи и штете. Некада је потребно дозволити да наставе с деловањем како би се до детаља открила мрежа њихових сарадника. Друга је могућност да се „преврбуу“ и користе за пласирање дезинформација супарничкој страни. Неретко се дипломатским путем, далеко од очију јавности, обавештава држава за коју „шпијунирају“, не би ли се остварили различити интереси или други циљеви.

сирање дезинформација супарничкој страни. Неретко се, дипломатским путем, далеко од очију јавности, обавештава држава за коју раде, не би ли се остварили различити интереси или други циљеви. Модел размене агената, који је карактерисао период хладног рата, одавно се непримењује.

У сваком случају, могућности је много, а бира се она која ће задовољити најважније државне или професионалне интересе.

Полагање рачуна

Како год домаћа јавност тумачила недавне догађаје, они су нас подсетили на то шта је основна делатности наших служби. Осим тога, добили смо прилику и да преиспитамо поједине ставове који су после петооктобарских промена, а под утицајем „универзалних стручњака“ за све друштвене области, поготово из домена невладиног сектора, традиционално ненаклоњеног обавештајним и безбедносним службама, олако преобликовани.

То време било је нарочито тежак период за српске безбедносно-обавештајне службе, подједнако и војне и ци-

вилне, јер им је стављано на терет да су листом политички инструментализоване и да им је основна делатност била елиминисање политичких противника владајућих структура. Не могу се порећи ни такви примери, али су они познати и у највећем броју случајева процесуирани.

Истовремено, не може се негирати ни чињеница да је већина припадника служби крајње професионална, да је реч о пажљиво одабраном кадру, чији су образ укаљали искључиво појединци.

Зна се, међутим, да су управо припадници нашег обавештајно-безбедносног сектора и њихови сарадници, а не техника, највећа вредност тог система. Уосталом, не постоји безбедносна или обавештајна служба у свету која, посредно или непосредно, у зависности од тога да ли је ресорна или владина, не полаже рачуне државном руководству.

У том периоду наше службе биле су изложене отвореним притисцима и нападима, често аргументованим, мада чешће злонамерним, чији је заједнички именоватељ био захтев да се радикално реформишу, те да се повећа транспарентност њиховог рада. Томе су следили и захтеви да се отворе тајна досијеа, смањи бројно стање тих институција, омогући приступ јавности различитим информацијама, од

којих већина грађана и нема директне користи, а службама се наноси озбиљна штета.

Незаобилазан је пример новинара који је у том периоду јавно рекао да је видео садржај досијеа који је о њему водила једна наша „тајна служба“. Тврдио је да су њени припадници намеравали да га физички елиминирају јер је поред свог имена на документу видео скраћеницу – „ДО“, коју је објашњавао и тумачио као „дефинитивна обрада“, што, заправо, нема никаквог утемељења и има сасвим другачије значење. Нестручним тумачењем, а приказујући себе као потенцијалну жртву бившег режима, успео је да убеди добар део јавности да су наше службе стварно злочиначке. Нико од стручних лица служби то није јавно демантовао, јер је медијски „ембарго“ у том тренутку био несавладив.

Истовремено, многи тадашњи политичари, данас већ заборављени, више или мање успешно су обликовали јавно мњење тврдњама да у савременом свету не постоје тајне, да се о нашој држави и Војсци одавно све зна, али да службе и даље опстају захваљујући неговању култа – тајна. Једино нису умели да објасне зашто стране обавештајне службе троше новац на неколико десетина људи у својим поставама по Србији када им је све добро познато.

И наши еминентни IT стручњаци утркивали су се да објасне како сателити све виде и чују, да немамо шта да штитимо, тако да је заштита нечега што немамо само узалудно трошење новца грађана.

А оно што сателит не види, и где није могла да допре навођена ракета, дубоко испод земље, многобројни квази-зналци о систему безбедности брже боље су јавно обелоданили и отворили. Такав је пример једног бившег министра одбране, који је поносно пред новинарима отворио подземни војни објекат, у чију су изградњу, опремање и чување уложена огромна финансијска средства, коме ни бомбе НАТО-а нису могле да науде. На тај начин нанета је велика штета сектору безбедности Србије, а да после тога држава није постала ни безбеднија, ни сигурнија, нити заштићенија. Није, при том, остварила ни високе политичке и дипломатске циљеве. Оно што се годинама чувало и успешно штитило од страних обавештајних служби, сами смо свима учинили доступним.

Транспарентне тајне

Шта, заправо, представљају захтеви да службе буду транспарентније у раду и до које мере треба да делују јавно, а да не угрозе циљеве због којих постоје, односно безбедност грађана који их плаћају? Како се, транспарентно, супротстављати тајним делатностима, какве су шпијунажа или тероризам? Знамо ли каква је пракса у тој области у развијеном свету, који држи до своје безбедности? Тражи ли неко од CIA, MI-6 или БНА да буду транспарентније, уколико се о томе уопште и може говорити у њиховом случају, или је ипак битније да буду ефикасне? Шта би се тек рекло о транспарентности британске MI-5, чији је шеф пре неколико дана дао први интервју у дугој историји те службе?

На наведена питања одговор је, можда у доброј мери, врло сажето дао високи званичник једне озбиљне западноевропске обавештајне службе: „Контрола закони-

тости трошења новца пореских обвезника је потпуно у реду, али ништа више од тога. За рад одговарамо искључиво својој влади“.

Људска радозналост је непресушна и представља извориште великих научних достигнућа, али је неприхватљиво да се манипулише радозналошћу јавног мњења због скривених циљева.

Изуђене реформе обавештајних и безбедносних служби веома су болне и, често, погрешне. Сваки дисконтинуитет, организацијски и кадровски, у почетном периоду неминовно успорава рад. У пракси, то значи да се десетине најискуснијих људи у службама месецима бави имплементацијом нове законске регулативе, израдом подзаконских прописа, правилника о раду, новом систематизацијом, кадровским решењима и сличним бирократским проблемима, далеко од тежишног посла. То зналачки користе супарничке стране, позиционирајући лакше своју агентуру и, у том периоду, по правилу, интензивирају прикупљање тајних података. Уколико се дисконтинуитети дешавају често, нарочито ако нису уследили после темељних анализа и процена стварних потреба, то може да буде индикатор да се реформе иницирају из кругова који нису наклоњени службама и увек с циљем да се држави и супротстављеној служби нанесе штета и успори рад.

У новембру 2000. године, после сукоба на Косову и Метохији, на пример, Србија се суочила с таласом тероризма на југу земље. У то време започеле су и реформе српских служби, које су, тежишно у првој фази, подразумевале знатно смањење бројног стања. Било је парадоксално да се број безбедносних снага смањује у тренутку када нараста опасност од тероризма. Тада млада српска демократија, још државнички неискусна, у транзицији и под знатним страним утицајем, објашњавала је осиромашеним грађанима нужност такве одлуке – наше безбедносно-обавештајне службе су предимензиониране и много коштају. Последице су добро познате.

Италија је, примера ради, седамдесетих година у време борбе са терористима Црвених бригада повећала бројно стање безбедносних служби десет пута. И нико то није доводио у питање, јер безбедност земље и људских живота нема цену.

Кратковидост или тенденција

Војнобезбедносна агенција је 2002. године стављена на стуб срама после хапшења Момчила Перишића и америчког агента Џона Нејбора. Док се добар део тадашњег политичког врха трудио да негира Перишићеву кривицу, Нејбор је, далеко од очију јавности, након што су му оперативци ВБА презентовали због чега је ухапшен, честитао својим „колегама“, па чак и затражио да му поклоне лисице које су му стављене на руке. Није их добио, јер му је оперативац одговорио да је ВБА мала и сиромашна служба.

Тај догађај је интересантан јер је исте године, по убрзаној процедури, променен „Закон о службама безбедности СРЈ“, а свако наредно законско решење, из 2007. и 2012, све више је сужавало овлашћења безбедносних слу-

жби. Процес против Перишића ни до данас није окончан.

Још драстичнији пример је из 2007. године, када је укинута Служба за истраживање и документацију Министарства спољних послова. Тадашњи државни врх је без много полемике, не обазирјући се на мишљења стручне јавности, укинуо службу с дугогодишњом традицијом и добрим резултатима рада. Речју, аматерски је одлучено да том министарству нису више потребне свеобухватне информације приликом одлучивања. Данас у свету скоро да нема државе с јаком дипломатијом иза које не стоји и јака обавештајна служба.

Колико је кратковидости и незнања у тој одлуци потврдило се неколико месеци касније, када је јужна српска покрајина прогласила независност. У дипломатску борбу да што мање држава призна једнострану сецесију ушло се без „десне руке“, односно без службе која делује у иностранству и која Министарству спољних послова прикупља релевантне податке за доношење правовремених и одговарајућих одлука. Сваки наш, па и осредњи, каријерни дипломата знао је да је то грешка.

Нестварно звучи и пример када је Хрватска организовала изложбу о Алојзију Степинцу у Европском парламенту, о којој је наша дипломатија сазнала тек из медија.

Стање у нашим службама, наравно, не може и не треба заувек да буде једнако. Безбедносни и сви други изазови са којима се суочава Србија, позитивна законска регулатива и међународна правила и норме, свакако одлучујуће утичу на изглед безбедносног и обавештајног сектора. Савет за националну безбедност дефинише тежишне правце деловања служби, њихов рад контролише генерални инспектор (сем БИА), одговарају ресорном министру, скупштинским Одбору за контролу служби, Бироу за координацију служби безбедности, а Заштитник грађана и Повереник за информације од јавног значаја такође имају значајно место у систему контроле. Уз то, судије Касационог суда врло рестриктивно одобравају коришћење појединих метода и средстава. ■

*Аутор је пуковник у пензији,
некадашњи аналитичар ВБА*

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНОСТРУЧНИ СКУП О ОДБРАМБЕНИМ ТЕХНОЛОГИЈАМА ОТЕХ 2016

РАСАДНИК НОВИХ ИДЕЈА

Војнотехнички институт недавно је обележио 68 година постојања представљањем радних задатака, а један од њих је и организација међународног стручног скупа из области одбрамбених технологија, скраћено ОТЕХ. Тај скуп се одржава сваке друге године у октобру, а Војнотехнички институт је организује у сарадњи са Управом за одбрамбене технологије Министарства одбране.

ОТЕХ је научностручни скуп из области одбрамбених технологија, који се од 2005. одржава како би се сагледала достигнућа у тој области. Међународни карактер добио је 2011. године. Један од разлога његовог одржавања јесте, како је у поздравној речи рекао директор ВТИ пуковник доц. др Зоран Рајић, актуелна реална потреба за успостављањем и продубљивањем сарадње и размена искустава између свих субјеката који учествују у области развоја средстава НВО – почев од развојних институција, преко произвођача до корисника.

Отварајући ту међународну конференцију министар одбране Зоран Ђорђевић говорио је о њеној важности и истакао:

На овогодишњем ОТЕХ-у изложена су 134 рада, а учествовало је 500 аутора и коаутора из 15 земаља – од тога је 39 излагача било из иностранства. Скуп је одраз реалне потребе за успостављањем и продубљивањем сарадње и размене искустава између свих субјеката који учествују у области развоја средстава НВО – почев од развојних институција, преко произвођача до корисника.

– Влада Републике Србије увек ће препознати значај улагања у пројекте, истраживања и развој у области одбране. Наш стратешки циљ и задатак јесу повећање инвестиција у производњу нових система, који се користе у области одбране и у цивилству. Такве инвестиције директно утичу на повећање економског развоја Републике Србије, побољшање извоза, нужно подизање знања и домаћих производних капацитета, унапређење индустријско-технолошке базе, ревитализацију грана индустрије као што су авио-индустрија, машинска, електро, хемијска и многе друге.

Еминентни аутори

На овогодишњем ОТЕХ-у учествовало је 500 аутора и коаутора из 15 земаља (заједно са Србијом). Изложена су 134 рада, са пленарним, а од тога је 39 излагача било из иностранства. Ове године конференцији су присуствовали и стручњаци из Кине, као учесници без рада, који су са занимањем пратили више сесија. Већина њих била је већ у посети Министарству одбране као представници фирми који хоће да сарађују са Србијом.

ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ

Радови су излагани у осам тематских област: аеродинамика и динамика лета (12); ваздухоплови (13); системи наоружања и борбена возила (14); муниција и енергетски материјали (15); интегрисани сензорски и роботски системи (20); телекомуникациони и информациони системи (12); материјали, технологије и АБХ заштита (35), те квалитет, стандардизација, метрологија, одржавање и експлоатација (11).

Тон овогодишњем скупу дали су еминентни предавачи из иностранства – са истока и запада – који су излагали првог дана на уводној сесији. Професор др Евгениј В. Судов из Руске Федерације компетентна је личност и ауторитет из области одржавања борбених средстава, који је о томе написао четири књиге. Руси су направили велики помак у области смањења трошкова одржавања и прорачуне стања њихових борбених система раде коришћењем софтверских пакета. Професор Судов је на ОТЕХ-у говорио о томе.

Други аутор је Американац српског порекла Слободан Рајић из државне лабораторије "Oak Ridge National Laboratory". Има два мастера и 10 својих патената, а стручњак је из области оптоелектронских система. Иначе, његова област рада је лично наоружање, а на ОТЕХ-у је приказао савремене технологије које се развијају код њега у институту.

Већ неколико година заредом та конференција посвећен је највећим српским и светским научницима. Ове године проф. Велимир Абрамовић представио је математичарку Милеву Марић Ајнштајн. Био је то омаж њеном животу и раду.

Радови из осам области

Нема много скупова о одбрамбеним технологијама у региону, а ретки су из ове области и у свету који окупљају толико учесника – већином број аутора на таквим скуповима не прелазе 60. Осим тога, по броју учесника ово је и највећи скуп у земљи, па ОТЕХ представља својеврстан расадник нових идеја.

Ове године изложена су 134, рачунајући и два уводна предавања. Радови су излагани у осам тематских област, што је и даље велики број. Неке су се области изгубиле, на пример геотопографске технологије и медицина у функцији одбране, некада су организатори тог скупа били принуђени да спајају две области како би имали сесију. То је увек представљало проблем, јер би неки аутори хтели да чују мишљења својих колега из одређене области у једној сесији.

За разлику од прошлог ОТЕХ-а, било је више радова из области материјала, технологија и АБХ заштите, интегрисаних сензорских и роботских система и телекомуникационих и информационих система. На тим сесијама било је више странаца. Кинески привредници са занимањем су пратили предавања о беспилотним летелицама, јер се интересују за заједнички рад са Србијом. Приметан је и већи број радова о морнаричким системима и средствима.

Већина аутора била је и ове године из војних научних и стручних установа, али је приметно повећан број ау-

тора из цивилних института и са факултета. Један од разлога за то је што поједини аутори раде на пројектима које финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја, те су овај скуп и зборник радова (који је објављен) били прилика да саопште своје резултате.

Специфичности

Ове године није изабран најбољи рад, нити рад најмлађег аутора. Како смо сазнали, разлог за то су, поред великог броја тематских области, критеријуми за избор – да ли су важнији експериментални резултати који су добијени током развоја појединог средства или добро урађене симулације.

Било је занимљиво и то што је већина аутора излагала на енглеском језику. Наиме, многи у Организационом одбору 2012. године нису могли очекивати да ће Срби своје радове излагати на страном језику, али их је пракса демантовала – аутори из Србије, из различитих институција, успешно су приказали своје резултате на том језику и готово су све сесије биле на енглеском, осим оних на којима није било странаца.

Чињеница је једна – ако нема оваквих скупова, српска струка и наука у овој области остају затворене, мимо света, а изузетно је важно да се види шта се ради, посебно у региону, а потом да се уз дружење и разговоре размењују идеје. Такви скупови имају функцију не само да информишу, већ и да омогуће повезивање развојних организација, произвођача и крајњег корисника и ојачају билатералну сарадњу међу земљама.

За оне који се баве науком значајно је што се ОТЕХ категорише фактором М33, јер је међународни скуп који испуњава све захтеве Правилника Министарства просвете, науке и технолошког развоја о међународном карактеру – има одређен број чланова у научном одбору из иностранства и број радова из иностранства, а и одржава се на једном од светских језика. ■

Мира ШВЕДИЋ
Снимио Даримир БАНДА

ПОКЛОНИЧКО ПУТОВАЊЕ НА КРФ

ПОНОСНИ НА

Ко једном посети Крф, сигурно ће поново доћи, кажу они који знају шта то острво значи Србима. Обележавање сто година од искрцавања српске војске на крфску обалу 1916, било је прилика бројним припадницима Министарства одбране и Војске Србије да у октобру, неки и први пут у животу, посете света српска места. Многи од њих су у спомен-костурници на острву Видо прочитали и

своје презиме, многи су сазнали да им је предак ту сахрањен, многи су, у непосредном суочавању с историјом, схватили шта је и колика је „Плава гробница“.

На острву Видо, том острву смрти за изнемогле српске ратнике који су, после натчовечанских напрезања током албанске голготе, умирали од изгладнелости, исцрпљености, разних болести, њиховим потомцима застајао је дах од слика које су им излазиле пред очи. Умирали су српски

КОМЕМОРАТИВНЕ СВЕЧАНОСТИ

Приликом обиласка Српске куће у граду Крфу, делегација Министарства одбране и Војске Србије, у којој су били бригадни генерали Јелесије Радивојевић, заменик

команданта Команде за обуку, и Зоран Лубура, командант Четврте бригаде, те пуковник Гордан Павловић, из Команде РВ и ПВО, од Љубомира Сарамандића, дугогодишњег кустоса музеја, сазнали су појединости о албанској голготи и страдању Срба на Крфу, али и о вечитом пријатељству српског и грчког народа, кованом од 1916. до 1918. године, управо на том острву. Након тога положили су венце у спомен-костурници на Виду, острву које и Крфљани већ сто година сматрају српским, на спомен-обележју подигнутом на месту искрцавања српске војске у луци Гувија, те на велелепном спомен-обележју у Зејтинлику, одакле, према речима вечито младог чувара српског гробља, деведесетогодишњег Ђорђа Михајловића, Срби одлазе препуни бола и поноса.

Две групе припадника Министарства одбране и Војске Србије посетиле су почетком и крајем октобра српска светилишта на острву Крф и поклонили се сенима предака који су у Првом светском рату, неупоредивим херојством и жртвовањем, потомцима и себи осигурали вечност

ратници те 1916. године, масовно, по неколико стотина дневно. Кад су видели да је то предивно зелено острво надомак Крфа премало да прими све који нису издржали, који нису имали снаге за опоравак, којима се угасио поглед, почели су да их сахрањују у мору, стварајући у морској пучини непрегледну „Плаву гробницу“. Нема речи којима бисмо могли да дочарамо емоције које су нас преплавиле у сусрету с историјом, с прецима, с истином која се на острву Видо, у маузолеју – костурници подигнутој 1939. године, свакодневно доживљава и преживљава. Љубомир Самарџић, кустос Музеја у Српској кући на Крфу напомиње да не прође дан а да бар једна група из Србије не посети острво. Много их је и из Републике Српске. У маузолеју више од 1.200 касета са именима поређаним по азбучном реду. Имена оних који су сахрањени на острву. Стотине њих, хиљаде, сахрањене су у

морском плаветнилу око Вида, прелепог, чаробног острва на коме од 1916. године нема купача. Крфљани чувају успомену на своје пријатеље, на мученике који се нису вратили кућама.

У Српској кући у старом делу Крфа, потресним приповедањем о страхотама албанске голготе и масовном умирању, али и чудесном опоравку преживелих српских војника и реорганизацији српске војске на том грчком острву, кустос Љубомир Сарамандић оживљава слике похрањене у витринама сталне изложбене поставке. Нису се српски војници дуго задржавали на Крфу, најдуже неколико месеци. Они који су успели да се опораве убрзо су упућивани на фронт, где су настављали да се боре. Страдања се настављају, многи од оних који су се на Крфу вратили у живот страдали су у борбама на Солунском фронту. Више од осам хиљада сахрањено их је на српском гробљу на Зејтинлику, делу Солуна који се, ширењем града, обрео у самом његовом центру. Деведесетогодишњи Ђорђе Михајловић, деценијама чувар гробља и хроничар битака Великог рата, каже да таквих јунака какви су били Срби у Првом светском рату готово да није било. Трпели су и гинули с мислима о Србији и последњим речима упућеним отаџбини. ■

Душан ГЛИШИЋ

ПРЕТКЕ

ПРИПАДНИЦИ ВОЈСКЕ НА ИЗВОРУ ДУХОВНОСТИ

ХИЛАНДАРСКИ НАЈДОЊИ КАМЕН

Две групе професионалних припадника Министарства одбране и Војске Србије од по 30 официра, подофицира и војних службеника у октобру су обишле Манастир Хиландар на Светој Гори Атонској. Иако су два поклоничка путовања реализована наређењем министра одбране, ходочасници у војним униформама, жељни светогорске „воде живе“, запутили су се на добровољној основи правац „Богородичиног перивоја“, уз духовно путовање главног војног свештеника, мајора Слађана Влајића.

Суорганизатор путовања било је „Доброчинство“, поклоничка агенција Српске православне цркве, коју је још једном у најбољем светлу представљао водич Владан Сеферовић. Надахнуто је водио обе групе кроз незаборавно путовање, па су припадници Војске имали ретку прилику да се упознају с „најдоњим каменом“ српске духовности и историје. Ту, пред хиландарским средњовековним фрескама, под заставом цара Душана, припадници Војске исповедили су се и причестили, надахнули и окрепили непролазним тајнама које мистично вековима чувају Богородица Тројеручица и отац Светога Саве, али и српског монаштва, Симеон Мироточиви.

Ходочасници су на путу за Свету Гору застали и код спомен-обележја пробоја Солунског фронта у Поликастру и на Зејтинлику, Српском војничком гробљу, где су служени помени српским јунацима који су живот предали на олтар отаџбине. ■

Стевица С. КАРАПАНЦИН

ВОЈНИЧКИ ПАКЕТ

Пише
Душан Глишић

Ако се писмо и читало у самоћи, на паузи, непосредно пред повечерје, или током поподневног одмора, пакет се делио онда кад су сви на броју. За сваког је било понешто. Неко би узео парче пите, домаће кобасице или кулена, другима су били дражи колачи, трећима крофне... Нико није остајао празних руку. Тиме се потврђивало другарство, гајила снага колектива, социјализовали и најусамљенији. Највећи намћори постајали би, по пријему пакета, дружељубиви, социјално прихватљивији.

Било је у њему свега и свачега, зависно од краја из кога је послан и куће у којој је пакован. Ако су се и разликовали по величини кутије, омотима или украсима, садржај им је био углавном исти или веома сличан. Било је у њима највише хране, наравно оне која може дуже да стоји ван фрижидера, дакле сухомеснатих производа, колача, сокова, али и одеће и обуће. Ма шта да је спаковано, знало се: послано је с много љубави и пажње. И поноса. Нарочито поноса.

У свим крајевима некадашње Југославије, чак и оним севернијим, одлазак у војску био је догађај за памћење и показивање. Испраћаји су, додуше, нешто „живљи“ и бучнији били у јужним републикама, али то није увек и свуда било правило. Песма се орила, славило се најмање један дан, а на гозбу су били позивани, поред рођака и комшија, чак и „путници намерници“. Испраћај у војску био је догађај посебно у руралним пределима некадашње Југославије, у којима се од давнина сматрало да „ко не оде у војску, не заслужује ни да се жени“. Зато је свечани испраћај у касарну био прилика и за доказивање зрелости и вредности. Физичке, материјалне, моралне...

Сличан значај имао је и војнички пакет. Само неколико недеља по одласку у војску, за војником, још „гуштером“ и „ремцем“, можда и пре војничке заклетве, стигао би пакет са значајном и не само симболичном поруком да није заборављен. Тај први пакет имао је посебну важност. И за војника и за оне који су га припремили и послали. Током паковања свако у кући дао би свој допринос, свачија рука морала је да буде виђена и препозната. Знало се, мајке увек шаљу храну и слаткише, зимске рукавице, чарапе, лично плетене или купљене, и бригу. Све је могло да изостане, али мајчина брига увек је била ту, у пакету, у свакој пажљиво сложеној ствари, у сваком писму, у сваком слову. Очев новац био би обично затурен у неком скривеном коверту, а сестрин или братовљев прилог препознавао се по некој само њима знаној тајни или знаку. Тиме се број приложника ни издалека не исцрпљује. У селима, где се и данас живи у породичним задругама, свако би дао свој прилог. И стричеви, и снаје, и ујне, и тетке... Нико није хтео да изостане. Па ни пријатељи, мада су они обично слали посебне пакете и посебна писма.

Војнички пакет је тако постао појам. Не само за оне који га шаљу, већ, много више, за оно-

га ко га добија. За њега посебно. Тек по пријему војничког пакета и обавезном дељењу његовог садржаја с класићима, војник је постајао једнак другима, онима који су у касарну дошли пре њега и, сходно томе, свој пакет већ добили. И поделили. Није могло да буде изузетака. Ако се писмо и читало у самоћи, на паузи, непосредно пред повечерје, или током поподневног одмора, пакет се делио онда кад су сви на броју. За сваког је било понешто. Неко би узео парче пите, домаће кобасице или кулена, другима су били дражи колачи, трећима крофне... Нико није остајао празних руку. Тиме се потврђивало другарство, гајила снага колектива, социјализовали и најусамљенији. Највећи намћори постајали би, по пријему пакета, дружељубиви, социјално прихватљивији.

Тако је било и у Србији све до 2011. године, када је војска професионализована, а обавеза служења војног рока укинута. После трагичног „цивилног војног рока“, који су неколико година раније имали прилику да „одслуже“, углавном, мамини и татини синови и они који су се позивали на „право савести“ да не носе оружје, а при том, неретко, били ловци или љубитељи оружја с разним трофејима на зидовима, дошло је време да у војску иде само онај ко то заиста жели, онај ко од државе „тражи“ да му омогући остваривање и тог „права и дужности“. Добровољно служење војног рока трајало је, до скоро, свега три месеца. Било је то, према оцени надлежних, довољно да онај ко жели стекне бар основне војничке вештине и оспособи се за одбрану.

Показало се, међутим, да три месеца нису довољна да војник сазна значај војничког пакета. Потребно је дуже време да се схвати снага колектива и прихвати спавање у соби са тридесет „сабораца“, с читавим водом. Потребно је, ипак, више времена да се стекне поверење у друга, да се осети и доживи припадност заједништву, да се постане неодвојиви „део“ снажне и јединствене целине, каква је јединица, какав је војнички колектив, каква је војска...

Ма колико га сматрали „мимоходним“, узгредним, детаљем војниковања, војнички пакет (п)остао је један од показатеља социјализације и припадности. Зато је добро што ће се продужењем војног рока вратити у војску, у касарне, међу војнике. ■

ПРОГРАМ Т-Х

ЗАМЕНА ЗА ВЕТЕРАНЕ

Према веома битна карика у процесу школовања и оспособљавања младих пилота, школски авиони најчешће нису на листи приоритета опремања војних ваздухопловстава, укључујући и она најбогатија. Типичан пример за то је амерички школски авион Т-38 Talon (више у „Арсеналу“ бр. 23), који се и поред евидентне застарелости и даље налази у оперативној употреби и то 44 године након што је последњи примерак изашао из производног погона.

Прве конкретне кораке ка замени авиона Т-38 Talon експерти ваздухопловних снага САД (USAF) начинили су још 2003. године израдом иницијалних тактичко-техничких захтева за нови школски авион намењен напредној летачкој обуци. Осим старости структуре тог авиона, која је у више

наврата подвргнута продужењу века употребе и обимној модернизацији, проблем се манифестује и његовим неодговарајућим перформансама и карактеристикама. Оне нису у складу са захтевима адекватне припреме за летење на борбеним авионима пете генерације, као што су F-22 и F-35.

Четири такмаца

Међутим, замена Т-38 пролонгирана је због преусмеравања буџета на друге програме. Ипак, поједини удеси услед замора материјала на Т-38 условили су, на крају, да тај програм постане приоритетан, тако да су марта 2015. године публиковани прецизнији тактичко-технички захтеви за нови школски авион са радним називом Т-Х.

Замена млазних школских авиона T-38 Talon један је од највећих програма опремања америчког ваздухопловства у наредном периоду. Као кандидати фигурирају четири школска авиона познатих светских произвођача, од којих су поједини потпуно нови пројекти. Програм је у јавности познат под ознаком T-X.

У оквиру 92 тражена параметра издвајају се карактеристичне особине којима се чини суштински искорак у односу на T-38, као што је постизање високих нападних углова преко 20° и високих преоптерећења од минимално +6.5 G, чиме се симулирају карактеристике борбених авиона пете генерације. Опрема авиона подразумева кабински простор прилагођен употреби наочара за ноћно летење (NVG – Night Vision Goggles), висок ниво дигитализације приказаних података, систем за размену података у ваздуху (data-link), те авионске подсистеме који током лета омогућавају симулацију извођења различитих борбених мисија (ваздух–ваздух и ваздух–земља), уз употребу различитих сензора. Новост представља и захтев за обучавање пилота у допуњавању горивом у ваздуху.

КРАЋА И ЈЕФТИНИЈА ОБУКА

Тренутни систем летачке обуке пилота борбених авиона USAF подразумева основну обуку на турбоелистим авионима T-6 Texan II, затим следи трансфер на надзвучни млазни авион T-38C Talon за напредну обуку и на крају наменска преобука на A-10, B-1, F-15, F-16... Директан трансфер са T-38C на F-22 тренутно се не разматра као опција, већ се млади пилоти прво обучавају на двоседима F-16D, па тек потом прелазе на F-22, који постоји искључиво у једноседој верзији. Увођењем T-X и избацивањем F-16D из досадашњег система обуке знатно ће се смањити трошкови и време обуке.

Расположивост флоте мора да буде минималних 80 одсто, што ће захтевати примену посебних метода у производњи и одржавању, а то иницијално може да повећа цену. Међутим, акценат је на укупним трошковима током века употребе. Наиме, ако будући корисник намерава да неколико деценија експлоатише авион са оквирних 350 сати годишњег налета, свако побољшање система одржавања и расположивости, као и мање цене сата лета, знатно ће повећати ефикасност и економичност.

Посебан аспект будуће употребе авиона представља примена симулационих технологија у припреми младих пилота (али и техничког састава) за овладавање авионом категорије Т-Х. Један сегмент представљају дигиталне учионице са интерактивним наставним садржајима у комбинацији са кабинским тренажерима и симулаторима различитих нивоа, а други сегмент симулације одвија се у ваздуху кроз тзв. синтетички тренинг. Примера ради, авион у класи Т-Х не мора да има уграђен радар нити поједине сензоре, али мора да поседује могућност симулације њиховог постојања на платформи и одговарајућу везу за пренос података. Сличан случај је и са симулацијом примене различитих убојних средстава, иако се она не носе нити одбацују у обуци.

У програму Т-Х до сада је фигурирало више млазних школских авиона, али се у званичним опцијама данас разматрају четири такмаца. То су јужнокорејски KAI T-50 Golden Eagle у верзији FA-50, односно T-50A, италијански M-346 у варијанти T-100 и два потпуно нова школска авиона. Један нови школски авион под ознаком Model 400 развија се у америчко-британској кооперацији (компа-

није "Northrop Grumman" и "BAE Systems"), док је други пројекат са радним називом резултат америчко-шведског развоја заснованог на сарадњи компанија "Boeing" и "Saab".

У првом кругу разматрани су и британски BAE Hawk и Textron AirLand Scorpion. Међутим, њихови произвођачи повукли су се из надметања након процене да поменути авиони неће моћи да испуне тражене захтеве, посебно у домену остваривања жељених коефицијената преоптерећења и перформанси лета на високим нападним угловима.

Јужнокорејски фаворит

Прво место на листи фаворита у програму Т-Х, према мишљењу многих експерата, заузима јужнокорејски надзвучни школски авион T-50 Golden Eagle, који постоји и у варијанти лаког борбеног авиона. На америчком тржишту "Korean Aerospace Industry" наступа под „капом“ америчког индустријског гиганта, компаније "Lockheed Martin", која је пружила снажну технолошку подршку у развоју тог авиона. "Lockheed Martin" је, иначе, и произвођач F-22 и F-35A. Авион T-50 често се назива и мали F-16, с обзиром на то да им је заједничко око 80 одсто техничких решења. Флота тих авиона већ једну деценију налази се у оперативној употреби и акумулирала је налет већи од 100.000 сати. Сто педесет примерака продато је, осим домаћем, ваздухопловствима Ирака, Индонезије, Филипина и Тајланда.

НАГРАДА ЗА ПЕРФОРМАНСЕ

Специфичност конкурса представља чињеница да ће понуђачи бити финансијски награђени за сваки виши ниво постигнутих перформанси у односу на минимум. На тај начин, свака вредност од 0,1 G преко минимума од 6,5 G биће вреднована са 13,2 милиона америчких долара, а сваких 0,1G изнад 7,0 G са 4,4 милиона. Сличан случај је и са максималним вредностима нападних углова преко минималних 20°. Тако ће сваких постигнутих 0,5° између 20° и 23° бити награђено са 6,4 милиона USD, а сваких 0,5° између 23° и 25° са 3,2 милиона. Када је реч о опслуживању, сваки минут мање испод 45 минута предвиђених за међулетни преглед значиће бонус од 4,3 милиона USD.

стријског гиганта, компаније "Lockheed Martin", која је пружила снажну технолошку подршку у развоју тог авиона. "Lockheed Martin" је, иначе, и произвођач F-22 и F-35A. Авион T-50 често се назива и мали F-16, с обзиром на то да им је заједничко око 80 одсто техничких решења. Флота тих авиона већ једну деценију налази се у оперативној употреби и акумулирала је налет већи од 100.000 сати. Сто педесет примерака продато је, осим домаћем, ваздухопловствима Ирака, Индонезије, Филипина и Тајланда.

Авион T-50 је једномоторац који се израђује у неколико варијанти – T-50 је базична верзија, док су TA-50 и FA-50 напредније варијанте способне за примену прецизно вођених убојних средстава. За Т-Х програм понуђена је верзија T-50A, која се базира на FA-50, што значи да је тај авион потпуно примењив и у борбеној намени. Погонску групу чини један турбовентилаторски мотор са допунским сагоревањем типа General Electric F404-102, снаге 53,07 kN без и 78,7 kN са допунским сагоревањем. Тим мотором T-50A

РАСПОЛОЖИВОСТ АВИОНА

Захтевана расположивост авиона Т-Х јесте минималних 80 одсто. У том смислу биће постигнут велики помак у односу на Т-38. Током 2015. године расположивост Т-38 била је 62 одсто од укупног броја авиона (446). Само 52 одсто летелица са пријављеном неисправношћу доведено је у исправно стање након 24 сата.

постиже максималну брзину од 1,5 Mach, што је веома близу максималних брзина авиона F-35. Прототип верзије Т-50А први пут је полетео 2. јуна 2016. године. Од претходника се визуелно разликује по „грби“ на горњем делу трупа у којој се налази додатно гориво и уређај за допуну горивом у ваздуху. Уместо пет дигиталних приказивача, у кабини се сада налази само један велики, попут приказивача примењеног на F-35, који је компатибилан са применом нишанског система на касци пилота. Интегрисани су и подсистеми за симулацију одређених борбених система током лета.

Према се Т-50А сматра пројектом ниског ризика са уходаном серијском производњом, борбене могућности могу да подигну цену авиона и поставља се питање крајњег одређења корисника, тј. да ли ће у одређеном моменту та карактеристика бити од значаја, било као допуна задатака јуришника А-10 или у извршавању задатака симулације „агресорске“ авијације.

И поред чињенице да ће Т-50А у случају евентуалне победе бити израђиван у САД, снажну подршку на различитим нивоима промоција пружили су и јужнокорејски председник и командант ваздухопловства.

Италијански адут

Италијанска компанија "Alenia Aermacchi" улази у трку са авионом М-346, који је за тај тендер означен као Т-100 (Integrated Training System). У првој фази конкурса, почетком 2013. године "Alenia Aermacchi" потписала је писмо о намерама са компанијом "General Dynamics C4 Systems". Међутим, након публиковања прецизнијих захтева, америчка компанија се марта 2015. године повукла из партнерства. На њеном месту, почетком 2016. године, појавила се друга америчка компанија "Raytheon", а услед својинских промена, уз авион Т-100 данас се везује и нови италијански концерн "Leonardo Finmeccanica", у чијем саставу је "Alenia Aermacchi".

У односу на остале конкуренте, Raytheon/Leonardo Finmeccanica Т-100 одудара, јер је реч о двомоторној конфигурацији са другачијим типом мотора – Honeywell F124-GA-200. С једне стране, двомоторна конфигурација повећава цену експлоатације, али истовремено повећава и безбедност летења, што је нарочито значајно за мање искусне пилоте. Такође треба да се напомене да, иако немају допунско сагоревање, ти мотори, сваки снаге 28 kN, омогућавају постизање максималне брзине лета авиона до 1,5 Mach.

Да би задовољили захтеве конкурса Италијани ће морати да прилагоде аеродинамику авиона како би испунили строге захтеве по питању G преоптерећења, али и да примеће одговарајући уређај за допуну горивом у ваздуху.

Авион М-346 своје корене вуче из руског пројекта Јак-130 (више о том авиону у „Арсеналу бр. 47“). Обе верзије, и

руска и италијанска, имале су знатан број купаца, који већ неколико година експлоатишу тај авион. У питању су снажна ваздухопловства са изграђеним системом обуке, међу која се сврставају и руско, пољско, италијанско и израелско.

Премда се у неким круговима Т-100 посматра као аутсајдер, због лимита преоптерећења, али и због евидентних руских корена, чињеница је да за разлику од осталих компанија једино "Raytheon" није добио свој „део колача“ као друге велике компаније из америчког војноиндустријског комплекса. Наиме, сви остали произвођачи у овом тендеру већ имају велике уговоре са USAF ("Lockheed" производи F-35, "Boeing" танкер KC-46, а "Northrop Grumman" развија бомбардер LRS-B). Велики плус за Т-100 представља и модерна авионика, са авионским симулационим подсистемима (виртуелни радар базиран на вези података Link 16), и земаљска подршка систему обучавања различитих нивоа, у чему италијански произвођач предњачи дуже време. Исто тако, реконфигурабилни систем електричних команди лета омогућава имитацију управљивости и стабилности различитих борбених авиона.

Скандинавски рецепт

"Boeing" у партнерству са компанијом "Saab" на тендер излази са потпуно новим дизајном, чији је радни назив ВТХ-1. Та сарадња званично је договорена 2013. године. Премда је "Boeing" носилац партнерства, бројни познаваоци прилика препознају Швеђане као носиоце дизајна и повлаче паралелу са техничким решењима на авиону JAS-39 Gripen. Званичници шведске компаније управо зато, у свом обраћању стручној јавности, наглашавају да је нови школски авион потпуно нови дизајн, мада не треба искључити пренос технологија са Gripen-а. Тренутно опредељење конструктора је задовољење, али не и прекорачење постављених захтева, како би цена током набавке и века употребе била што конкурентнија.

Понуђено решење први пут представљено је 13. септембра 2016, када је приказан и први авион. У питању је једномоторна конструктивна шема с двоструким вертикалним стабилизаторима (који омогућавају боље перформансе на високим нападним угловима) и пространом тандем кабином, ради боље прегледности. Примењен је један турбовентилаторски мотор са допунским сагоревањем типа General Electric F404. Исти мотор интегрисан је тренутно и на Т-50А и на прототипу Model 400, али и на борбеним авионима F/A-18 и Gripen. Механизација нападне ивице крила „скинута“ је са авиона F/A-18E/F Superhornet, док је трап очигледно позајмљен са F-16. Изглед кабинског простора прилагођен је трендовима, тако да и у овом случају постоји један велики приказач путем којег ће бити могуће управљање великим бројем разних авионских система и подсистема. Авион има једну подtrupну подвесну тачку, а у старту је предвиђено да на крилима могу да се поставе још по две тачке. Прикључак за допуну горивом у ваздуху је стандард, као и компатибилност са наочарима за ноћно осматрање.

Интересантно је и увођење нових алата и технолошких поступака у изради авиона. Осим иновативних материјала примењени су и поједини делови израђени на 3Д штампачу. Такав приступ требало би свакако да смањи време и трошкове производње, као и набавну цену ВТХ-1. Самоувереност у квалитет техничких решења и саме израде могу да се виде и у изјавама да представљени ВТХ-1 не репрезентује прототип већ серијски стандард, што је уз дужно поштовање према компанији "Boeing", ипак сувише храбар приступ.

Осим жеље за профитом, "Boeing" је у пројекат ушао и са намером одржавања континуитета у пројектовању и производњи војних летелица будући да је главни сегмент производње те компаније тренутно путничка авијација.

Нортропов покушај

И поред помпезне промоције, о авиону који развијају "Boeing" и "Saab" не зна се претерано много. Међутим, у случају авиона који развија "Northrop Grumman" зна се још мање, иако је први лет обављен августа 2016. године у пустињи Мохаве у Калифорнији. Ознака авиона под којом наступа "Northrop Grumman" је сте Model 400. У развоју тог авиона та компанија сарађује са L3 и "BAE Systems". Развој потпуно новог авиона уследио је након процене да модел BAE Systems Hawk T2/128 неће задовољити постављене услове програма Т-Х и поред тога што се варијанта тог авиона користи у обуци америчких морнаричких пилота. Упркос комплетној модернизацији и измени оригиналних решења, Hawk дефинитивно више нема примат у категорији авиона за напредну летачку обуку као што је то био случај до почетка претходне деценије.

Према доступним информацијама и фотографијама уочава се да је Model 400 авион класичне концепције и да конфигурацијом донекле подсећа на Т-38 Talon (који је такође пројектовала и израдила компанија "Northrop Grumman"), али и на F-20 Tigershark, који никада није одмакао од прототипа.

Неизвестан исход

Програм Т-Х прати се са великом пажњом на тржишту школских ваздухоплова, не само због набавке авиона за потребе USAF, већ и због потреба за обуком других корисника који ће у одређеном моменту набавити авион F-35 Lightning II. Поткатегорију чине и ваздухо-

ЗАХТЕВНО ПРЕОПТЕРЕЂЕЊЕ

Ради појашњења постављених захтева експерти USAF навели су да желе авион који може да постигне оптерећење у заокрету од +7,5 G, са максималним губитком висине током заокрета од 700 m и 10 одсто од брзине увођења. Профил авиона је чист, са унутрашњом количином горива од 80 одсто запремине резервоара. Тај маневар започиње у хоризонталној равни на 5.000 m висине и максималном брзином од 0,9 Mach. Постигнуто оптерећење од минимум +6,5 G мора да се оствари током 140° заокрета да би вађење било након 180°. Снага мотора током заокрета није специфицирана.

ФИЛТЕР ЗА МЛАДЕ ПИЛОТЕ

Током више од пола века експлоатације у удесима је изгубљено више од 200 авиона Т-38 од укупно 1.146 произведених примерака. Наиме, захтевност експлоатације и управљања била је озбиљан филтер који је имао смисао за будуће пилоте који су се калнили за командама „аждаја“, као што су били F-4E Phantom F-111, F-117, B-1, B-52. Већ за F-15 и F-16 софистицираност технике пилотирања Т-38 није била пресудна.

пловства која немају довољно средстава за правог ловца или вишенаменски борбени авион. Уколико се узме у обзир да је широм света крајем 2015. било око 15.000 борбених авиона, од којих око 500 треба да буде замењено на годишњем нивоу, постаје јаснији значај авиона који ће бити изабран у овом програму. Наиме, јужнокорејски произвођач је са својим Т-50/FA-50 већ ушао на тржиште борбених авиона масе до девет тона и максималне брзине до 1.5 Mach. Суштина је да корисници са мањим буџетима могу да имају и напредни школски авион и борбену летелицу која може да контролише ваздушни простор и изводи друге мање комплексне борбене мисије.

Одлука о победнику биће донесена до краја 2017. године. Првих пет предсеријских авиона требало би да буде испоручено до 2021, а иницијална оперативна способност требало би да се оствари 2023. или 2024. године. Када је реч о потребама, односно броју авиона за USAF, тренутно се калкулише са 350 летелица које би требало да буду испоручене до краја 2034. године. Процењује се да ће за почетну фазу програма бити потребно да се издвоји 8,4 милијарде долара. ■

Др Славиша ВЛАЧИЋ

ПРИПАДНИЦИ ЈНА У МИСИЈИ УН НА СИНАЈУ

МАРЕНДА
НА ВРЕЛОМ
ПЕСКУ

Тренутно је у мултинационалним операцијама широм света ангажовано 336 припадника Војске Србије, а ове године обележава се шест деценија од прве мултинационалне операције у којој су учествовали мировњаци са ових простора. Мировне снаге распоређују се у ратом погођеним подручјима у којима нико други није вољан или није у могућности да спречи sukobe или њихову даљу ескалацију. Као једна од земаља оснивача Уједињених нација, Југославија се, осим политичког и дипломатског ангажмана, још половином прошлог века определила за учешће у мировним операцијама под окриљем УН. Припадници ЈНА, од 1956. до 1993. године, учествовали су у шест мировних мисија, а највише „плавих шлемова“ са ознакама ЈНА ангажовано је у мисији UNEF 1 на Синају, од 1956. до 1967. године, где је у 22 ротације учествовало 14.265 мировњака ЈНА. Било је то уједно и прво учешће оружаних снага са простора Југославије ван граница своје земље, у међународним мировним снагама.

Почетком новембра 1956. године, посебном резолуцијом Савета безбедности УН формиране су мировне сна-

ге за праћење повлачења израелских снага и надзирање демаркационе линије између израелских и египатских војних снага након Суецке кризе, изазване национализацијом Суецког канала јула те године. Тим поводом југословенска влада одлучила је да Уједињеним нацијама упуту понуду за учешће југословенског контингента у мировним снагама, сврставајући се међу 24 државе чланице које су то учиниле у намери да се сачува мир у том подручју. Разлоге за такав потез југословенске владе треба првенствено посматрати кроз призму спољнополитичких околности, јер је након помоћи током Суецке кризе, југословенска војска, као саставни део мировних снага УН, требало да учврсти југословенска спољнополитичка настојања.

Формирање југословенског
контингента

Након опсежног дипломатског и политичког припремања терена започели су војнички маневри с циљем формирања југословенског контингента. У веома кратком року, 14. новембра, у Београду је формирана претходница нашег контингента, у чијем саставу су била 44 официра, подофицира и војника ЈНА. Предводио ју је пуковник Радован Војводић, искусан официр са дипломатским искуством, који је истовремено одређен и за представника Владе ФНРЈ при Команди UNEF-а. Са задатком да припреме прихват главних југословенских снага, четири авиона Југословенског

Да је много теже обезбеђивати мир него водити рат, чињеница је са којом би се сложили многи мировњаци који су ван граница своје земље били ангажовани у племенитој мисији чувања мира. Ризици и претње са којима се суочава модеран свет одавно превазилазе националне границе, а још од прве мировне мисије Уједињених нација на Синају, од 1956. до 1967. године, бивша СФРЈ схватила је значај учествовања у мировним мисијама, не само као пружања доприноса систему колективне безбедности, већ и као значајног средства спољне политике.

ратног ваздухопловства одлетела су два дана касније са аеродрома у Батајници пут Египта. У данима који су уследили, у Загребу је формиран југословенски одред, који је бројао 765 људи, од којих 84 официра, 109 подофицира и 572 војника, а на располагању је имао 137 возила. Одред је одликовала специфична организација, а његове јединице располагале су најквалитетнијом опремом коју је ЈНА у то време поседовала, јер се тежило да одред буде достојни репрезент ЈНА. Из луке Шибеник, преко Средоземног мора, конвој бродова који је превозио људство и технику одреда упловио је у луку Порт Саид, 29. новембра 1956. године.

Главни задаци тих снага били су надгледање повлачења агресорских снага, патролирање дуж демаркационе линије и разминирање терена. Одред је обухватао Команду, Команду стана, две мото-стрељачке и једну мото-механизовану чету, по једну чету инжењерије, везе и бестрајних

географским и климатским условима, а систем командовања, обука и настава морали су да се прилагоде датим околностима. Иако је систем селекције будућих мировњака био ригорозан, они су се бирали из редова војника на служењу војног рока, па је велики проблем био и непознавање страних језика, нарочито енглеског, који је био неопходан за комуникацију и за рад у мултинационалном окружењу. Такође, иако је реч мировној мисији, она је подразумевала ризике и готово неминовне губитке у појединим инцидентима.

На те новине југословенски одред привикавао се у ходу, истовремено извршавајући основне наменске задатке, који су подразумевали стално осматрање линије мировног уговора, у дужини од 59 километара, затим 209 километара дуге границе између Египта и Израела и зоне безбедности, у дужини од пет километара ноћу и два километра дану, у дубини египатске територије – у којој није смело би-

МИСИЈА UNEF 1

Мисија UNEF 1 (First United Nations Emergency Force), која је трајала од новембра 1956. до јуна 1967. године, успостављена је одлуком Генералне скупштине Уједињених нација да би се осигурао крај Суецке кризе. За команданта снага UNEF-а именован је канадски генерал Бернс, који је до постављења на ту дужност радио у служби УН као шеф војног штаба УН за примирје у Палестини. Највише особља било је ангажовано у фебруару 1957. године, када је било 6.073 мировњака, док је приликом повлачења у јуну 1967. године бројала 3.378 припадника. Војне снаге у мисији имали су Бразил, Канада, Колумбија, Данска, Финска, Индија, Индонезија, Норвешка, Шведска и Југославија. У тој мировној операцији УН живот је изгубило 110 људи, међу којима 109 припадника војних контингената и један припадник локалног особља. Стварање UNEF-а, првих мировних снага Уједињених нација, значајна је иновација када је реч о деловању те организације.

оруђа, техничко-снабдевачку чету, санитарски извиђачки вод и вод војне полиције.

Привикавање у ходу

Иако су пре поласка извршене припреме контингента, тек по доласку на Синај југословенски одред у саставу мировних снага УН постао је свестан комплексности таквог ангажмана. Задатке који су им додељени требало је реализовати у специфичном политичком амбијенту, у изазовним

ти египатских војних лица, док је цивилима било забрањено кретање у дубини 500 метара од границе. Најважнији задатак био је да запоседну демаркациону линију на централном и северном делу Синају. Одред је успешно заузео целу демаркациону линију од Ел Ариша до Акапског залива, где су постављени контролни пунктови намењени за осматрање линије. Осим осматрања, припадници су патролирали дуж демаркационе линије и постављали заседе, а јединице одреда смењивале су се на сваких шест месеци.

Осим редовних задатака дуж демаркационе линије, одред је био задужен за спречавање контакта египатске и израелске војске, превенцију инцидентних ситуација, а ако до њих ипак дође, евидентирање и спречавање било каквих диверзија. Касније је командант снага UNEF-а проширио задатке одреда, па је сваки национални контингент био задужен да издвоји по једну чету из свог састава, која се стављала под директну команду команданта снага и њен циљ био је сузбијање демонстрација у зони мировне операције.

Имајући у виду да је југословенски одред био најбројнији и технички најбоље опремљен контингент у снагама UNEF-а, команда мисије додељивала му је најизазовније задатке. Команда UNEF-а у више наврата покушала је да промени улогу југословенског одреда и додели му задатке пешадијске јединице, али је генерални секретар УН одбио такав предлог, чиме је званично потврђено да је извиђање основна делатност одреда.

Инсекти, гмизавци и азијски грип

Од искрцавања на Синај сви задаци јединица одреда подразумевали су рад на врелом песку, а њихов основни задатак био је рашчишћавање порушених путева и минских поља. Током друге фазе одред је дошао у ослобођени Ел

Ариш и формирао свој први логор, у који су се југословенски мировњаџи сместили. Логоре су у почетку чинили шатори, а касније су изграђене типске бараке за смештај свих јединица, како би се припадници одреда заштитили од изузетно високих температура, које су карактеристичне за то поднебље.

НОВИНАР ПОД „ПЛАВИМ ШЛЕМОМ“

У августу 1957. године, млади новинар „Народне армије“ и „Фронта“ Јован Радовановић добио је необичан задатак који је подразумевао да као дописник одлази на седам месеци у Египат, на Синајско полуострво, у оквиру Специјалних снага UNEF. Током тих дана у „плавим шлемовима“ друштво му је правио, тада војник, фото-репортер Иво Етеровић, а та новинарска екипа је сликом и речју оставила важна сведочанства о задацима, али и свакодневици наших првих мировњака на врелом песку Синајског полуострва.

Како каже чика Јова, који данас ужива у мирним пензионерским данима, вести и репортаже са Синаја слао је радио-станицом.

– То је за мене и све наше људе који су тамо боравили био велики доживљај. Блиски исток је нови свет. И Египат, Либан и Сирија. Египат је у то време био снажна земља, добро наоружана, пристојног стандарда за градове, иако је велики део становништва живео номадски, у пустињи. И ми смо живели пустињски – шатори, песак, нигде зеленила, само понеки бор. Сећам се писма које сам послао мојој жени, почињало је „Драга моја, овде нема ниједно женско, осим камила“ – присећа се с осмехом. Он, такође, ис-

тиче да је имао част да се упозна са генералним секретаром УН Дагом Хамаршалдом, који је обишао и наше снаге.

Осим јединица ЈНА, у UNEF-у су учествовале и јединице из других земаља. Често су биле организоване међусобне посете и дружења, чак и фудбалски мечеви, сећа се чика Јова, нарочито једног финала у Гази, са Швеђанима.

– Губили смо 2 : 0 и неколико нас у публици договорило се да почнемо најгласније да навијамо и бодримо наше момке. И помогли смо им, победили смо. Када су земље учеснице турнира одлазиле из Газе арапска омладина гађала је све аутобусе каменицама, изражавајући непоштовање према њима, али када смо наишли ми нико ниједан камен није бацио. У „Титово време“ Југославија је уживала велики углед код арапског народа – каже Радовановић.

Свима је било веома тешко због удаљености од породица пола године и живота у пустињи, каже чика Јова, и истиче да, срећом, док је боравио тамо нису забележени ниједно посебно обољење, незгодни случајеви или страдање људи. Током боравка у „плавим шлемовима“, представник нашег штаба набавио му је малу репортерску машину, идеалну за ношење, јер није била тежа од три килограма, која га и данас служи.

Посебно важну улогу имали су припадници санитарске службе у одреду, како пре поласка, тако и током самог ангажмана. Лекарски прегледи припадника контингента пре отпуштања у мисију, као и вакцинација против великих богиња, колере, жуте грознице, тифуса и паратифуса, били су примарни задаци санитарства. По доласку у зону операције редовно су прегледали наш комплетни састав, размештен на различитим тачкама. Према подацима, највише бриге задавао им је „азијски грип“ током 1957. године, од кога је оболело више од 200 војника и старешина, али је на срећу успешно сузбијен.

Осим о здрављу тела, припадници санитарске службе водили су рачуна и о психолошком стању припадника југословенског контингента. Много више од физичких последица, муке су им задавали инсекти и гмизавци, нарочито шкорпиони и змије. Према сведочењима лекара који су водили бригу о здравственом стању наших мировњака, озбиљнијих здравствених проблема код припадника одреда ипак није било, изузев „неурозе и дисимилације“, прикривања симптома болести, због постојања снажног мотива финансијске природе, како услед болести не би били послати назад у земљу. Код извесног броја припадника забележена је неуролабилност, проузрокована дугим боравком ван земље, одвојеношћу од породице, начином живота у пустињи и радом у тешким климатским и географским условима.

Како би бар на кратко заборавили на врелину египатског песка који им је постао свакодневица, организовани су спортски сусрети између припадника свих контингента у оквиру снага UNEF-а и разне културне манифестације.

Наређење за повлачење

Оружани гранични инциденти крајем почетком 1967. године постали су све учесталији, а ситуација на Блиском истоку посебно се заоштрила. На захтев египатске владе започело је повлачење мировних снага УН са Синаја, чиме је отворен простор за директно сучељавање сукобљених страна. У том тренутку на Синају се налазило око 300 припадника одреда ЈНА у саставу међународних снага, о чијој се судбини, због прекида веза првог дана рата, у Југославији није ништа знало. Након низа дипломатских иницијатива, југословенски контингент превезен је кроз зону борбених дејстава до луке Ашдод, а затим југословенским бродом „Истра“ до Ријеке, без повреда и жртава.

Југословенско учешће у мировној мисији UNEF завршено је повлачењем југословенског одреда са Синаја. Од новембра 1956. до јуна 1967. године, „плаве шлемове“ носило је 14.265 припадника ЈНА, међу којима 1.178 официра, 92 војна службеника, 2.014 подофицира и 10.892 војника у 22 шестомесечне смене.

О значају југословенског учешћа у мисији UNEF сведоче и подаци да су припадници ЈНА чинили 21,54 одсто њених укупних снага, а пуковник Лазар Мушички је од августа 1964. до јануара 1965. био вршилац дужности начелника штаба снага UNEF-а. Нажалост, у мисији на Синају страдало је осам припадника одреда, а рањено и повређено 56.

Иако су обављали изузетно комплексне задатке, о професионалности и пожртвовању југословенских мировњака у мировној мисији на Синају сведоче бројне похвале највиших војних и цивилних званичника УН. Често се могло чути да се јединица понашала у складу са „високом репутацијом коју ужива ЈНА“, а посебне похвале упућене су југословенским војницима за држање током рата, јер се јединица „нашла у најистуренијој и најсложенијој ситуацији суочивши се са озбиљном опасношћу за време недавних борби“. Осим доприноса у мисији, искуства и запажања наших „плавих шлемова“ по повратку из мисије била су драгоцене ризница када је реч о припремама за ангажмане у мултинационалним операцијама које су уследиле. ■

Биљана МИЉИЋ

ЈУНАК ОТАЏБИНЕ

МАЈОР МИЛАН ТЕПИЋ (3)

Из монографије „ХЕРОЈИ ОТАЏБИНЕ”

НОВИЦА ПЕШИЋ

У ХЕРОЈСКУ СМРТ!

Не замјерите ми ако сам негдје према неком од вас погријешио, али ја хоћу двије ствари да урадим уз вашу помоћ: да нападачима не дам Беденик, и да ви останете живи!

Ускладишту Беденик драма се наставља. Хрватски бојовници свакодневно провоцирају, позивају на предају складишта, мајору Тепићу нуде пасош и сигуран пут у иностранство, уколико их послуша.

Уместо одговора нападачима, мајор Тепић се обраћа својим војницима:

– Не знам колико ћемо моћи да издржимо, знате да ће се напади појачавати. Пажљиви су са ватром и избјегавају да ударају по складишту, јер ово што ми имамо овдје за њих је више него драгоцјено. Искључиво је моја брига да они то не добију, јер можете само замислити каква би то била трагедија за наш народ. Ово је моја давна одлука и молим да се не коментарише. Кад дође тренутак, кад се више не буде могло издржати и кад дође мука до ока, наређујем вам да се удаљите на пристојну удаљеност од главног објекта у коме ћу остати само ја. Не замјерите ми ако сам негдје према неком од вас погријешио, али ја хоћу двије ствари да урадим уз вашу помоћ: да нападачима не дам Беденик, и да ви останете живи!

Преостали војници и старешине помно слушају свог команданта, али не желе да се повуку, траже од мајора да складиште бране до крајњих могућности, потом да заједно упорно крену у пробој. Милан слуша, ћути, а у мислима непрекидно тражи најбоље решење за спас својих потчи-

њених, а да вредно наоружање и техника не припадну нападачу. За себе је одлуку давно донео.

Осванула је недеља, 29. септембар 1991. године. Дан сунчан. Складиште у Беденику окупано руменим зрацима, пресијава се лепезом боја надлазеће јесени.

У минираном главном складишту мајор Милан Тепић је сам. Војник Стојадин Мирковић је у транспортеру. Остали су се, под окриљем ноћи, распоредили и добро утврдили, нешто даље од главног објекта. Тако је тражио мајор у намери да их заштити, када дође до безизлаза.

Око складишта мрке прилике погурено притрчавају огради. Очигледно: спрема се одлучујући напад на складиште! Зна то Милан Тепић, који чека погодан тренутак за остварење своје непоколебљиве одлуке.

У транспортеру Мирковић напрегнуто прати све што се дешава изван ограде. Мисли зачас одлутају, ређају се слике његовог завичаја, излази му пред очи мајка... како напорно ради... као да хиљаду руку има, и у кући, и у пољу, и у школи. Чини му се као да чује њене речи: „Сине, и најтежи задаци се морају извршавати!” Поново напрегнуто гледа како се црне прилике гомилају, па му мисли одлутају у родну кућу: како ли су деда и баба, шта раде ујакови, јесу ли купили летину, да ли је родило? Све их осећа, као да су поред њега, носи их у срцу.

„Ово је борба за све моје и за све друге који се радују животу, који желе да буду своји на своје!“ Одлучан је. А онда му нагло удари крв у главу, прене се, и из дубине душе груне нека нова, надљудска снага, па готово гласно изговори: „Морамо се бранити! Слобода нема цену!“

Последњи напади

Мајор Тепић очекује да јутарњу тишину лепог септембарског дана наруше напади хрватских бојовника. Већ данима су разним провокацијама наговештавали главни удар за заузимање складишта. Милан зна да су јачи и да ће насрнути свом силином, али он се не плаши јер је његова одлука чврста и необорива: складиште неће предати! Напрегнуто гледа у правцу оградe одакле се чују гласови и види погурене силуете како претрчавају да би заузеле бољи положај. Онда му се поглед заустави на спорогорећем штапину и жице којима су повезане мине распоређене по складишту. У мислима понавља одавно донету одлуку: „Не дамо се, све је спремно за одлучујући чин!“

Из дубоких мисли у стварност га враћају пуцњава и покрети нападача. Бојовници крећу у одлучујући напад, Милан напреже сва чула, повратка више нема.

Даље у транспортеру, нишанција Мирковић напрегнуто осматра и дејствује, чека договорени знак да борбеним возилом крене у пробој обруча. Војници на положајима такође напрегнуто очекују сигналну ракету. Испред капије бојовници ликују:

– Предајте се, агресори, гарантујемо вам живот! Ево, видите, имамо и ваше наоружање!

Милан кроз импровизовану пушкарницу препознаје нападаче који безглаво срљају ка капији складишта. Препознаје и наоружање које су однекуд запленили. Кроз главу му лете мисли: зашто наши оружје нису онеспособили, а можда су га они успјели поправити, али откуд им дијелови?

Одлучујући сукоб виси у ваздуху, сваког тренутка ратни пакао треба да започне. То се и догађа: хрватски нападачи упорно покушавају да уђу у објекат, док мајор Тепић у главном складишту чека погодан тренутак. У рововима потпоручник Стојан Поповић са својим војницима пуном снагом брани војну имовину. Мирковић из транспортера непрекидно пуца. Развија се упорна борба. Малобројни војници успешно одбијају нападе неупоредиво бројнијих хадезеоваца.

Међу нападачима се јавља пометња, очигледно се нису надали тако снажној одбрани с јасном намером за пробој из окружења. Повлаче се на пристојно одстојање али и даље сипају јаку ватру, избегавајући објекте где су минско-експлозивна средства и муниција.

Изненада напад јењава, изгледа чак као да се нападачи повлаче. Вероватно смишљају нови план да би заузели складиште и сачували технику и муницију за даљу употребу. Зна то Милан, али им неће дозволити такав добитак.

Из огромног звучника одјекнуо је глас упозорења:

– Дајемо ти само још сат времена да размислиш!

Заповедник нападача, изнервиран упорном одбраном објекта, овога пута није персирао мајору Тепићу.

Сви у складишту знају да је ово затишје пред буру, главно тек долази. Бојовници ће ударити с леђа.

Мајор Тепић зна шта му је чинити. Жели да спаси војнике, а да складиште не препусти нападачу. Он је у главном магацину, војници су на положајима околe, немају визуелни контакт, али свако зна свој задатак. Претходног дана мајор је тражио да, на крају, кад се више не буде могло назад, Стојадин Мирковић напусти транспортер и да иде напред, међу остале другове. Да сви одбаце оружје и склоне се на безбедна растојања, јер ће складиште бити уништено.

Војници не виде мајора Тепића и не чују његове команде, али знају шта је крајњи циљ. Сви су јединствени у

Димна и ватрена печурка

одлуци да не предају оружје. Посебно је одлучан Стојадин Мирковић, нишанција у борбеном транспортеру, који је претходног дана мајору поново рекао да је то једино наређење које неће извршити. Зна он да је мајор мислио да се шали, па он је тек почео да живи. Тек му је деветнаеста.

Достојни предака

Војник Мирковић своју одлуку није желео да мења, он је ову борбу схватио као одлучујућу борбу за отаџбину, за опстанак својих најближих: мајке, брата, ујака и свих младих из свог краја. За тако велике улоге није жалио да положи живот. У тренутку се сетио свих оних храбрих ратника са Цера и Колубаре о којима је слушао из приче својих старијих, о којима је учио из читанке. Помислио је да сада и сам мора да се покаже, на њега је ред да буде достојан свих тих јунака којима је одбрана земље била света дужност.

Мајор Тепић не зна шта се догађа у Бјеловару, чује само ехо великих детонација, покушава преко радио-станице да добије пуковника Ковачевића. У једном тренутку зачу глас пуковника, који му поручује:

– ...Милане, држи се, тражио сам јутрос од команданта у Загребу бар два авиона. Он ми је обећао и рекао да не бринем...

Веза се нагло прекида, а Милана рески рафали бојовника поново враћају у стварност. Очигледно, почео је последњи напад. Бојовници свом силином започињу свој крвави пир иза леђа Тепићевих јунака. Зоља је погодила транспортер у коме се налазио војник Македонац. Од силне удара излетео је кроз отворена задња врата, опаљен и умазан, али жив. Сурвао се у ископани ров. Минут касније зачу се фијук друге „зоље“. Зарила се у транспортер из кога је дејствовао Стојадин Мирковић. Погодак је био прецизан, право у нишанцију. Ватра из транспортера нагло престаде. Тепић је схватио: ћутање митраљеза било је знак да Стојадин Мирковић више није жив.

Бојовници су наваливали као бесни пси, а мајор Тепић је пожелио да им што скупле наплати складиште. Када је видео групу бојовника која је продрла у магацин с намером да га убије, потпалио је штапин. Ватрена муња је блеснула.

Грмнула је страховита експлозија! Синула је светлост као у по бела дана. Сто седамдесет тона експлозива, а са њим и сва техника, полетели су у ваздух.

У Бјеловару су, најпре, помислили да се догодио земљотрес. Огромна бела печурка видела се до Гарешнице и мађарске границе. Велики кратер, уништена и повалења шума у Беденику деловала је као после страшног суда. Војник Стојадин Мирковић и мајор Милан Тепић узлетели су у легенду и мит о непокору и части, као највишој мери људскости.

Супруга Драгица поред Милановог портрета

Било је пре подне, 29. септембра 1991. године.

Гарнизон у Бјеловару пао је у руке нападача. Изрешетан мецима пао је и командант пуковник Рајко Ковачевић.

Нападаци који су преживели на Беденику, одмах су убили заробљеног старијег водника Ранка Стевановића из околине Ниша. Потпоручник Стојан Поповић и девет војника одведени су у заробљеништво и касније размењени.

Вест о експлозији војног складишта у селу Беденику крај Бјеловара прострујала је брзином муње широм Југославије, али се испрва није знало ко је тамо погинуо. Информације објављене у медијима биле су штуре и противречне. У Комленцу, подно слободарске Козаре, страшна вест поразила је Милановог оца Стеву, мајку Милену, супругу Драгицу и малолетну децу Тању и Александра. Они су знали. Знали су да је Милан у Бјеловару и да је дао за-

вет да ће отаџбину бранити до последњег даха. Ипак су се надали да до тога неће доћи, да ће се у међувремену за југословенску кризу наћи обострано прихватљиво решење.

Нажалост, њихове жеље и надања се нису обистинили. Сазнали су да је Милан са малобројном посадом и у неравноправној борби с надмоћнијим снагама одсудно бранио складиште, све док није запретила опасност да сви погину, а вредно наоружање и технику преузму нападачи. У тешкој и безизлазној људској драми, мајор Милан Тепић донео је храбру одлуку да, свесно жртвујући живот, не дозволи отмицу наоружања и његову употребу против Југословенске народне армије која је бранила легитимитет и целовитост Југославије.

У дому успомена

Двадесет пет година после трагедије, у Београду, у стану Драгице Тепић, изузетно је жива успомена на супруга Милана, оца њихове деце Тање и Александра. Прва запажања су сасвим обична, као да су сви на окупу. У стану, на чеоном зиду доминира велики Миланов портрет у уљу, у трпезарији на великом столу изложене су породичне фотографије, ордени, медаље, похвалнице и захвалнице народног хероја Југославије – мајора Милана Тепића.

Видно узбуђена, са сетом, у прекидима прича о догађајима из стравичне 1991. године, болном губитку храниоца породице и збивањима после тога.

– Милана смо из Комленца у Бјеловар испратили 26. јуна 1991. године. Испоставило се да је то био наш последњи сусрет. Касније смо се готово свакодневно чули преко телефона. На моја питања како је, увек је одговарао да је добро и да не бринемо за њега. Посебно је наглашавао да пазим и чувам дјецу и да водим рачуна о себи. Касније сам сазнала да му је неко пренео како сам веома омршала, што је било тачно, јер сам имала само 46 килограма. То га је вјероватно бринуло, па ми је у сваком разговору наглашавао да једем, да се не секирам и да чувам дјецу, јер ако сам ја добро и дјеца ће бити, а у мене има велико повјерење да ћу сачувати дјецу ако се нешто непредвиђено деси. Знала сам да је био одлучан да брани Отаџбину до крајњих граница, посебно је то наговештавао након сличне одлуке у Словенији када је један припадник ЈНА минирао складиште горива и био спреман да положи свој живот. Сјећам се да ми је једном рекао: „Ако се крвопролиће настави, а рат се прошири и на Босну и Херцеговину, ја ћу поступити исто као колега из Словеније“. Ја сам, међутим, гајила наду да до тога неће доћи и да ће се ситуација смирити, а он промијенио одлуку.

Нажалост, судбина је хтела другачије.

– Тог кобног 29. септембра, када се експлозија догодила, ништа нисмо одмах знали. Три дана нам нико јављао није, нити слао телеграм. Мене је о трагедији обавијестио мој отац. А на хрватској телевизији је у уторак и петак емитован извјештај о томе, али ја нисам гледала. У првим данима, када смо тачно сазнали шта се десило, било је ужасно. Сви смо патили – ја и дјеца, Миланови родитељи Стево и Миленка, његове сестре, моји родитељи; у цијелој нашој фамилији владала је велика и тешка жалост. Али ни-

Породични албум посвећен Милану

је се имало куд, морали смо наставити живот. Ја сам у првом тренутку била код брата Милоша и снахе Божане Кондић који су становали ближе школи где су дјеца ишла. Ту смо остали више од два мјесеца.

Касније, 2002. године, самостално сам ишла у Загреб да потражим Миланове посмртне остатке. Примео ме је један доктор, чијег се имена не сјећам, али знам да је сарађивао са нашим др Зораном Станковићем, који је био задужен за ту област. У једној просторији нека жена дала нам је документацију, мислим да је било шест предмета. То су биле ужасне слике. Ја сам прегледала и установила да Милана ту нема, сазнала сам то по броју ципела које је он носио.

Затим су у просторију ушла три човека у белим мантилима и наредили Драгици да одмах изађе, јер су „у влади сазнали зашто сте дошли“. Драгица се уплашила, не за свој живот већ за децу коју је оставила. Вратила се необављена посла.

– Нисам прекинула потрагу за Миланом. Писала сам свим могућим институцијама у Србији, Хрватској и у Европи да ми омогуће приенос посмртних остатака, како би супруга достојно сахранила, да наша дјеца знају где је гроб њиховог оца. Касније сам обавијештена из Међународног центра за потрагу несталих и погинулих да не требам више никоме писати, да они знају за мој случај и ако буду шта сазнали да ће ме обавијестити. Међутим до данашњег дана није стигло никакво обавјештење о Милановим посмртним остацима. И сада то тако стоји.

Отац Стево прима Орден народног хероја за сина Милана

Војска нас је вратила у живот

– У сређивању живота дјеци и мени највише је помогла наша војска. Одмах сам добила стан у Бањалуци, преселила породицу, почела да радим, уписала дјецу у школу, добила пензију. Све је брзо ријешено. Војска ми је и касније у свему помагала, зашта сам им неизмерно захвална. У Бањалуци смо остали годину и по дана, онда смо дошли у Београд у посјету очевој сестри, тетке Драгици Кондић, која нас је задржала са жељом да се настанимо у Београду. Зато смо отишли у Генералштаб, да се информишемо о могућностима боравка у Београду. Тамо су нас врло лијепо примили генерали Узелац и Домазетовић, којима смо изложили разлог наше посјете. Генерал Домазетовић је одмах обавијестио генерала Животу Панића, који је дошао да нас види и чује наше захтеве. Истог момента је генерал Панић позвао неког из стамбене комисије и наредио да нам се додели војни стан. Већ сутрадан смо обавијештени да нам је додељен стан у коме се сада налазимо. То је било 1993. године.

– У септембру 1993. године, било је упражњено радно мјесто телефонисте у Војномедицинској академији, где сам примљена да радим. Касније сам премјештена, ближе стану, на радно мјесто у Војномедицински центар. Ту сам наставила да радим све док нисам испунила услов за породичну пензију. Прихватила сам то као најбоље решење за даљи живот и да могу више да помогнем дјеци, која су још ишла у школу и нису се оспособила за самосталан живот. Имам породичну пензију као и сви други, не примам никакве друге додатке, задовољна сам овим што имам. Сада су дјеца одрасла, имају своје породице и примања, а ја им помажем колико могу. Кћерка Тања има две дјевојчице, које бака неизмерно воли и чува када то затреба. ■

(Крај)

ОРДЕН СИНЂЕЛИЋУ СА КОЗАРЕ

За одсудну одбрану војног складишта у Беденику код Бјеловара и свесно жртвовање живота 29. септембра 1991. године, мајор Милан Тепић одликован је Орденом народног хероја Југославије. Председник Председништва СФРЈ др Бранко Костић уручио је одликовање Милановом оцу Стеви 6. децембра 1991. године

У присуству највиших функционера државе и војске и Миланове супруге Драгице Тепић, у српском салону Палате Федерације, др Бранко Костић истакао је да је мајор Милан Тепић као јунак у борби против надмоћнијег непријатеља одлучио да дигне у ваздух минирано складиште наоружања, свесно жртвујући сопствени живот. Милан Тепић био је одлучан до краја и најавио је своју намеру својим потчињенима, затраживши истовремено од њих да га у тој одлуци не следе, већ да покушају да сачувају своје животе.

Светиња надомак Пирота

Тајна суковских фресака

Манастир Суково значајан је истраживачима јер поседује две необичне фреске – Богородице с крилима и Светог Христофора с животињском главом. Црква светиње има облик триконхоса с три полукружне апсиде. Зидана је сивим тесаним каменом и покривена ћерамидом. На њеном врху налази се кубе, које је кружне основе с крстом.

На обали Јерме, у подножју брда Царев камен, недалеко од Пирота, код села Суково налази се истоимени манастир посвећен Успењу Пресвете Богородице. Тој светињи, једној од бројних које красе пиротски крај, Свети владика Николај Велимировић, због великог броја ходочасника, наденуо је име „Мали Јерусалим“.

Мало је историјских података о времену настанка манастира, као и имену његовог ктитора. Претпоставља се да темељи цркве датирају још из 4. века. Познато је да се у 7. веку на том месту налазила епископија и да се 1020. године спомиње на једној мапи, што потврђује да је светиња представљала својеврсни духовни центар.

Од настанка до 19. века историја манастира није довољно позната. Тек средином 19. века о Сукову постоји занимљиво народно предање. Наиме, имање на ком је касније подигнут манастир, припадало је Турчину Сали-бегу. Када је сазнао да се на његовом поседу некада налазила православна светиња почео је да скрнави то место. После тога је његов син Емин остао парализо-

ван. Увидевши каква га је несрећа задесила, Сали-бег позвао је православног свештеника да освети то место, и син му је оздравио. У знак захвалности писао је султану, који му је ферманом одобрио изградњу манастира.

Градња Сукова трајала је од 1857. до 1859. године, о чему сведочи и натпис изнад прозора на западној фасади. Манастирски храм изграђен је 1857, а живоописан 1869. године. Зидна декорација представља детаље из Старог завета, хришћанске и српске православне историје.

Црква манастира има облик триконхоса с три полукружне апсиде. Зидана је сивим тесаним каменом и покривена ћерамидом. На њеном врху налази се кубе, које је кружне основе с крстом. Занимљиво је да је 1974. године приликом реконструкције крова цркве око кубета пронађено стотинак предмета од глине, разних облика и степена очуваности. Поменути предмети изложени су у Музеју Понишавља у Пироту.

Манастир Суково значајан је истраживачима јер поседује две нео-

бичне фреске – Богородице с крилима и Светог Христофора с животињском главом. Такав пример фрескосликарства није карактеристичан за православни свет, јер се према црквеним канонима крила обично сликају арханђелима или Светом Јовану, који је најавио Христов долазак.

За такву појаву, међутим, постоји објашњење. Сматра се да су крила Богородице симбол заштите, јер она на тај начин штити вернике од зла. Необична фреска Светог Христофора с ореолом и главом пса има своју симболику. Христофор (носилац Христа или Христоносац) живео је за време цара Деција и као мученик за Христову веру пострадао је 249. године. У житијима се наводи да је био „...псеотлик и да потиче из далеке земље људождера...“ Након што је почео да исповеда Христову веру Свети Христофор потпуно је напустио паганско веровање.

Због необичних фресака, чије значење и смисао може докучити само верник снагом духа и искрене вере, Суково се од 1969. године налази под заштитом државе. ■

Др А. СТЈЕЉА

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Војнограђевински центар Београд

ОГЛАС

РАДИ ДАВАЊА У ЗАКУП ПОСЛОВНИХ ПРОСТОРА ПУТЕМ ПРИКУПЉАЊА ПИСМЕНИХ ПОНУДА

45

I. ПРЕДМЕТ ДАВАЊА У ЗАКУП:

1. Преглед пословних простора

ДРУГО ОГЛАШАВАЊЕ						
Ред. број	МЕСТО	АДРЕСА ПОСЛОВНОГ ПРОСТОРА	ПОВРШИНА (у м ²) И НАМЕНА	ПОЧЕТНА ЦЕНА (дин/м ²)	УКУПАН ИЗНОС ПОЧЕТНЕ ЦЕНЕ (МЕСЕЧНО/дин)	ДАТУМ И ВРЕМЕ РАЗГЛЕДАЊА
1	БЕОГРАД	ВИНОГРАДСКИ ВЕНАЦ 13 у анексу	24,67 м ² Локал	Л= 555,00	13.691,85	14. 11. 2016. понедељак 11.00–11.30
2	НОВИ БЕОГРАД	БУЛЕВАР МИХАЈЛА ПУПИНА 9/Л2	96,00 м ² Локал	Л= 923,00	88.608,00	17. 11. 2016. четвртак 10.30–11.00
3	НОВИ БЕОГРАД	БУЛЕВАР МИХАЈЛА ПУПИНА 13/Л2	27,00 м ² Локал	Л= 923,00	24.921,00	17. 11. 2016. четвртак 11.15–11.45
4	НОВИ БЕОГРАД	ГАНДИЈЕВА 65	88,37 м ² Локал са магацином л=37,65 м ² м=50,72 м ²	Л= 555,00 М=277,00	л=20.895,75 + м= 14.049,44 = 34.945,19	16. 11. 2016. среда 10.00–10.30
5	НОВИ БЕОГРАД	МАРКА ЧЕЛЕБОНОВИЋА 1А/Л4	126,29 м ² Локал са магацином л=83,69 м ² м=42,60 м ²	Л= 555,00 М=277,00	л=46.447,95 + м= 11.800,20 = 58.248,15	18. 11. 2016. петак 9.00–9.30
6	НОВИ БЕОГРАД	МАРКА ЧЕЛЕБОНОВИЋА 1А/Л5	56,49 м ² Локал	555,00	31.351,95	18. 11. 2016. петак 9.30–10.00
7	НОВИ БЕОГРАД	МАРКА ЧЕЛЕБОНОВИЋА 1А/Л6	50,70 м ² Локал	555,00	28.138,50	18. 11. 2016. петак 10.00–10.30
8	ВАЉЕВО	ВОЈВОДЕ МИШИЋА 10	115,20 м ² Локал са магацином	750,00	86.400,00	23. 11. 2016. среда 9.30–10.00
9	УЖИЦЕ	ТОПЛИЧКА 11А	46,65 м ² Локал	574,50	26.801,00	23. 11. 2016. среда 14.30–15.00
10	УЖИЦЕ	ТОПЛИЧКА 15	30,96 м ² Магацин	230,00	7.120,80	23. 11. 2016. среда 15.00–15.30
11	ПОЖЕГА	ПАНА СРДАНОВИЋА 34 (БИВША БАНА МИЛУТИНА)	128,98 м ² Локал	1.500,00	193.470,00	23. 11. 2016. среда 13.00–13.30
12	ЧАЧАК	БУЛЕВАР ОСЛОБОЂЕЊА 54/ЛА	34,98 м ² Локал	1.500,00	52.470,00	24. 11. 2016. четвртак 10.30–11.00
13	ЧАЧАК	БУЛЕВАР ОСЛОБОЂЕЊА 54/Л2	52,75 м ² Локал	1.500,00	79.125,00	24. 11. 2016. четвртак 11.00–11.30
14	ЧАЧАК	НЕМАЊИНА 80	52,86 м ² Локал	1.500,00	79.290,00	24. 11. 2016. четвртак 13.30–14.00
15	СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА	ГЛАВАШЕВА 26/Л2	67,38 м ² Локал	570,00	38.406,60	28. 11. 2016. понедељак 10.00–10.30
16	КРАГУЈЕВАЦ	ТРГ НАРОДНОГ ФРОНТА 1/Л1	67,73 м ² Локал	1.710,00	115.818,00	28. 11. 2016. понедељак 14.00–14.30
17	КРАГУЈЕВАЦ	ДР ЗОРАНА ЂИНЋИЋА 2	138,94 м ² Локал	1.710,00	237.587,00	28. 11. 2016. понедељак 14.30–15.00
18	КРАГУЈЕВАЦ	ДР ЗОРАНА ЂИНЋИЋА 4/Л2	145, м ² Локал	1.710,00	248.463,00	28. 11. 2016. понедељак 15.00–15.30
19	ЂУПРИЈА	АНЂЕ РАНКОВИЋ 2	91,70 м ² Локал	700,00	64.190,00	10. 11. 2016. четвртак 10.00–10.30
20	КРАЉЕВО	ДОСИТЕЈЕВА 158/Л4	177,28 м ² Локал са магацином	750,00	128.520,00	25. 11. 2016. петак 11.00–11.30
21	РАШКА	РАТКА ЛУКОВИЋА 9	116,08 м ² Локал са магацином	636,00	73.808,00	25. 11. 2016. петак 14.30–15.00
22	НИШ	ФРАНЦУСКА 4/1	166,00 м ² Локал	250,00	41.500,00	14. 11. 2016. понедељак 9.00–9.30
23	НИШ	ФРАНЦУСКА 6/1	69,00 м ² Локал	250,00	17.250,00	14. 11. 2016. понедељак 9.30–10.00
24	НИШ	ЉУБОМИРА НИКОЛИЋА 19/1	162,00 м ² Локал	250,00	40.500,00	15. 11. 2016. уторак 9.00–9.30
25	НИШ	ЉУБОМИРА НИКОЛИЋА 19/2	309,00 м ² Локал са магацином	250,00	77.250,00	15. 11. 2016. уторак 9.30–10.00
26	НИШ	КОСТЕ СТАМЕНКОВИЋА 11/4	58,00 м ² Локал	1.200,00	69.600,00	15. 11. 2016. уторак 11.00–11.30
27	НИШ	ПРИЈЕЗДИНА 12	22,00 м ² Локал	1.200,00	26.400,00	16. 11. 2016. среда 9.00–9.30
28	НИШ	ПРИЈЕЗДИНА 14	180,00 м ² Локал са магацином	1.200,00	216.000,00	16. 11. 2016. среда 9.45–10.15
29	НИШ	ПРИЈЕЗДИНА 18	138,00 м ² Локал са магацином	1.200,00	165.600,00	16. 11. 2016. среда 11.00–11.30
30	НИШ	ГАВРИЛА ПРИНЦИПА 14	182,00 м ² Локал	450,00	81.900,00	16. 11. 2016. среда 12.00–12.30
31	НИШ	ПРВОМАЈСКА 2	64,00 м ² Локал	550,00	35.200,00	17. 11. 2016. четвртак 9.00–9.30
32	НИШ	СОКОЛСКА 10/2	46,00 м ² Локал	550,00	25.300,00	17. 11. 2016. четвртак 11.00–11.30
33	НИШ	ТОПЛИЧИНА 4/3	59,00 м ² Локал	1.200,00	70.800,00	17. 11. 2016. четвртак 12.00–12.30
34	НИШ	ТОПЛИЧИНА 6/1	137,00 м ² Локал	1.200,00	164.400,00	17. 11. 2016. четвртак 12.45–13.15
35	НИШ	ДЕЛИГРАДСКА 2	95,00 м ² Локал	2.250,00	213.750,00	18. 11. 2016. петак 9.00–9.30
36	НИШ	ТРГ 14. ОКТОБРА 4	344,00 м ² Локал	2.250,00	774.000,00	18. 11. 2016. петак 10.00–10.30
37	НИШ	ТРГ 14. ОКТОБРА 6	549,00 м ² Локал	2.250,00	1.235.250,00	18. 11. 2016. петак 10.30–11.00

2. Преглед пословних простора

ТРЕЋЕ ОГЛАШАВАЊЕ СА УМАЊЕНОМ ПОЧЕТНОМ ЦЕНОМ ЗАКУПА ЗА 20%						
Ред. број	МЕСТО	АДРЕСА ПОСЛОВНОГ ПРОСТОРА	ПОВРШИНА (у м ²) И НАМЕНА	ПОЧЕТНА ЦЕНА (дин/м ²)	УКУПАН ИЗНОС ПОЧЕТНЕ ЦЕНЕ (МЕСЕЧНО/дин)	ДАТУМ И ВРЕМЕ РАЗГЛЕДАЊА
1	БЕОГРАД	ЂУРЕ ЂАКОВИЋА 64А/1/Л1 (ПОЕНКАРЕОВА 6)	151,60 м ² Локал са магацином л=92,21, м ² м=59,39 м ²	Л= 738,40 М=369,20	л= 68.087,86 + м= 21.926,79 = 90.014,65	15. 11. 2016. уторак 9.00–9.30
2	БЕОГРАД	БИРЧАНИНОВА 2-2А	202,40 м ² Локал са магацином л=91,18, м ² м=111,22 м ²	Л= 738,40 М=369,20	л= 67.327,31 + м= 41.062,42 = 108.389,73	15. 11. 2016. уторак 11.00–11.30
3	БЕОГРАД	ЈОВАНА РАЈИЋА 5А/Л1	143,12 м ² Локал	590,40	84.498,05	15. 11. 2016. уторак 9.00–9.30
4	БЕОГРАД	ЈОВАНА РАЈИЋА 5Д/Л1	47,25 м ² Локал	590,40	27.896,40	15. 11. 2016. уторак 9.30–10.00
5	БЕОГРАД	ВЕЉКА ДУГОШЕВИЋА 22/Л2	47,11 м ² Локал	590,40	27.813,74	15. 11. 2016. уторак 10.30–11.00
6	БЕОГРАД	ЦРНОТРАВСКА 13А/Л3	165,00 м ² Локал са магацином л=53,00, м ² м=112,00 м ²	Л= 590,40 М=295,20	л= 31.291,20 + м= 33.062,40 = 64.353,60	14. 11. 2016. понедељак 9.00–9.30
7	БЕОГРАД	ГОЧКА 53/Л1	136,25 м ² Локал	332,80	45.344,00	14. 11. 2016. понедељак 13.00–13.30
8	БЕОГРАД	ВИНОГРАДСКИ ВЕНАЦ 13/Л4	82,84 м ² Локал	444,00	36.780,96	14. 11. 2016. понедељак 11.30–12.00
9	НОВИ БЕОГРАД	ВЛАДИМИРА ПОПОВИЋА 22/Л6	13,00 м ² Локал	738,40	9.599,20	17. 11. 2016. четвртак 12.15–12.45
10	НОВИ БЕОГРАД	ДУШАНА ВУКАСОВИЋА 73/Л2	69,00 м ² Локал	444,00	30.636,00	17. 11. 2016. четвртак 9.00–9.30
11	НОВИ БЕОГРАД	ПЕЋЕ МИЛОСАВЉЕВИЋА 26/Л8	15,10 м ² Локал	444,00	6.704,40	18. 11. 2016. петак 11.00–11.30
12	НОВИ БЕОГРАД	ПЕЋЕ МИЛОСАВЉЕВИЋА 28/Л6	15,14 м ² Локал	444,00	6.722,16	21. 11. 2016. понедељак 9.00–9.30
13	НОВИ БЕОГРАД	ПЕЋЕ МИЛОСАВЉЕВИЋА 32/Л5	42,88 м ² Локал	444,00	19.038,72	21. 11. 2016. понедељак 10.00–10.30
14	НОВИ БЕОГРАД	ПЕЋЕ МИЛОСАВЉЕВИЋА 32/КИОСК 1	10,81 м ² Локал-киоск	444,00	4.799,64	21. 11. 2016. понедељак 10.30–11.00
15	НОВИ БЕОГРАД	ПЕЋЕ МИЛОСАВЉЕВИЋА 32/КИОСК 3	09,13 м ² Локал-киоск	444,00	4.053,72	21. 11. 2016. понедељак 11.00–11.30
16	НОВИ БЕОГРАД	ПЕЋЕ МИЛОСАВЉЕВИЋА 36/Л2	24,53 м ² Локал	444,00	10.891,32	22. 11. 2016. уторак 9.00–9.30
17	НОВИ БЕОГРАД	ПЕЋЕ МИЛОСАВЉЕВИЋА 40/Л1	13,38 м ² Локал	444,00	5.940,72	22. 11. 2016. уторак 9.45–10.15
18	НОВИ БЕОГРАД	ПЕЋЕ МИЛОСАВЉЕВИЋА 40/Л2	14,08 м ² Локал	444,00	6.251,52	22. 11. 2016. уторак 10.15–10.45
19	НОВИ БЕОГРАД	ПЕЋЕ МИЛОСАВЉЕВИЋА 44/Л1	15,71 м ² Локал	444,00	6.975,24	22. 11. 2016. уторак 10.45–11.15
20	НОВИ БЕОГРАД	ГАНДИЈЕВА 57А/Л2	69,79 м ² Магацин	264,80	18.480,39	16. 11. 2016. среда 9.00–9.30
21	НОВИ БЕОГРАД	ГАНДИЈЕВА 124/Л5	47,00 м ² Локал са магацином л=40,00, м ² м=07,00 м ²	Л= 444,00 М=221,60	л= 17.760,00 + м= 1.551,20 = 19.311,20	16. 11. 2016. среда 11.00–11.30
22	НОВИ БЕОГРАД	ГАНДИЈЕВА 130/Л2	34,00 м ² Локал	444,00	15.096,00	16. 11. 2016. среда 11.30–12.00
23	ЗЕМУН	22.ОКТОБАР 17	09,00 м ² Локал	738,40	6.645,60	23. 11. 2016. среда 9.00–9.30
24	ЗЕМУН	ВРТЛАРСКА 9	83,93 м ² Локал	738,40	61.973,91	23. 11. 2016. среда 11.00–11.30

II. УСЛОВИ ДАВАЊА У ЗАКУП

Пословни простори дају се у закуп у постојећем – виђеном стању, без права закупца на примедбе на евентуалне материјалне недостатке у пословном простору.

Пословни простор биће дат у закуп по спроведеном поступку прикупљања писмених понуда, најповољнијем понуђачу, који ће бити изабран на основу висине понуђене закупнине, уколико испуњава и друге услове из огласа.

Пословни простор даје се у закуп на неодређено време.

Пословни простор који се састоји од локала и магацина даје се у закуп као целина.

III. УСЛОВИ ПРИЈАВЉИВАЊА

Право учешћа на огласу имају сва физичка и правна лица ради обављања регистроване делатности, а која испуњавају услове из огласа.

Понуде се достављају искључиво поштом за сваки пословни простор појединачно, закључно са даном 29. 11. 2016. године, који је последњи дозвољени датум поштанске овере. Учесници надметања дужни су да на име трошкова спровођења поступка јавног надметања за сваки пословни простор за који конкуришу неповратно уплате износ од

5.000,00 динара на текући рачун – Приходи органа и организација Србије бр. 840-19540845-28, позив на број 12274231287611785, са назнаком „ТРОШКОВИ НАДМЕТАЊА“, прималац: Министарство одбране – Војнограђевински центар „Београд“.

Уредна и потпуна понуда мора да садржи:

- а) све податке о подносиоцу понуде:**
- за ФИЗИЧКА ЛИЦА – име и презиме, адресу, фотокопију личне карте и контакт телефон;
  - за ПРЕДУЗЕТНИКЕ – назив радње, име и презиме предузетника, адресу, фотокопију личне карте, копију решења о упису у регистар код надлежног органа, копију уговора о отварању и вођењу рачуна код пословне банке, копију потврде о додељеном ПИБ, копију потврде о извршеном евидентирању за ПДВ, уколико је у систему ПДВ, као и контакт телефон;
  - за ПРАВНА ЛИЦА – назив и седиште, копију решења о упису у регистар привредних субјеката, копију уговора о отварању и вођењу рачуна код пословне банке, копију потврде о додељеном ПИБ, копију потврде о извршеном евидентирању за ПДВ, уколико је у систему ПДВ, име и презиме лица овлашћеног за заступање (директор) његов потпис и печат, као и контакт телефон;
- б) врсту делатности коју би понуђач обављао у пословном простору;
- ц) висину укупног износа закупнине коју понуђач нуди за закуп пословног простора, на месечном нивоу, фиксно изражену у динарима;
- д) потврду Војнограђевинског центра „Београд“ да је понуђач измирио закупнину уколико је већ купац пословног простора у јавној својини Републике Србије, корисника Министарства одбране;
- е) доказ о уплати трошкова спровођења поступка.

Непотпуне, незатворене и неблаговремене понуде неће бити разматране.

Понуде у којој је висина закупнине дата описно неће се разматрати.

Понуде се достављају на адресу: Војнограђевински центар „Београд“, 11000 Београд, Немањина 15, препорученом поштом, у затвореној коверти на којој је јасно назначено „Понуда за закуп пословног простора у

Прегледу број_____ (навести број Прегледа у коме се пословни простор налази: 1. или 2), под редним бројем_____(навести редни број пословног простора), са напоменом: „НЕ ОТВАРАТИ“.

IV. ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ ПОНУЂАЧА

Поступак отварања писмених понуда спровешће се комисијски, дана 8. 12. 2016. године у 10 часова, у просторијама Војнограђевинског центра „Београд“, Милентија Поповића 23–25, Нови Београд.

Критеријум за избор најповољнијег понуђача је висина понуђене закупнине, као и да испуњава остале услове из огласа.

Уколико на оглас пристигне једна понуда, она ће и бити узета у разматрање.

Уколико у поступку два или више понуђача понуде исти износ закупнине, Комисија ће позвати понуђаче који су понудили исти износ закупнине да у року од 3 (три) дана од дана пријема позива доставе нову писмену затворену понуду, са увећаним износом закупнине у односу на претходно дату понуду, а које понуде ће Комисија отворити и утврдити најповољнијег понуђача.

Уколико понуђачи из претходног става у року од 3 (три) дана не доставе нову понуду, односно ако су понуђачи доставили нову понуду са истоветном закупнином, Комисија задржава право да најповољнијег понуђача изабере по слободном уверењу.

Учесници огласа биће писмено обавештени о избору најповољније понуде у року од 8 (осам) дана од дана доношења одлуке надлежног органа о избору најповољнијег понуђача.

Уколико понуђач чија је понуда проглашена најповољнијом у року од 8 (осам) дана од дана пријема позива за закључење уговора не потпише уговор, сматраће се да је одустао од закупа, а на закључење уговора биће позван следећи најповољнији понуђач.

Најповољнији понуђач регулисаће међусобна права и обавезе са Републичком дирекцијом за имовину Републике Србије, Београд, Краља Милана 16, уговором у закупу на неодређено време.

Ближа обавештења у вези са огласом могу се добити на телефон Војнограђевинског центра „Београд“, 011/6147-347, локал 210 и 018/555-672 за пословне просторе у Нишу. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ

РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ

Управа за традицију, стандард и ветеране

Обавештење о могућности доделе станова

– пресек 21. 11. 2016. године –

Сагласно одредби члана 29. Правилника о решавању стамбених потреба запослених у Министарству одбране и Војсци Србије („СВЛ“, број 14/14), Управа за инфраструктуру Сектора за материјалне ресурсе, до 4. 11. 2016. године, доставила је Управи за традицију, стандард и ветеране, пријаве и преглед за расподелу 135 станова у закуп на неодређено време у гарнизонима, односно местима, наведеним у Прегледу пријављених станова за расподелу.

У наведеном Прегледу станова за расподелу пријављено је за поделу и 19 станова у закуп, које није могуће подели-

ти у складу са одредбама Правилника, јер у моменту објављивања ове информације није било стамбених интересена-та у местима из наведеног Прегледа.

Право на доделу станова имају лица која остварују право на доделу стана у закуп, сагласно одредбама члана 2. Правилника о решавању стамбених потреба запослених у Министарству одбране и Војсци Србије („СВЛ“, број 14/14), у даљем тексту Правилник.

У смислу члана 18. Правилника, лицу из члана 2. може се дати у закуп и стан мањи од стана који му припада по

одредбама члана 17. овог правилника, ако се са тим писмено сагласи.

Сходно наведеном, лица, која желе прихватити доделу структурно мањег стана, морају дати писану изјаву, оверену у јединици – установи у којој су на служби, а пензионисана лица у општини или суду, да се одричу доделе структурно припадајућег стана и прихватају доделу понуђеног односно структурно мањег стана, као коначно решење свог стамбеног питања. У датој изјави лица се морају децидно изјаснити само за један од понуђених станова. Уколико се изјасне за више станова, у обзир ће се узети само један стан у првонаведеном месту.

Заинтересована лица треба да доставе оверене изјаве Управи за традицију, стандард и ветеране Сектора за људске ресурсе МО, Немањина 15, Београд, да се одричу доделе структурно припадајућег стана и прихватају доделу понуђеног односно структурно мањег стана, као коначног решења свог стамбеног питања, најкасније до 21. 11. 2016. године, који је одређен као дан пресека стања за доношење Одлуке о расподели станова.

Након што заинтересована лица доставе изјаве, до неће се нова решења на основу којих ће се према укупном збиру бодова кандидати рангирати, а станови ће бити додељени лицима који за одређени гарнизон или место у ко-

ме конкуришу за стан буду ранжирани на одговарајућем месту коначне ранг-листе у складу са Одлуком.

Напомињемо да су стамбени интересенти у обавези да доставе (уколико претходно нису доставили) доказе надлежног органа који се односе на њихов стамбени статус (право на поврат станова у отцепљеним републикама, признавање болести по налазу Више војнолекарске комисије и пребивалиште за носиоца права и чланове његовог породичног домаћинства на истој адреси, пореско задужење за стан – кућу за носиоца права и чланове његовог породичног домаћинства), јер ће се у супротном њихови захтеви за решавање стамбеног питања сматрати непотпуним и неће бити разматрани.

Предлогом Одлуке о расподели станова биће обухваћени сви расположиви станови, које до дана доношења Одлуке о расподели станова, пријави надлежна организацијска јединица Министарства надлежна за инфраструктуру. Сходно Директиви о начину поступања по захтевима за доделу стана у закуп, вођења евиденције, сачињавања листа реда првенства, као и другим пословима у вези са решавањем потреба у Министарству одбране („СВЛ”, број 22/14), Предлог и Нацрт Одлуке, Управа за традицију, стандард и ветеране доставиће на потпис најкасније до 15. 12. 2016. године. ■

ПРЕГЛЕД ПРИЈАВЉЕНИХ СТАНОВА ЗА РАСПОДЕЛУ

Р.бр.	МЕСТО / Гарнизон	СТРУКТУРА							СВЕГА
		0,5	1,0	1,5	2,0	2,5	3,0	3,5	
1.	БЕОГРАД / Београд	3	13	1	3	7	40	6	73
2.	ВЕЛИКО ГРАДИШТЕ / Пожаревац		1	1					2
3.	КРАГУЈЕВАЦ / Крагујевац				1				1
4.	КРУШЕВАЦ / Крушевац		2	2	23	6	3		36
5.	НИШ / Ниш	1			1				2
6.	НОВИ САД / Нови Сад		1						1
7.	СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА / Крагујевац				1				1
СВЕГА ЗАКУП - ИМА КАНДИДАТА НА РЛ		4	17	4	29	13	43	6	116
1.	АПАТИН / Сомбор				1				1
2.	ВЕЛИКА ПЛАНА / Крагујевац							2	2
3.	ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ / Ваљево	2							2
4.	ЗАЈЕЧАР / Зајечар	1	1						2
5.	КЊАЖЕВАЦ / Зајечар	2							2
6.	ЛОЗНИЦА / Шабац		1						1
7.	КУРШУМЛИЈА / Прокупље			1	1				2
8.	НЕГОТИН / Зајечар	1							1
9.	ПАРАЋИН / Зајечар	3	1						4
10.	СЕНТА / Бачка Топола				1				1
11.	СОМБОР / Сомбор		1						1
СВЕГА ЗАКУП - НЕМА КАНДИДАТА НА РЛ		9	4	1	3			2	19
СВЕГА СТАНОВА У ЗАКУП		13	21	5	32	13	43	8	135

ЈАВНИ ОГЛАС

за пријаву кандидата за добровољно служење војног рока са оружјем
и кандидата за слушаоце курса за резервне офицере Војске Србије

1. Право пријављивања кандидата на добровољно служење војног рока са оружјем и кандидата за слушаоце курса за резервне офицере

На добровољно служење војног рока са оружјем у Војсци Србије могу се пријавити кандидати мушког и женског пола који у 2017. години навршавају од 19 до 30 година.

ОПШТИ УСЛОВИ:

- да је држављанин Републике Србије;
- да није осуђен на казну малолетничког затвора или безусловна казна затвора због кривичног дела (док казна не издржи или не буде пуштен на условни отпуст);
- да се не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности;
- да је здравствено способан за војну службу;
- да није одслужио војни рок са оружјем и
- да има место пребивалишта на територији Републике Србије.

Поред општих, кандидат за слушаоца курса за резервне офицере мора испуњавати и следеће услове:

- да има завршене основне академске студије односно основне струковне студије од значаја за Војску Србије;
- да испуњава услове прописане за регруте који се упућују у посебне јединице Војске Србије и
- да има позитивну безбедносну проверу.

2. Подношење пријаве и потребна документација за пријаву кандидата за добровољно служење војног рока са оружјем и кандидата за слушаоце курса за резервне офицере Војске Србије

Пријаву кандидат подноси центру Министарства одбране за локалну самоуправу, према месту пребивалишта. Кандидат који има боравиште у иностранству пријаву може поднети надлежном дипломатско-конзуларном представништву Републике Србије у иностранству.

Образац пријаве кандидат добија у центру Министарства одбране за локалну самоуправу.

Кандидат који се пријавио за добровољно служење војног рока са оружјем дужан је да испуни образац пријаве и приложи:

- фотокопију дипломе о завршеној школи (оригинал документа на увид) и
- биографију.

Кандидат за слушаоца курса за резервне офицере уз пријаву прилаже и следеће доказе:

- уговор са Министарством одбране о стипендирању, ако је био војни стипендиста и
- писану сагласност за безбедносну проверу за упућивање у посебне јединице Војске Србије.

3. Избор кандидата за добровољно служење војног рока са оружјем и кандидата за слушаоце курса за резервне офицере у Војсци Србије

Коначну ранг-листе кандидата утврђују регионални центри Министарства одбране, на основу предлога центара Министар-

ства одбране за локалну самоуправу, након обављених лекарских и других прегледа и психолошких испитивања кандидата у овлашћеним војноздравственим установама.

Избор потребног броја кандидата са утврђене коначне ранг-листе врше комисије регионалних центара Министарства одбране, у складу са Планом пута кандидата на добровољно служење војног рока са оружјем у центре за обуку и Планом пријема слушаоца курса за резервне офицере за одређени упутни рок.

4. Закључивање уговора

Изабрани кандидати потписују уговор са Министарством одбране, којим се уређују међусобна права и обавезе, који обавезно садржи почетак и завршетак добровољног служења војног рока, услове живота и рада, новчана примања, услове прекида добровољног служења војног рока и накнаду трошкова у случају неоправданог прекида добровољног служења војног рока.

Све додатне информације могу се добити у центру Министарства одбране за локалну самоуправу у месту пребивалишта, надлежном дипломатско-конзуларном представништву Републике Србије у иностранству и на сајту Министарства одбране www.mod.gov.rs.

Јавни оглас за пријаву кандидата за добровољно служење војног рока са оружјем и кандидата за слушаоце курса за резервне офицере Војске Србије у 2017. години стално је отворен, а кандидати ће се рангирати периодично, у складу са упутним роковима. ■

АУТОГУМЕ И ДЕЛОВИ ЗА СВЕ ТИПОВЕ ВОЗИЛА

БЕЗ

ЖИРАНТА
УЧЕШЋА
ЧЕКОВА
КАМАТА

ПРОДАЈА НА РАТЕ ЗА
ПРИПАДНИКЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
ПУТЕМ
АДМИНИСТРАТИВНЕ ЗАБРАНЕ

КОТИК Д.О.О
Панчево,
Жарка Зрењанина бр.14
Тел: 013/344-321
Моб:062/297-945
Факс: 013/345-930
E-mail: kotikdoo@gmail.com

НАПОМЕНА:

-ОБРАЗАЦ АДМИНИСТРАТИВНЕ ЗАБРАНЕ
ДОСТАВЉАМО:
ПОШТОМ / ЕЛЕКТРОНСКОМ ПОШТОМ
-МОГУЋА ОРГАНИЗОВАНА ИСПОРУКА ПО ДОГОВОРУ.

У нашем широком асортиману се налазе:

бицикли, кациге, резервни делови, пратећа опрема,
аутомобилске гуме, акумулатори, моторна уља,
аутоделови за сва возила свих реномираних произвођача,
програм „Villager“, косилице, тримери, моторне тестере,
електрични ручни алат, рачунари и рачунарска опрема,
бела техника и телевизори...

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
Управа за традицију, стандард и ветеране

ОБАВЕШТЕЊЕ

о могућности доделе простора адаптираних за становање
– пресек 1. 12. 2016. године –

Одељењу за стамбене послове Управе за Традицију, стандард и ветеране Сектора за људске ресурсе МО, ВГЦ „Београд” доставио је пријаве за 12 простора адаптираних за становање за расподелу у следећим местима и гарнизонима:

1. БЕОГРАД:

– 2 гарсоњере, 4 једнособна, 2 једноипособна, 2 двособна и 1 трособан;

2. НИШ:

– 1 гарсоњера;

Право на доделу наведених адаптираних просторија имају лица запослена у Министарству одбране, која су постављена и примила дужност у наведеним гарнизонима односно местима службовања и остварују право на доделу адаптираних простора за становање, сагласно одредбама члана 21. Правилника о давању на коришћење станова за службене потребе запосленима у Министарству одбране и Војсци Србије („СВЛ” бр. 20/08), а у вези са чланом 2. Правилника о давању службених станова у закуп запосленима у Министарству одбране и Војсци Србије („СВЛ” бр. 31/04 и 33/06), ако та лица односно чланови њихових породичних домаћинстава немају у месту службовања стан односно кућу у својини, у закуп или по било којем другом основу.

Стамбеном интересенту може се дати адаптирани простор и мањи од адаптираног простора који му припада, ако се о томе писмено изјасни. Одрицањем и прихватањем структурно мањег адаптираног простора сматра се да је лице по овом основу коначно решило стамбено

питање у месту службовања и не може више остваривати право на доделу већег адаптираног простора.

Потребно је да са наведеним обавештењем најхитније информисете сва лица на служби у јединицама – установама из вашег састава, с тиме да уколико постоје кандидати – лица, која желе прихватити доделу конкретног адаптираног простора, морају дати писану изјаву, оверену у јединици – установи у којој су на служби, да се одричу доделе структурно припадајућег адаптираног простора и прихватају доделу понуђеног односно структурно мањег адаптираног простора.

Заинтересована лица треба да доставе изјаве да се одричу доделе структурно припадајућег адаптираног простора и прихватају доделу понуђеног односно структурно мањег адаптираног простора, најкасније до 1. 12. 2016. године, који је одређен као дан пресека стања за доношење Одлуке о расподели адаптираног простора, Управи за традицију, стандард и ветеране Сектора за људске ресурсе МО, Немањина 15, Београд. Све информације у вези са могућношћу решавања стамбеног питања заинтересована лица могу добити путем електронске поште: utsv.stambeno@mod.gov.rs или на телефон инфо центра 011/3201-222 или на мобилни тел. 066/8722-800 сваког уторка и четвртка у периоду од 11.00 до 15.00 часова и на интернет презентацији Министарства одбране www.mod.gov.rs, рубрика „СТАМБЕНО”.

По достављању изјава од заинтересованих лица, стамбени орган ће на основу укупног збира бодова рангирати кандидате, а адаптирана просторија биће додељена лицу које за одређени гарнизон или место у коме конкурише за адаптирану просторију, има највише бодова и буде обухваћен Одлуком о расподели адаптираног простора. ■

Р. бр.	ГАРНИЗОН/место	КАТ. ЛИЦА	СТРУКТУРА, ОСНОВ РЕШАВАЊА И БРОЈ АДАПТИРАНИХ ПРОСТОРА								Основ	СВЕГА
			0,5	1	1,5	2	2,5	3	3,5			
1	БЕОГРАД / Београд	1	2	4	2	2			1		Чл. 12	11
2	НИШ/ Ниш	1	1								Чл. 12	1
СВЕГА ЗА РАСПОДЕЛУ			3	4	2	2	0	1	0			12

ВОЈНА
УСТАНОВА
„ТАРА“

ХОТЕЛ ОМОРИКА

полупансион од 2. 200 динара за војна лица
и од 2.610 динара за цивилна лица

ХОТЕЛ ЈАВОР

полупансион од 2.050 динара за војна лица
и од 2.565 динара за цивилна лица

ХОТЕЛ БЕЛИ БОР

полупансион од 2.350 динара за војна лица
и од 2.610 динара за цивилна лица

**БЕСПЛАТНО ЗА ДЕЦУ
ДО ТРИ ГОДИНЕ
ЗА ДЕЦУ ДО 10 ГОДИНА
-30% ПОПУСТА**

**БЕСПЛАТНО базен, теретана,сауна,
пешачке туре са рекреаторима
туристичких агенција**

телефон 011 36 26 539

www.hotelitara.mod.gov.rs
vutara@mts.rs

LAST
MINUTE

ХОТЕЛ БРЕЗА

Врњачка Бања
полупансион од 1.998 динара
у хотелу „Бреза“ за цивилна лица
и од 1.880 динара за војна лица
и чланове уже породице
**БЕСПЛАТНО ЗА ДЕЦУ
ДО ТРИ ГОДИНЕ
ЗА ДЕЦУ ДО 10 ГОДИНА
-30% ПОПУСТА
БЕСПЛАТНО**
полуолимпијски базен и сауна

телефон 011 36 26 539

www.hotelitara.mod.gov.rs
vutara@mts.rs

ОДБРАНА

Ј. АРСИЋ

И ВОЈНИК И ОФИЦИР...

Специјални
прилог 156

ПОДОФИЦИР

Између војника и официра сместио се подофицир, професионалац без кога ниједна војска не би била то што јесте – машина у којој сваки точкић одрађује свој део посла непогрешиво и прецизно до најситнијег детаља. На пола пута између та два битна чиниоца сваке војне организације угнездио се, сасвим природно, трећи, опскрбљен понечим од оба. Подофицир је израстао из војника, још током школовања обављао је све војничке задатке до перфекције да би, стасававући на командирским дужностима, које је, углавном, обављао одмах по пријему у професионалну војну службу, у лидера и старешину, стекао и неке особине официра, које су му омогућавале да га по потреби, замени у командовању јединицом. Подофицирски кадар се зато, с разлогом, сматра најстручнијим и најоперативнијим специјалистичким делом војске.

За многе теоретичаре војног позива, подофицир је стуб војне организације, извор војних вештина са кога

војници добијају неопходан ниво знања и способности за све обавезе које их у војсци очекују. Спортским речником речено, подофицири су тренери који од спортиста стварају амбициозне и упорне такмичаре, док о победничкој тактици и стратегији, о начину остваривања циља, брину официри, тимски менаџери. Подофицири су чувари кључева вештина, заната који од младића опредељених за војни позив начине војника и ратника спремног за све изазове. Из тога се јасно види колики је допринос подофицира квалитету јединице и нивоу њене оспособљености. Из тога се, такође, види да и сами подофицири морају бити врхунски оспособљени за посао који обављају. Не треба трошити речи на доказивање да професионални војник, за разлику од ранијег, рочног, поштује само изузетно оспособљеног, спремног и стручног командира, оног који се не либи да и сам учини све што тражи од војника којима командује.

За многе теоретичаре војног позива, подофицир је стуб војне организације, извор војних вештина са кога војници добијају неопходан ниво знања и способности за све обавезе које их у војсци очекују. Спортским речником речено, подофицири су тренери који од спортиста стварају амбициозне и упорне такмичаре, док о победничкој тактици и стратегији, о начину остваривања циља, брину официри, тимски менаџери. Подофицири су негде између, чувари кључева вештина и заната, који од младића опредељених за војни позив начине војника и ратника спремног за све изазове.

РЕГРУТОВАНИ ОД ВОЈНИКА

Професионализација војске омогућила је да се нови подофицири регрутују из сасвим другачије категорије војника, професионалаца који су се определили за војни позив као свој животни пут. Логично је онда да током дугогодишњег обављања војничких дужности најбољи међу њима почну да размишљају и о усавршавању и напредовању у каријери. Протеклих година показало се да су разни подофицирски курсеви различитог трајања били степеница која омогућава успон у професији и доказивање на новим подофицирским дужностима. Стварањем подофицирског кора, оспособљавањем главних и првих подофицира, најпре у командама бригада и Генералштабу, а затим и у нижим јединицама, отворена су врата за остваривање нове, квалитетније улоге подофицира у Војсци Србије. Показало се да само добро оспособљени подофицири могу да буду ауторитативни извођачи индивидуалне и колективне обуке, инструктори и лидери од којих ће професионални војник имати шта

да научи. Њиховим доприносом индивидуалној обучености професионалних војника и изградњи оперативне способности јединица потврђује се, заправо, несумњиво велики значај који имају у свакој војсци. Пошто се подофицири већ неколико година регрутују од војника разумљиво је инсистирање на њиховом сталном усавршавању и доказивању.

Најбољи међу њима, посебно главни подофицири у командама и први у четата, међу свим другим задацима добијају још једну, изузетно значајну улогу. Као први сарадници команданта у областима за које су надлежни, брину о индивидуалној обуци,

Мајор Саша Петковић,
командант Центра за обуку
и усавршавање подофицира

статусу колега подофицира и професионалних војника и њиховом професионалном развоју. Пракса је показала да су управо први подофицири у четама и главни у батаљонима, базама и командама бригада најкомпетентнији за процену нивоа индивидуалне обучености у јединици, што подразумева и њихово непрекидно доказивање на дужностима које обављају. Њихова најважнија брига је обука војника, без обзира на то да ли се ради о почетку или крају обучавања. Унапређење специјалистичке обуке војника подразумева и до-

датно оспособљавање извођача обуке (инструктора), подофицира који желе да напредују, који и сами желе да знају више и боље. Корак по корак, они су постали не само инструктори, већ и евалуатори и сертификатори обуке, овлашћени да оцењују достигнути ниво оспособљености војника и тима.

Поред обуке и обучавања војника и колектива, подофицири, посебно главни и први, брину и о социјалним, међуљудским односима у јединици и професионалном развоју најбољих војника и подофицира, командира тимова, одељења и водова. Висок ауторитет, лични интегритет и лидерске способности, изграђени током година, најпре на војничким, а затим и на командирским дужностима и задацима, специјалистичке вештине и знања стечени на курсевима омогућавају им да све евентуалне проблеме и тешкоће у међуљудским односима решавају квалитетно уз подршку командне структуре. Уз то свакако иде и брига о статусу професионалних војника, односно о каријери најбољих међу њима. Први подофицири имају незаобилазну улогу и кад је реч о упућивању најбољих војника на курсеве. Они су, на изванредан начин, први „селектори“, па је и њихова одговорност за квалитет подофицирског кадра у Војсци Србије одлучујућа.

СВЕ БРОЈНИЈИ КУРСЕВИ

Обука професионалних војника, најпре на лидерским курсевима, а затим и на другим основним и специјалистичким курсевима за подофицире, пружила је најамбициознијим војницима прилику да напредују до степенице која ће задовољити не само потребе службе, што постаје један од најважнијих критеријума у развоју професионалне каријере подофицира, већ и њихове личне амбиције. С обзиром на склоности, најбољим професионалним војницима и подофицирима омогућено је да се усавршавају у стручном, техничком или командном правцу. Тиме се могућности за њихово напредовање приближавају онима које данас имају официри.

Током протеклих година створене су могућности за доказивање и развој професионалних војника и подофицира, за шта је потребно испунити одређене предуслове. Један од најважнијих је спремност на перманентно усавршавање. Непрекидним усавршавањем и образовањем стиче се висок ниво компетенција и знања подофицира за обављање дужности на које су постављени, али и могућност за даље напредовање. Резултати њиховог рада прате се константно. Исказујући лични интегритет, знање, лидерске особине и самоиницијативу, подофицири стичу ону меру упорности, радозналости и истрајности која обећава њихов успех и на другим, вишим дужностима.

Продужавајући свој професионални уговор и каријеру у војсци, најбољи подофицири знатно доприносе и њеном развоју и ефикасном остваривању предвиђених задатака и мисија. Професионална војска не трпи ни најмању дозу учарености и самозадовољства. Зато се од подофицира, поготову водећих, непрекидно тражи све више и више. Али се, очигледно, у њих и улаже.

Тако су с временом максимално оспособљени и амбициозни подофицири, спремни да одговоре и најсложенијим захтевима команде и струке, постали генератор развоја професионалне војске. Од њиховог знања, способности, радозналости, природне тежње за успехом и доказивањем, зависиће не само пријем и однос на који ће наићи у раду са потчињенима и претпостављенима, већ и ниво резултата који ће је

диница постићи у испуњењу додељених мисија и задатака. Њихови најважнији аргументи су стечено и исказано знање и лидерске способности.

Чему све најбољи професионални војници и подофицири могу да се надају током каријере, најбоље сведочи главни подофицир Војске Србије заставник прве класе Милојко Милосављевић.

– Протеклих седам година Војска Србије добија подофицире од најбољих професионалних војника, који су одлучили да своју судбину вежу за униформу и своју каријеру граде у Војсци. Већ током првих година службе професионални војник има могућност да се радом, знањем, залагањем, лидерским способностима и другим људским квалитетима наметне својим претпостављеним старешинама. Те карактеристике омогућавају им да конкуришу за селекцију и даље усавршавање, а самим тим и за промену статуса из професионалног војника у подофицира. Да би био упућен на први каријерни војнички (лидерски) курс потребне су најмање две године рада, уз задовољавање „општих“ и „посебних“ услова, који су дефинисани и познати свим професионалним војницима. Потребно је да прођу централну се-

лекцију, коју реализујемо у Центру за обуку, и усавршавање подофицира Команде за обуку у Панчеву. Селекцијом се кандидати рангирају на основу исказане физичке припремљености, резултата постигнутим на тестирању из теоријских и практичних знања и вештина из домена опште војне обучености.

После осам недеља интензивне обуке на лидерском курсу, десетари постају кандидати за следећу степену каријерног усавршавања, основни курс за подофицире, који траје 24 недеље.

– То је, у ствари, степену ка промени статуса. Кандидати са завршеним лидерским курсом и најмање три године војничког искуства, поновном селекцијом, надмећу се за повратак у Центар за обуку и усавршавање подофицира и започињање новог вида институционалног обучавања – рекао је заставник Милосављевић.

Новим подофицирима тај центар ће током каријере бити чест дом уколико желе да напредују.

– Да би професионални војник достигао чин заставника прве класе потребно је да током каријере реализује додатна каријерна усавршавања у трајању више од 300 рад-

них дана, не рачунајући различита специјалистичка усавршавања. Од 2010. године до данас реализовано је девет основних курсева за подофицире и на тај начин у Војску је ушло више од 700 нових подофицира. Међу њима је и 88 подофицира женског пола, које данас равноправно, раме уз раме са својим колегама, обављају најсложеније подофицирске дужности. Нема сумње да, уз стално оспособљавање и унапређење својих способности, подофицири свакодневно успешно обављају и најзахтевније и најодговорније задатке у све три мисије Војске Србије – каже заставник Милосављевић.

СТУБ СИСТЕМА

Као и у свим савременим армијама и код нас су подофицири стуб система. Војник на задатак може поћи без официра, али без подофицира испред себе војник веома ретко или готово никад не креће на задатак. Усавршавањем и уз подршку, савете и учење од старијих колега, подофицири су успешни промотери часног војног позива и заната који се може успешно обављати само уз стално доказивање и спремност за жртвовање за своју отаџбину и народ, истиче главни подофицир Војске Србије.

Професионална војска не трпи учаурене, неамбициозне људе. Њен развој и напредак зависе увелико од оних који се и сами развијају. Приче подофицира које доносимо на следећим страницама најбоље то доказују. Својим знањем, амбицијама и пожртвовањем изборили су шансу за напредовање. Доказивање на новим дужностима омогућиће им да стремљења ка врху не буду тек неоствариви снови. ■

ВОДНИК ИВАН ЈЕРЕМИЋ

РЕЧНИ ДИВЕРЗАНТ – ПРОТИВТЕРОРИСТА

Његова очекивања су велика. Како је с успехом пребродило први део оспособљавања за подофицира и тако постао један од перспективнијих водника, каже да с учењем и усавршавањем неће стати.

Након што је добровољно одслужио војни рок у генерацији март 2011, Иван Јеремић јавио се у Специјалну бригаду на селективну обуку кандидата за професионалног војника и током 13 недеља завршио обуку за речног диверзанта.

– После пријема у професионалну војну службу 10. октобра 2011. започиње моја каријера професионалног војника – прича водник Јеремић.

– По пријему на дужност настављам шестомесечну вишу обуку за речног диверзанта, односно рониоца. Ја сам се и одлучио за војнички позив како бих остварио жељу да postanем ронилац. Самим тим употпунио сам своју оспособљеност за дужност речног диверзанта у 82. чети речних диверзаната у 72. извиђачко-диверзантском батаљону Специјалне бригаде. Била је то једна од степеница које сам морао да прођем ако сам намеравао да postanем подофицир. А кад сам сагледао све могућности које ми се у војсци пружају, пожелело сам да, осим војничких, извршавам и неке подофицирске задатке. Желео сам да напредујем. Мислим да је то у природи сваког човека.

Након реализације обуке у роњењу некадашњи војник Иван Јеремић завршава и веома занимљиву специјалистичку обуку у летњим и зимским условима, чиме стиче одређене вештине у верању и савлађивању водених препрека, преживљавању у природи и скијању. На крају обучавања у првој години своје професионалне каријере у војсци употпунио је знање и вештине и основном обуком у борењу источњачком вештином, познато под именом реални аикидо.

– Био је то тек почетак мог професионалног и специјалистичког оспособљавања у војсци. У другој години професионалне службе завршио сам прегледе за падобранца и упућен на основну падобранску обуку. После успешно положених практичних испита стекао сам звање падобранца и тиме испунио још једну своју велику жељу. За време обуке

на дужности речног диверзанта, рониоца и падобранца реализовао сам велики број часова роњења, одређени број падобранских скокова, никад онолико колико бих хтео, јер сам у њима уживао, уз истовремено учешће на свим вежбама и задацима које је реализовала јединаца – рекао је Јеремић.

У другој години службе први и главни подофицири у батаљону и командир чете препознали су лидерске способности и добар рад војника Јеремића, а с обзиром на то да је његова службена оцена била „истиче се“, односно „одличан“, упућен је на лидерски курс.

– Пошто сам лидерски курс завршио као најбољи у класи, стекао сам услов за упућивање на даље усавршавање, односно на основни курс за подофицире, за први подофицирски чин. Током тог усавршавања постигао сам добре резултате и добио одличне оцене, па ми је као најбољем припала част да, у име шесте и седме класе, одржим говор на промоцији подофицира те године. У истој години изабран сам и за најбољег војника у Копненој војсци – каже Јеремић.

Тиме се, каже, остварила његова велика жеља да буде припадник војске и ради управо оно што жели. Након пријема у професионалну војну службу у чину подофицира водника, од 1. децембра 2015. започиње његов нови узлет. Постиге успех и на дужности падобранца у 63. падобранском батаљону, па се после неколико месеци проведених у том саставу враћа у своју матичну јединицу, где наставља са радом као речни диверзант-противтерориста у 82. чети речних диверзаната у 72. извиђачко-диверзантском батаљону Специјалне бригаде. Каже да му је пријем дужности подофицира у јединици био олакшан и тиме што се заправо вратио у своју јединицу, одакле је и упућен на усавршавање. На почетку то му је веома значило, јер је наишао на добар пријем, од коман-

дира чете до командира тима и других колега подофицира у јединици.

– Током пријема нових дужности и задатака увек сам имао велику и несебичну подршку и правилно усмеравање од првог и главних подофицира у чети, батаљону и бригади. Током прве године службе укључен сам у реализацију задатака подофицира у јединици и ангажован на задацима селективне обуке кандидата за професионалне војнике и реализацији обуке нове класе основног курса за подофицире. Како сам нешто раније и сам прошао тим путем, није ми било тешко да своја искуства пренесем младим и амбициозним војницима. Ангажовањем на задацима командира, али и током обуке, стичем одређена искуства у улози извођача и инструктора обуке. Током прве године на дужности подофицира завршио сам и основну обуку снајпериста. Тако сам на најбољи начин објединио све вештине које су неопходне једном професионалном војнику и подофициру у специјалним јединицама. Може ли војник хтети више од тога да савлада вештине роњења, падобранства и снајперисте?

Јеремићева очекивања су велика. Како је с успехом пребродило први део оспособљавања за подофицира и тако постао један од перспективнијих водника, каже да с учењем и усавршавањем неће стати.

– У наредном периоду, у другој години службе, очекујем да наставим усавршавање на методичком курсу за подофицире и да савладам виши курс за подофицире планиран за трећу годину службе. Поред тога очекује ме и наставак индивидуалног обучавања за речне диверзанте, који обухвата роњење у затвореном кругу дисања, као и наставак специјалистичког усавршавања на извиђачком курсу за подофицире. Не желим да занемарим ни друге специјалистичке курсеве, попут оног за извођаче обуке и инструкторе у верању, скијању и роњењу, или курса за снајперисте, што је за степен више од започетог и што ми је потребно као подофициру у специјалним јединицама – каже водник Јеремић.

То, изгледа није све. Јер водник Јеремић је и амбициозни спортиста.

– Од почетка војне каријере интезивно се бавим спортом, а изразито сам успешан у атлетским дисциплинама. Зато сам члан спортске екипе на свим такмичењима на нивоу Специјалне бригаде, Копнене војске и Војске Србије. Учествојем на свим такмичењима појединачним и екипним, као и на маратонским такмичењима у којима учествује Војска Србије. Током такмичења постизао сам одличне резултате и освојио неколико медаља. Поред атлетике, као члан фудбалске екипе Копнене војске освојио сам прво место на спортском првенству Војске Србије. Учествовао сам и на једном од најзахтевнијих такмичења у Војсци Србије – падобранском вишебоју, где сам освојио сребрну медаљу – каже водник Иван Јеремић. ■

СТАРИЈИ ВОДНИК ПРВЕ КЛАСЕ ДРАГАН ПРОДАНОВИЋ

ИСКУСАН ЕВАЛУАТОР ОБУКЕ

Вредан и амбициозан, завршава курс за курсом, увек се истичући иницијативом, предлозима и сугестијама

Шкрт на речима, али веома издашан у делима, Драган Продановић војну каријеру започео је 26. јула 2003, после завршеног једногодишњег специјалистичког школовања на смеру пешадија. Војну школу завршио је са одличним успехом. Већ са првим подофицирским чином постављен је на дужност командира стрелачког вода да би након четири године каријеру наставио као командир одељења снајперске, а затим митраљеске специјалности. До сада је завршио курсеве за инструктора специјалистичке обуке рода пешадије, за евалуаторе, за руковођење тимом, за инструктора и саветника обуке по стандарду НАТО-а (БМАТ), методичко-дидактички курс и курс за прве подофицире. Све курсеве завршио је са одличном оценом.

– Изводио сам обуку са свим субјектима обучавања, тако да сам стекао богато искуство везано за пешадијско оспособљавање. Због великог искуства стеченог у обуци учествовао сам и у изради стандарда за специјалистичку обуку војника и разних планова и програма обуке за професионалне војнике и подофицире. Од 2003. године до сада више пута награђиван сам за постигнуте резултате – каже Продановић.

По потреби, старији водник прве класе Драган Продановић је и члан екипе Генералштаба Војске Србије за контролу јединица Копнене војске, као и стални члан мобилног тима за контролу јединица Команде за обуку. Због достигнутог нивоа знања, става и ауторитета наметнуо се као један од најбољих лидера, који представљају пример за све старешине. Службена оцена му је одлична. ■

ВОДНИК МАРКО БУТИНА

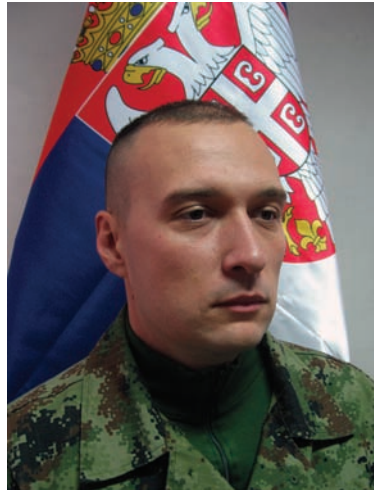
ЧАСТ ЈЕ БИТИ ГАРДИСТА

Професионалну каријеру водник Марко Бутина започео је у најстаријој јединици Војске Србије, као војник на редовном одслужењу војног рока. Војнички позив му се допао и одлучио је да припадност елитном плавом строју претвори у професионалну каријеру.

– Као војнику на одслужењу рока допао ми се осећај реда и организације који влада у Војсци. Јасно се зна ко и шта ради, ко је одговоран и који су критеријуми успеха. У мојој породици војнички позив одувек се ценио, а служећи у Гарди, из прве руке сазнао сам и уверио се зашто је то тако. Схватио сам да ту припадам и искрено сам пожелело да ту трајно останем – каже водник Бутина.

Трудио се да преданим радом и посвећеношћу војничком позиву заслужи поверење претпостављених, па да једног дана и сам постане старешина. Жеља му се остварила и данас се с великим поносом бави занимањем које је, како каже, свим срцем заволео.

– Није лако бити старешина у елитној јединици каква је Гарда, али ако сте дорасли изазову који са собом носи гардијска униформа, имаћете прилику да из прве руке budete учесници или бар сведоци стварања историје. На мене је до сада највећи утисак оставила величанствена парада у Москви, 9. маја прошле године, када сам са колегама, уз звуке чувене руске песме „Каћуше“, српским стројевим кораком газио Црвеним тргом. То је заиста јединствено искуство. Ако је за спортисте круна спортске каријере учешће на олимпијади, онда је за војнике, а посебно гардисте, наша олимпијада била војна парада поводом Дана победе у Другом светском рату. Изузетну срдачност и љубазност коју су

Опредељење за бављење војним позивом нагло је порасло док је служио војни рок у Гарди Војске Србије. Традиција, понос, прецизно обављање војничких дужности и част коју је осећао сваким даном проведеним у најстаријој јединици српске војске одагнавши сваки траг недоумице.

домаћини показали тешко је описати речима, али се историјска повезаност наша два народа могла осетити на сваком кораку. Ми смо се, за узврат, трудили да оправдамо укључивање у част и поверење и да на најбољи начин представимо Србију.

Бити у средишту дешавања, пред очима читавог света, док се из хиљада грла једновремено чује „Ура!“, тренутак је који ће Бутина памтити читав живот. Из Русије се вратио пун прелепих утисака, а на понос породице и читаве родбине која је помно пратила параду, трудећи се да га препозна у ешелону.

Бутина каже да је и војна парада у Пекингу такође фантастично искуство, јер су Кинези „заиста врхунски организатори“.

– Парада је уследила већ у септембру, а Кинези су нас и поред претходног искуства са параде у Русији поводом Дана победе, оставили без даха. Њихов приступ потпуно је другачији у свему и заиста сматрам великим богатством прилику да са њима сарађујемо на једном колосалном задатку какав је била војна парада поводом 70. годишњице победе над фашизмом и победе кинеског народа у народноослободилачкој борби. Ту је у дефилеу учествовало безмало 12.000 њихових припадника и још 1.000 војника из 17 других држава.

Осврћући се на параду „Корак победника“, уприличене поводом 70 година ослобођења Београда, када је приликом извођења егзерцира наступила права провала облака, Бутина се сећа:

– Киша је пљштала док смо изводили стројеве радње пред државним и војним врхом, где је почасни гост био председник Руске Федерације Владимир Путин. Иако су мокре паповке клизиле због памучних рукавица ма колико чврсто их стискали, ни једна није испала. Успели смо да егзерцир изведемо беспрекорно, на опште одушевљење свих присутних.

Једна од специфичности рада у гардијском батаљону Гарде, од 28. јуна 2013, представља почасна стража испред Председништва Републике Србије. Улога страже је да покаже дигнитет институције председника Републике Србије и здања у коме се доносе неке од најважнијих државних одлука. Гардисти су ту да својом појавом, држањем и чврстином симболишу да је Војска ослонац одбране земље. Водник Марко Бутина и тај задатак извршава беспрекорно. ■

БОГАТСТВО ПОДОФИЦИРСКОГ КОРА

Заставник Бранко Дринић, референт за обуку у Команди бригаде везе, завршио је Техничку средњу војну школу Копнене војске у Загребу 1991. године, а прве професионалне кораке започео у 549. херојској моторизованој бригади у Призрену, где је обављао дужности командира одељења и четног старешине. Крајем деведесетих, заједно са осталим припадницима јединице извршавао је, поред редовних, и борбене задатке.

– Посебно бих истакао борбе у рејону карауле „Горожуп“ на планини Паштрик крајем маја и почетком јуна 1999. године. Тада смо у операцији „Сломљена стрела“ успели да одбранимо положаје од надмоћнијег непријатеља, потпомогнутог дејствима стратешких бомбардера Б-52. Нажалост многе наше колеге и саборци су у тим борбама заувек положили своје животе за част и слободу отаџбине и не прође дан да их се не сетим – каже заставник Дринић.

Завршетак агресије НАТО-а и предислокација јединице довели су до селидбе у Лесковац, а после и у Београд и прекоманде на дужност командира одељења у Бригади везе. Професионални пут потом га води у Панчево 2005. године, на обуку у јединици за учешће у мировним операцијама, а затим 2007, у Чешкој, успешно завршава курс за инструктора обуке будућих јединица за мировне мисије. Стечена искуства и знања доказује учешћем у мировној операцији на Кипру 2014. године, где заједно са осталим подофицирима Војске Србије, члановима патроле у саставу мађарског контингента, професионално извршава све постављене задатке.

– Наше озбиљно схватање и извршавање свих обавеза крунисано је успесима чак и на спортском плану. Наша мешовита екипа победила је у војничком вишебоју мисије.

Жеља за усавршавањем и обогаћивањем новим знањима довела га је и до курса за прве подофицире 2008. године и постављења на нову дужност у оквиру тек формираног подофицирског кора. Ду-

Претпостављенима поуздани подофицир и сарадник, а потчињенима ментор, мотиватор и пријатељ, Дринић се тренутно налази на курсу за главне подофицире у ЦОУП у Панчеву, у класи са двадесет изузетних и прекаљених подофицира. Разменом богатог радног и животног искуства и решавањем заједничких задатака из области подофицирске подршке линији командовања, припремају се за најодговорније дужности у подофицирском кору.

жност првог подофицира у чети везе био је, каже, нови професионални изазов, имајући у виду професионализацију јединице и прелазак на потпуно нови систем обучавања и стварања нових подофицира. Убрзо је распоређен на дужност референта за обуку у Команди Бригаде везе. Указано поверење Команданта Бригаде везе пуковника Љубише Ђоловића сматра великом одговорношћу и обавезом.

– Заједно са главним подофициром заставником Витомиром Брборићем и осталим главним и првим подофицирима у јединици пратим систем индивидуалног обучавања и развој професионалних војника, од пријема у јединицу, до завршетка основног курса за подофицире. Спровodeћи у дело замисли и одлуке команданта и претпостављених старешина, наши подофицири уче војнике вештинама и тајнама војничког заната и формирају везисте и техничаре који ће их сутра достојно заменити у раду на телекомуникационим системима. Својим искуством и саветима помажем тим младим људима да постану прави професионалци, који ће часно и одговорно извршавати сложене задатке у систему непрекидности телекомуникационо-информатичког обезбеђења – рекао је заставник Бранко Дринић.

Претпостављенима поуздани подофицир и сарадник, а потчињенима ментор, мотиватор и пријатељ, Дринић се тренутно налази на курсу за главне подофицире у ЦОУП у Панчеву, у класи са двадесет изузетних и прекаљених подофицира. Разменом богатог радног и животног искуства и решавањем заједничких задатака из области подофицирске подршке линији командовања, припремају се за најодговорније дужности у подофицирском кору.

– Занимљивост је да семинарски рад радим са заставником Предрагом Чеперковићем, који ме је пре тридесет година као дежурни војне школе дочекао на улазу – каже Дринић и додаје да је био поносан и када је у Центру, на свечаности, честитао прве подофицирске чинове припадницима јединице у чијем је развојном путу и сам учествовао. ■

ЗАСТАВНИК ПРВЕ КЛАСЕ ЉУБИША ШАНДАР, ГЛАВНИ ПОДОФИЦИР У 224. ЦЕНТРУ ЕД

ВРХУНСКО ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ

Заставник прве класе Љубиша Шандар је у активној служби као подофицир од 25. априла 1992, када је завршио школовање у 37. класи четворогодишње Средње војне школе Копнене војске, на смеру Електронско извиђање и противелектронска дејства (ЕИ и ПЕД). То је, каже, била последња класа СВШ КоВ која је завршила школовање започето у Сарајеву, у касарни „Маршал Тито“. После две године школовања на општем смеру, оспособљавање је настављено у Београду у Школском центру везе.

– Квалитет наставних програма и методика учења у тој школи пресудно су утицали на мој даљи развој у каријери у специјалистичком роду какав су електронска дејства, јер сам имао прилику да стекнем сва базична знања и вештине за даљи рад у јединицама за ЕД Војске Србије. Прво место службовања било ми је Прокупље – примио сам дужност командира одељења у радио-извиђачком воду 109. центра за електронско извиђање и ометање из састава тадашње Треће армије. Током рада у тој јединици прошао сам све основне подофицирске дужности у јединицама за ЕД и уз помоћ старијих колега подофицира и цивилних лица „испекао занат“ како у раду са људима тако и у стручно-специјалистичком делу посла. Због специфичности рада у наведеној јединици, односно теренског ангажовања, боравио сам и радио у већини гарнизона јужне Србије и имао прилику да добро упознам људе и пределе у том делу наше земље – каже Шандар.

Ангажовањем у саставу јединице учествовао је у одбрани од агресије НАТО-а у зони одговорности тадашње Треће армије, те је тако стекао и ратна искуства. По завршетку агресије 1999. године добио је премештај у 1. батаљон за електронска дејства у Батајници и наставио професионалну каријеру на различитим подофицирским дужно-

Ауторитет и лични пример посебно су битни на дужностима као што је моја, јер претпостављени од вас очекује експертска знања и предлоге за побољшање резултата рада подофицира и војника. Такође, функционално потчињени подофицири и војници од вас очекују искрен однос и разумевање за њихове проблеме и захтеве којих у овим тешким временима има много.

стима, укључујући и дужност главног подофицира батаљона, закључно са дужношћу главног подофицира 224. центра за електронска дејства (ниво бригаде), где се и данас налази.

– Попут каријере већине подофицира на стручно-специјалистичким дужностима у роду јединица за ЕД, и моја каријера је до сада била динамична, са пуно различитих ангажовања и могућности за професионално и лично усавршавање. Од тренутка пријема дужности главног подофицира усмерен сам на развој подофицирског кора Војске Србије и бригу за све подофицире и професионалне војнике у јединици – каже заставник Шандар.

Од почетка каријере до данас, послови и задаци које је обављао заједно са колегама у јединицама рода за ЕД захтевали су, каже, стално усавршавање и учење, како стицањем искустава од старијих колега тако и сталним изучавањем трендова у специјалистичкој сфери посла. Поред већег броја стручно-специјалистичких курсева за рад на савременим средствима и системима за ЕД, Шандар је завршио и други степен енглеског језика у школи за стране језике на Војној академији, курс другог степена италијанског језика, курс за прве подофицире у ЦОУП Панчево, НАТО оријентациони курс за старије подофицире у Немачкој и Академију за главне подофицире Копнене војске у Форт Блису у Тексасу, из које се вратио у јуну ове године.

– Академија у САД једна је од најпрестижнијих школа за подофицире у свету и има тзв. УЛТИМА ниво, који у КоВ ОС САД поседује још само Ратни колеџ. Изазов таквог нивоа школовања и могућност упоређивања до сада стечених знања са искуствима из међународног окружења били су ми основни мотив да се максимално припремим за селекцију и саму реализацију тог усавршавања. Као кандидат за школовање, кога је предложио главни подофицир Војске Србије, полагао сам квалификациони тест енглеског језика по ЕЦД стандарду код представника канцеларије за сарадњу ОС САД у Србији и по успешно завршеној припремној процедури јавио сам се на школовање у САД у мају 2015. године. Школовање је трајало тринаест и по месеци и састојало се од припремног курса за интернационалне студенте (којих је било 40 из 37

земаља света) и главног дела курса, са врло захтевним наставним планом који је подразумевао полагање десет испита и писање 11 истраживачких есеја – каже Шандар.

Мотивација за постизање добрих резултата у школи била му је, пре свега, промоција способности подофицира Војске Србије и жеља да током реализације наставе буде равноправан са америчким студентима. Велику подршку током школовања имао је, каже, од инструктора и осталих студената из његове наставне групе, који су га прихватили као колегу, професионално уважавајући његова залагања током наставног процеса.

Истичући да су искуства стечена током школовања потпуно употребљива у свакодневном раду на дужности главног подофицира, јер између осталих стручно-специјалистичких знања, садрже и унапређена знања из лидерства и психологије, битна за рад са људима, Шандар напомиње да је стварање ауторитета код претпостављених и потчињених процес који се одвија током целог периода професионалног развоја.

– Ауторитет и лични пример посебно су битни на дужностима као што је моја, јер претпостављени од вас очекује експертска знања и предлоге за побољшање резултата рада подофицира и војника. Такође, функционално потчињени подофицири и војници од вас очекују искрен однос и разумевање за њихове проблеме и захтеве којих у овим тешким временима има много. Озбиљним схватањем радних обавеза и дужности трудим се да однос према претпостављенима и потчињенима буде професионалан и пун уважавања, са приказаном спремности да се помогне људима, те због тога до сада у том сегменту рада нисам налазио на веће проблеме и неразумевања – каже заставник Шандар. ■

ВОДНИК ДАРКО ВИДАКОВИЋ

МЕЂУ ПИЛОТИМА

Његове прве дужности у Војсци Србије биле су дужности професионалног војника. Убрзо се указала шанса за усавршавање и напредовање, што је Видаковић врло радо прихватио, желећи да настави професионалну каријеру, обављајући частан и одговоран војнички посао.

Уз доста труда, рада и одрицања показао је претпостављеним старешинама да има особине и способности које красе једног подофицира, те да и они, с пуно поверења и разлога, могу да га пошаљу на усавршавање и школовање за подофицире. Тада је нагазио на први степен у напредовању и кренуо на лидерски курс, а потом и на основни курс за подофицире, који се састоји из три дела, општег и специјалистичког и на крају стажирања у јединици. Сваки део је на свој начин захтеван и тежак, али уз чврсту вољу и добру мотивацију, каже, није било немогуће достићи циљ.

– Неко рече да „без добрих подофицира нема добрих јединица ни војника, без њих су узалудне све генијалне стратегије, јер не би имао ко да их оствари“, што значи да подофицири у војсци чине веома битну کاریку у извршавању задатака, била то обука војника, рад на техници или било који други задатак. Од подофицира се очекује одговоран, напоран и пожртвован рад. Ја сам на дужности техничара за авион и мотор на авиону МиГ 29. Мој посао не заснива се на раду са војницима и њиховој обуци већ на раду са техником, опслуживању и одржавању ваздухоплова. Тај посао је веома захтеван и тражи од техничара висок ниво обучености. Потребна је максимална посвећеност и концентрација, као и велико знање при раду, јер је техничар одговоран за техничку исправност ваздухоплова, која је по вредности у самом врху у војсци и у исто време, брине о безбедности пилота који управља тим ваздухопловом – каже водник Видаковић.

Његова јединица, 204. ваздухопловна бригада, ангажована је на разним задацима 24 сата, свих седам дана у недељи, па рад у њој захтева доста ангажовања и одрицања. Позната је ствар да војнички позив и живот нису лаки, али водник Видаковић напомиње да је то и једна од најчаснијих професија.

– Поред тога што је војна професија донекле и традиција у мојој породици, љубав према отаџбини била је пресудна што сам одлучио да се бавим овим послом. Имам мало дете и не разговарамо још о томе чиме ће се бавити у животу, али уколико би његова жеља била војни позив, наравно да бих га подржао и био срећан, јер бих знао да се бави поштеним и часним послом.

У току не тако дуге каријере, пред Видаковића су постављани различити задаци, у чијем извршавању је увек давао максимум. Његове старешине су убрзо увиделе о каквом је раднику реч, па су уследиле и награде за пожртвовање и посвећеност на радном месту.

– Јединицу у којој се налазим чине већином старије и искусније старешине, које поседују огромно знање и вештине, стечене током каријере, захваљујући разним усавршавањима и обуци, али и дугогодишњем раду. У сваком случају, од њих могу много да научим, а сваки курс који у међувремену завршим биће прилика за ново доказивање и напредовање – каже Видаковић. ■

ВОДНИК НАТАША СПАСИЋ

ПРИЛИКА ЗА НЕПРЕКИДНО УСАВРШАВАЊЕ

У Војсци Србије је од 2. новембра 2009. године. Место службовања: 205. интендантско складиште 2. складишног батаљона Централне логистичке базе, објекат „Ливаде“ у Младеновцу. Кратко и јасно. За све оне који треба да знају и сасвим разумљиво. Од 1. децембра 2015. године је на дужности руковоаца интендантским покретним средствима, тако да сви они којима су потребна одређена интендантска средства у том складишту, имају прилику и да је упознају. Млада, крхка и амбициозна Наташа зна да жена у претежно мушкој средини мора бар дупло више да се доказује. Зато је спремна да учи и онда кад више нема снаге. Још само страница више и минут дуже. Тако је било на свим курсевима које је похађала. Увек најбоља, или међу њима.

– Статус подофицира Војске Србије стекла сам кроз прописани каријерни развој од професионалног војника. Каријеру сам започела као професионални војник – манипулант у 105. интендантском складишту у Грдици (1. складишни батаљон Централне логистичке базе), а затим, остваривањем општих и посебних услова, постала кандидат за лидерски курс. Наравно, на тај курс послали су ме тек након селекције коју сам успешно прошла. Током два месеца, колико је трајао тај курс, стекла сам неопходна знања за садржајнији и свестранији рад с људима у војним јединицама. На извршан начин, „прогледала сам“ војнички.

Основни курс за подофицире у Центру за обуку и усавршавање подофицира у Панчеву похађала је у другој половини 2015. године. Током усавршавања усвојила је доста нових општих и стручно-специјалистичких знања, потребних за успешан и правилан рад у Војсци Србије као што су опште-

Подофицирски позив је циљ који сам себи поставила још на почетку војничке каријере и који је произашао из два мотива. Први је egzистенцијални – због жеље да обезбеди посао на неодређено време, а други – мотив самопотврђивања. Желим да сазнам колико могу, да проверим способности за извршавање комплекснијих задатака од досадашњих. Након ових година дана рада у својству подофицира, сматрам да нисам погрешила.

војна, стручно-специјалистичка знања, вештине из управљања ресурсима, знања о правима и одговорностима, психофизичком развоју личности...

– Још са позиције професионалног војника стекла сам огромно поверење у претпостављене подофицире. Њихов начин преношења знања и искустава, како у струци тако и оних животних, стална усмеравања и саветовања, непрекидна брига за потчињене и стварање безбедних услова, њихови морални и радни квалитети, војничке и људске врлине постали су ми путоказ у раду. Схватила сам да је улога подофицира у систему одбране важна и незаменљива. Због тога сам поносна што сам данас припадник подофицирског кора – каже Наташа.

Својим радом и професионалношћу подофицири завређују пажњу, која је, како каже, из дана у дан све већа.

– У последње време повећао се обим посла и оптерећење подофицира, али верујем да ће се такво стање с временом побољшати. У данашњим условима живота и рада подофицири немају адекватан статус сходно терету одговорности и енергије коју улажу током извршења задатака, али се свакодневно тежи да се тај статус побољша.

Дужност руковоаца у складишту је захтевна и подразумева потпуну посвећеност послу. Оптерећеност није сваког дана и на сваком задатку иста. Дешава се да је због извршења неког непланираног задатка ангажована и након радног времена, али сатисфакција је задовољство након успешно реализованог задатка. Сада као подофицир има мање слободног времена, због удаљености радног места од места становања, бројних активности и обавеза. То ипак није посебно велики проблем јер је, каже, добро организовала време како би у потпуности испунила обавезе. У сваком случају, њена породица има разумевања и пружа јој помоћ и подршку.

– Подофицерски позив је циљ који сам себи поставила још на почетку војничке каријере и који је произашао из два мотива. Први је егзистенцијални – због жеље да обезбедим посао на неодређено време, а други – мотив самопотврђивања. Желим да сазнам колико могу, да проверим способности за извршавање комплекснијих задатака од досадашњих. Након ових година дана рада у својству подофицира сматрам да нисам погрешила, задовољна сам избором и могућношћу даљег напредовања и усавршавања.

Као професионални војник са позиције манипуланта била сам ангажована на свим задацима у складу са организацијом и руководством руковођаца, а сада као руковођац те исте задатке организујем и реализујем са додељеним манипулантима. Посао руковођаца захтева познавање покретних средстава, прописа који регулишу чување и располагање са покретним средствима, те моралну и материјалну одговорност.

У складу са где има доста фреквенције, пријема и издавања руковођаца је изложен непрекидним психофизичким напорима. Посао руковођаца покретних средстава састоји се од низа активности, као што су пријем и издавање покретних средстава, смештај, чување и руковање покретним средствима, вођење бриге о квантитету, квалитету и комплетности покретних средстава, вођење бриге о роковима чувања и занављања, одржавање покретних средстава и објеката смештаја, вођење свих прописаних евиденција (материјалних и магацинских), а уз то спровођење свих прописаних мера безбедности и заштите.

До сада сам награђивана и похваљивана више пута – два пута док сам била у статусу професионалног војника, захвалницом за допринос, и једном у статусу подофицира, похвалом за постигнуте резултате током школовања. Јединица у коју сам распоређена испунила је сва моја очекивања. Богатство јединице је здрав колектив који функционише на најбољи могући начин. Задовољна сам што ми је подофицерска каријера започела баш у овој јединици и што на најбољи могући начин могу сазрети на својој дужности уз разумевање претпостављених, помоћ и уважавање колега. ■

ВОДНИК ТАМАРА МОРОВИЋ

СПОЈИЛА ЈЕ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Од 1. новембра 2010. почиње да ради у Војсци Србије као професионални војник и потписује уговор на три године на дужности стрелца у Команди Команде за обуку. У току 2011, по завршетку обуке за војног полицајца, прелази на дужност у јединици војне полиције. Након успешно завршене селективне обуке, 2013. године прелази на дужност у Баталјон војне полиције за специјалне намене „Кобре“.

Након одређеног времена претпостављени је упућују на лидерски курс, који успешно завршава током 2014. године. Следеће године, као прва у класи, завршава и основни курс за подофицире и постаје водник на неодређено време. У јединици је завршила и више специјалистичких курсева, од којих и курс војне полиције, такође као прва у класи.

– Један од људи који су доста утицали, можда и највише, на моје професионално опредељење био је мој ујак, који је, нажалост, преминуо од последица бомбардовања 1999. године. Он је био војно лице на служби у падобранској јединици. Након завршетка школовања у цивилству, односно Факултета безбедности на смеру Одбрана од тероризма, најлогичнији пут за развој моје каријере био је рад у јединицама Војске Србије, а пре свега у противтерористичким јединицама. Од почетка рада у Војсци Србије тражила сам начин за прелазак у Баталјон војне полиције за специјалне намене „Кобре“, што ми се упорношћу и залагањем на крају и остварило – прича Тамара.

Војни позив је, каже, одговоран, захтеван, пун стресних ситуација.

– У војној полицији, а поготово у нашој јединици, такве ситуације можда су и бројније, сложеније и чешће, те се с правом тражи висок ниво професионализма и спремности за суочавање са свакодневним високим степеном ризика. Имајући у виду природу задатака које ова јединица извршава, мора постојати висок степен уважавања и поверења између њених припадника. Могу истаћи да је ова јединица моја друга породица на коју могу да се ослоним у свакодневном животу.

Односа претпостављених и потчињених је коректан и са изузетним поштовањем према припадницама женског пола, које и поред професионалног извршавања веома тешких и ризичних задатака, нису изгубиле на својој женствености. ■

ЗАСТАВНИК ПРВЕ КЛАСЕ НЕНАД СТЕВИЋ

ДОСТИГНУТИ ВРХОВИ

Лубав према војничком позиву код Ненада Стевића развила се још у детињству, када је играјући се сваког дана гледао војнике у једној касарни на Косову и Метохији, научио све о противтенковском топу 100 mm MT-12 и присуствовао првом артиљеријском гађању. Одрастање у војничкој породици и похађање Средње војне школе Копнене војске у Сарајеву су га дефинитивно обликовали и усмерили на пут подофицира Војске Србије. Средњу војну школу завршио је у ратном окружењу и тада, као шеснаестогодишњак, искусио је све ратне страхоте, почев од вишемесечног боравка у рововима и заклонима, преко изгладнелости, до проласка кроз минско поље и минобачачке ватре. Ратна искуства допринела су да Стевић и припадници његове генерације раније сазру и да се у времену које долази лакше снађу на својим подофицирским дужностима и да са успехом преброде рат у 1999. години.

Заставник прве класе Ненад Стевић је у својој војничкој каријери обављао све дужности предвиђене за подофицира, почевши од командира одељења, вода, четног старешине – руковаоца, референта у команди и на крају главног подофицира.

– У раду са војницима увек сам се трудио да будем лидер и вођа, старешина у кога ће војници имати безгранично поверење – истиче заставник Стевић.

– Брига за људе, искреност и правичност, висока стручност и физичка припремљеност били су рецепт да будем успешан командир. Резултати које сам постигао на свим дужностима уливали су поверење код мојих претпостављених и утицали да имам потребан ниво слободе и самосталности у раду, што ми је помогло да развијем креативност и проналазим различите приступе у извршавању задатака и решавању проблема на добробит јединице.

Након успостављања подофицирске подршке линији командовања и формирања подофицирског кора 2008. године, заставник Стевић упућен је на курс за прве подофицире и постављен за главног подофицира у 1. топовском-хаубичком артиљеријском дивизиону Мешовите артиљеријске бригаде. Почетно неразумевање схва-

Мој развојни пут, од почетних дужности па до највише дужности за подофицира у Копненој војсци, доказ је да се љубав и посвећеност послу, упорност, напоран рад уз пуно одрицања, част и поштење на крају увек исплате, не у материјалном, већ у оном људском смислу, кад имаш осећај да си урадио нешто важно и битно и помогао да се нешто, макар и мало, промени набоље

тања места и улоге главних и првих подофицира нестало је с временом захваљујући упорности заставника Стевића, достављању квалитетних предлога по свим питањима која се тичу подофи-

цира и професионалних војника и великом доприносу на подизање нивоа индивидуалне обучености. Чињеница да је обављао дужност главног подофицира најјачег и најбројнијег артиљеријског дивизиона у Војсци Србије, као и резултати који су постижани у обуци, били су добар основ да заставника Стевића предложи и поставе на дужност главног подофицира у Мешовитој артиљеријској бригади, а после пет година и на дужност главног подофицира Копнене војске.

– Одмах по пријему дужности, на разговору са командантом Копнене војске генерал-потпуковником Милосавом Симовићем, схватио сам да ћу у даљем раду имати велику подршку у подизању оперативних способности подофицирског кора на још виши ниво – каже заставник прве класе Ненад Стевић.

– У сарадњи са свим главним подофицирима у Копненој војсци тражим најбоља могућа решења за подизање стања подофицирског кора по питању обучености, усавршавања, кадровских решења, материјалног статуса и осталих системских питања, наравно, уз размену искустава са осталим главним подофицирима оперативних састава и Гарде и подршку главног подофицира Војске Србије. Мој развојни пут, од почетних дужности па до највише дужности за подофицира у Копненој војсци, доказ је да се љубав и посвећеност послу, упорност, напоран рад уз пуно одрицања, част и поштење на крају увек исплате, не у материјалном, већ у оном људском смислу, кад имаш осећај да си урадио нешто важно и битно и помогао да се нешто, макар и мало, промени набоље.

Сама чињеница да ме уважавају и поштују најодговорнији официри Копнене војске, довољан су ми подстрек да указано поверење и част у потпуности оправдам и учиним још више на плану очувања професије, преношења знања и искустава на млађе генерације подофицира и војника и стварању квалитетног подофицирског кадра. ■

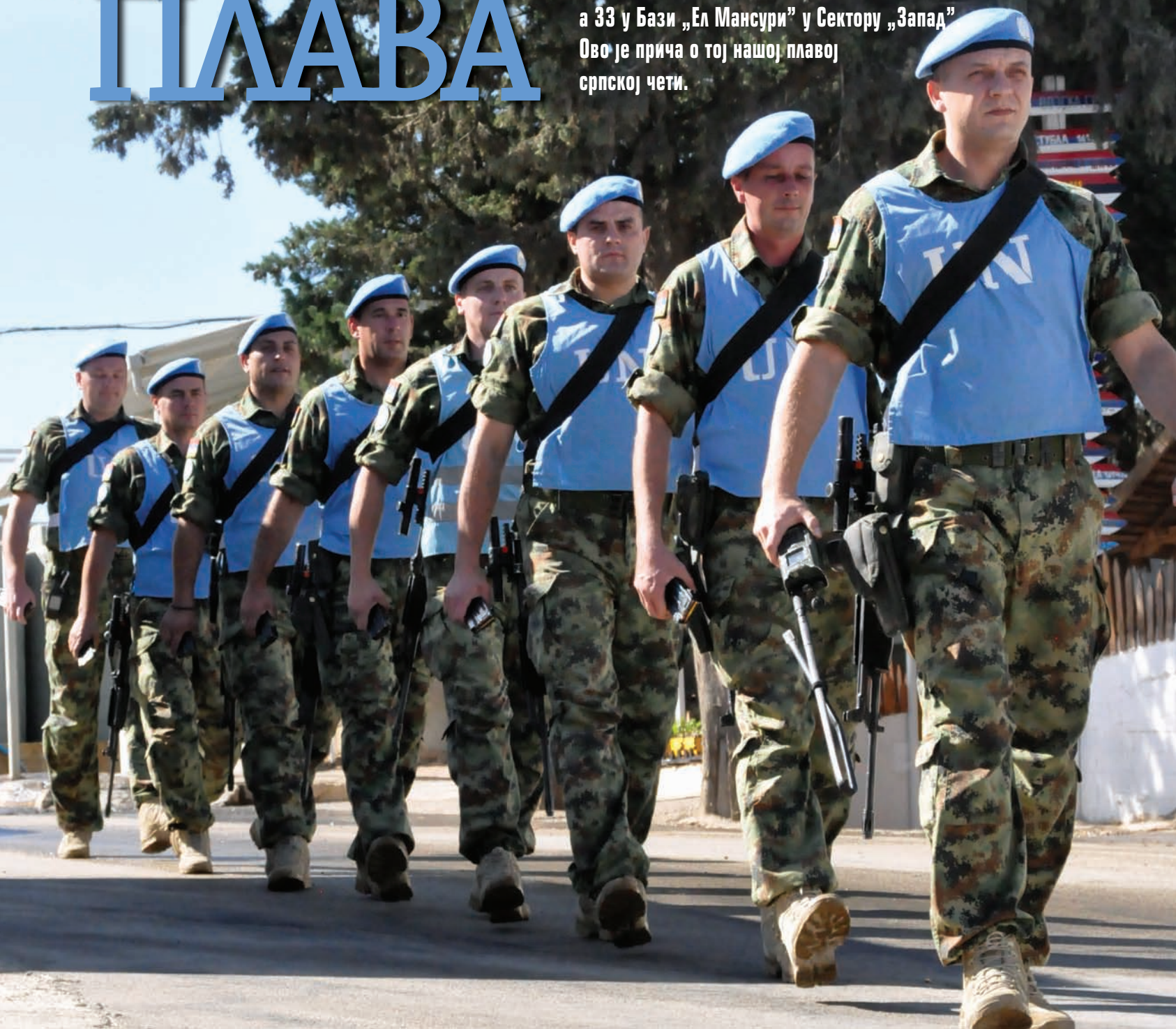
Пише Мира ШВЕДИЋ

ОДБРАНА
Специјални
прилог
157

У МИСИЈИ UNIFIL

СРПСКА ЧЕТА ПЛАВА

Мир у Либан, земљи кедрова, одржавају мировњаци у складу са Резолуцијом 1701 Савета безбедности УН. Међу *плавим шлемовима* је и 177 припадника Војске Србије. Ово је осма ротација у којој Србија у Либан шаље јединицу ранга вод – чета, а дванаеста откако су српски војници присутни на тлу Либана. Они су распоређени у Команди мисије UNIFIL у Накури и у три базе: 142 српска мировњака су у две базе Сектора „Исток” – „Мигел де Сервантес” и „Дрина”, а 33 у Бази „Ел Мансури” у Сектору „Запад”. Ово је прича о тој нашој плавој српској чети.

У ЗЕМЉИ КЕДРОВА

У Либану, белој земљи (на арамејском лабан значи бело због планине Либан, увек прекривене снегом), одавно се не могу видети кедрови, по којима је била позната, нити у њој живе Феничани, некад надалеко знани трговци, мада постоје градови Тир и Сидон. Нема више ни „љубичастог народа“, како су их називали Грци по љубичастој боји која се користила за бојење текстила, а касније и Римљани (Пунима). Тешко се може видети и дрво кеदार, по коме је била позната и који се и данас налази на државним обележјима. Прохујали су миленијуми и разни освајачи су ту малу земљу поробљавали, остављајући разноликост у погледу етничке припадности и религије.

Званичан назив те државе јесте Либанска Република. Граничи се са Сиријом на северу и истоку (граница дуга 375 km) и Израелом на југу (79 km), а према западу је оивичена Средоземним морем и има обалу дугу 225 километара. Границу са Израелом су УН дефинисале као важећу, осим мале територије која се налази на северној страни Голанске висоравни.

Либан има површину од око 10.452 квадратна километра и на малом простору (величине Војводине) живи око пет милиона становника. Већином су то муслимани – шиити, сунити, Друзи и Алавити – а има и доста хришћана (православци, римокатолици, маронити, Асирјанци, Копти). Такође, процењује се да у Либану живи око два милиона избеглица, махом Палестинаца и Сиријаца. Осим тога, око 15 милиона људи либанског порекла живи широм света, углавном хришћана и Друза.

Престоница Либана је Бејрут, уједно највећи град и највећа лука те земље, у коме, према процени, живи око

два милиона становника (са приградским насељима). Био је некад познат као „Париз Блиског истока“, све до почетка грађанског рата, када је у свету постао синоним за разорен и подељен град – на муслимански и хришћански део. Данас је поново уједињен, изграђен и представља баланс између хришћанства и ислама.

Поред Бејрута, већи и познати градови су северно од њега Библос и Триполи, а јужно Сидон и Тир.

Либан је увек био тачка судара цивилизација, тако да не чуди што је непрекидно рушен и обнављан. Таква ситуација траје до данас, уз повремена смиривања. Корен сукоба обележен је хришћанско-муслиманским разликама и борбом за доминацију у политичком животу земље, уз мешање Сирије. Ситуацију је додатно закомпликовало присуство палестинских избеглица после израелско-арапског рата 1948, Палестинске ослободилачке организације и на стотине хиљада нових палестинских избеглица.

Заоштравање кризе кулминирало је грађанским ратом 1975, који је окончан тек 1990. године. У том дугом перио-

ду највише је страдао јужни Либан, где је и било највише палестинских избеглица, а ту је и почетно жариште сукоба. Сукобљене стране били су хришћани, који су до рата имали доминацију у друштвеном животу Либана, затим палестинске избеглице, сунитски муслимани и Друзи. У јуну 1976. у либански рат умешали су се Сирија, са 40.000 војника (која је остала ту све до коначног повлачења 2005), а 1978. и Израел, изазван сталним нападима палестинских герилаца на југ Либана.

Либански грађански рат окончан је крхким миром, склопљеним у саудијском граду Таифу, када је донет нов Устав, којим су била предвиђена већа политичка права већинском муслиманском становништву. Током 15 ратних година процењује се да је погинуло 100.000 људи, а исто толико било је рањено.

Потом је деведесетих година прошлог века уследио период мира, који су обележиле привредна и политичка стабилизација, уплив страних инвестиција и развој туризма. И то је потрајало све до 2006, када је избио нови либански рат. Припадници Хезболаха (политичко-војне формације која и данас има снажан утицај) упали су на север Израела, убили осам израелских војника и отели двојицу. Израел је одговорио у року од пар сати нападом на Либан и жестоким бомбардовањем путева, мостова, енергетских постројења, ТВ станица, упоришта Хезболаха... Бомбардовања су се наставила са обе стране.

Малобројни припадници мисије UNIFIL, који су били тада у тој земљи према резолуцијама 425 и 426 Савета безбедности УН, нису могли да спрече сукоб, него су пружајући помоћ, посебно хуманитарну, током борби у јулу и августу и страдали – погинуло је пет мировњака, а повређено 16. И тада је реаговао Савет безбедности УН, усвајањем Резолуције 1701 и званичним проширењем снага и овлашћења UNIFIL-а. Број припадника мисије повећао се на 15.000, а већ у септембру у јужни Либан стигли су плави шлемови из Француске, Италије и Шпаније.

ВОЈСКА СРБИЈЕ У МИСИЈИ UNIFIL

Припадници Војске Србије отпочели су учешће у мултинационалној операцији UNIFIL 2010. године у оквиру шпанског контингента, са пет штабних официра у Команди Сектора „Исток“ и једним штабним официром у Команди шпанског батаљона. Крајем 2012. додатно је ангажовано 36 припадника пешадијског вода и пет чланова елемента националне подршке, а у марту

2013. још два официра на штабним дужностима у Команди Мисије. У новембру 2013. у UNIFIL је упућена прва пешадијска чета из састава 31. пешадијског батаљона из Зајечара и 39. логистичког батаљона Треће бригаде КоВ из Ниша. Од 2015. у мисији UNIFIL налази се 177 српских мировњака.

У зони одговорности UNIFIL-а у јужном Либану успостављено је ново војно и безбедносно окружење, у коме *плав*и шлемови и данас раде, чувајући варљиви мир. Тај мир, иако крхки, земљи доноси економски просперитет. А то се доласком у Либан осећа на сваком кораку. ■

БАЗА МИГЕЛ ДЕ СЕРВАНТЕС

База „Мигел де Сервантес“, званично UNP 7-2, удаљена је сто километара од Бејрута и налази се унутар континента на око 700 метара надморске висине. У њеној позадини, на брдашцу, смештен је сликовити град Маржајун, који има око 10.000 становника и највећи је у том делу земље. До базе се путује више од два и по сата добро асфалтираним и обележеним, али кривудавим путем, кроз пределе брдовите, камените, са шкртом земљом црвеницом. Уз пут се готово свуда види иста слика – сређују се месташца раштркана по падинама брда, ничу велелепне куће од бетона и камена, пошумљавају се голети, њиве откидају од камена и обрађују, а становништво узгаја махом кромпир, парадајз и маслине.

Док „пух“ клизи тим пределима, а возач заставник прве класе Славиша Лепир, звани Лепи, вози екипу Медија центра „Одбрана“ и „Заставе филма“ на одредиште, наш домаћин, потпуковник Виктор Добрић, старији национални представник у мировној операцији у Либану, прича о варљивом миру, објашњава прилике на југу те блискоисточне државе. Каже да су главни безбедносни ризици могући ракетни напади са територије Либана на Израел, на које обавезно следи узвраћено артиљеријско дејство са израелске стране. Сталну опасност представљају и мине на путу. Опасност је и преливање сукоба из Сирије, као и нестабилност коју уноси присуство великог броја сиријских избеглица и проблеми који долазе због њиховог тешког социјалног положаја и потенцијалне опасности по здравље људи.

ПОТПУКОВНИК ФЕРНАНДО РОМЕРО

– Професионализам батаљона је јако висок и ако будем био у некој мисији желећу да радим заједно са Србима. Срби су добри људи и компетентни су за посао који раде и успех мисије и мог батаљона зависи од њих.

Сазнајемо да се земљом можемо кретати само са дозволом. Ону унутар база смо добили, а за њено напуштање тек би требало. Такође, постоје правила и за снимање – не може се подићи фото-апарат и камера и снимати увек. Само кад то дозволе наши мировњаци.

Уз причу пут краће траје и у базу „Мигел де Сервантес“ долазимо у јутарњим часовима. Први поглед на кон-

ГЕНЕРАЛ АЛФРЕД ПЕРЕЗ МАРТИНЕЗ

– Срби су веома дисциплиновани, увек спремни, добро обучени и припремљени за мисију, и сигуран сам да на свим позицијама можемо да радимо заједно. И рад шпанског батаљона у коме се одвијају активности и интеграција посла на завидном је нивоу. Импресиониран сам српским официрима.

тролни пункт, па детаљне провере које следе, указују на то да овде владају посебна правила.

У тој бази српски контингент има штабне официре у Команди мултинационалне бригаде, штабне официре и под-официре у саставу шпанског батаљона, елемента националне подршке, пешадијски вод и вод за подршку из пешадијске чете Четврте бригаде КоВ, којом командује мајор Миодраг Младеновић, а која је лоцирана десет километра даље у Бази „Дрина“ (9-66).

По доласку нас је сачекао мајор Милан Бурмуџија и представио програм наше посете. Тога дана била је прослава – 63. године од постојања шпанског падобранског батаљона, у чијем саставу су и наши мировњаци. Свечаности су присуствовали сви српски *џлави шлемови* који су се у то време затекли у бази, а нису били на задатку. Скуп сличан

У Тактичко-оперативном центру

се разликују од осталих јер су испред њих клупе и столови за одмор и дружење, а јасна су и државна обележја – све је у бојама наше тробојке. За добродошлицу су нам Снежана Томић и Тина Трајковић (професионални војници на дужности болничарки) спремиле

изненађење – домаће крофне.

Од почетка посете са нама је био, уз потпуковника Виктора Добрића, и командант тог мултинационалног батаљона потпуковник Фернандо Ромеро. Као домаћин у бази он нас је провео кроз Команду батаљона – групе за операције, за логистичке послове, за цивилно-војну сарадњу, за персоналне послове. Како је рекао, врата Тактичко-оперативног центра (ТОЦ) никад се не затварају, јер се ту сливају информације о планираним активностима и свим инцидентима у зони операције. То је срце и

душа целог колектива. А њихов задатак је обликовање и слање информација у Команду Сектора „Исток“, до којих долазе војници на терену. Ту ради десетар Милан Стојковић, на дужности радио-оператора, заједно са још четири професионална војника из Србије. Они имају радио-везу са патролама. Поред радио-везе постоји и телефонска и интернет веза, а имају и специјалну везу са Командом UNIFIL-а.

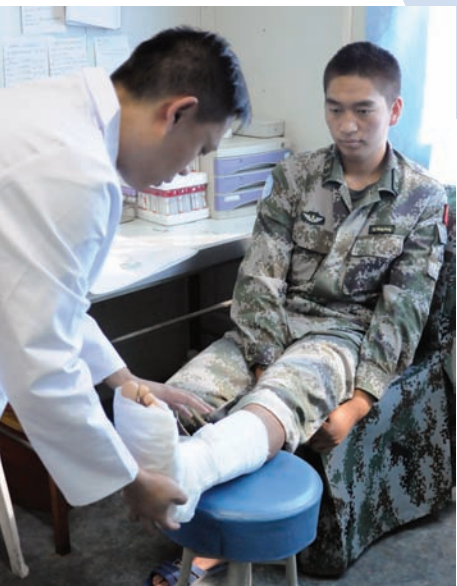
Посетили смо и одељење за цивилно-војну сарадњу и упознали капетана Жарка Јовановића, референта за те послове у Команди шпанског батаљона.

Потпуковник Фернандо Ромеро, који је пре UNIFIL-а био у три мисије у Босни, рекао је да његов батаљон чине три различите нације – Шпанци, Срби и Салвадорци и истакао:

– Ми смо овде у јужном Либану унутар UNIFIL мисије специјално задужени за надгледање прекида непријатељства између Израела и Либана, помажемо Либанским оружаним снагама (LAF) у њиховим задацима у јужном Либану и

нашем – почетак прославе најављен је звуком трубе, постројавањем, интонирањем химни, поздравном речу команданта, дефилом јединице, доделом награда.

Током боравка у бази 7-2 најчешће место сусретања са нашим мировњацима биле су просторије 3. пешадијског вода, којим командује капетан Милорад Ивановић. Оне

Кинеска болница РОЛО-2

ЛИЧНА КАРТА

База 7-2 највећа је у Либану и једна од најбоље уређених у мировним мисијама. Контејнерског је типа и намењена за смештај три хиљаде људи, али их сада има више од хиљаду. У њој су смештени Команда Сектора „Исток“ и шпански падобрански батаљон, у оквиру ког су припадници српског и салвадорског контингента. Просторије за живот и рад су климатизоване, а у свим собама омогућен је бежични интернет за комуникацију са породицом и пријатељима.

У бази су изграђени спортски терени за фудбал, кошарку, одбојку. Популаран је падел тенис, а читаву базу опасује уређена стаза за трчање, која је ноћу осветљена. Слободно време мировњаци често проводи у теретани. Ресторан ради на бази самопослуживања и нуди одличан избор хране, а о здрављу брину лекари у шпанској болници РОЛО-1 и у кинеској РОЛО-2.

помажемо локалној власти у њиховим пословима. Батаљон је мултинационалан, а техника и сва опрема коју имамо интероперабилна. Радимо заједно и заједно доносимо одлуке. Професионализам овог батаљона је јако висок и ако опет будем био у некој мисији, желећу поново да радим са Србима.

Слично мишљење о српским мировњацима имао је и командант Сектора „Исток“ бригадни генерал Алфред Перез Мартинез, кога смо касније срели. И он је 1993. био у мисији у Босни, а после тога шест месеци на Космету током 2001–2002, тако да је и он имао контакте са Србима у Босни и на северу Косова и Метохије.

Такође, примио нас је командант логистичког батаљона (ULOG) потпуковник Мамфало Пералон Гонзалес. И ту је заступљена мултидисциплинарност – један део је шпански, а други српски. ■

Потпуковник
Виктор
Добрић

ДРИНА НА ЈУГУ ЛИБАНА

У близини места Бурж Малук, десетак километра удаљена од „Мигела де Сервантеса“, налази се База „Дрина“ (UNP 9-66). У њој је смештена пешадијска чета којом командује мајор Миодраг Младеновић. За разлику од 7-2 потпуно је српска, уз два изузетка – шпанска војника везисте, десетара Хиброна Гутјереса Гомеза и војника Емилија Гутјереса Каретероа. Да је српска види се већ од улаза – по дрвеним резбаријама, тарабицама, дрвеним

летњиковцима и цвећу, које брижно негује поручник др Данијела Ђокић. Али и по кафи либанској, која се кува слично као наша, а служи у хладу летњиковца – домаћински. База има и домаћина, заставника Горана Ђукића Ђуку, и четног старешину – заставника Миљана Митића, који су задужени за логистичку подршку „Дрине“ и пешадијске чете.

На долазак, посебно цивила, увек додатно упозорава и керуша Дона, која је на бази отпратила више ротација. Наш није најавила, него нам је, на изненађење наших љавих шлемова, само радознано пришла.

Док седимо у пријатном хладу летњиковца, мајор Младеновић прича о задацима које извршавају припадници пешадијске чете којом он командује. Као тежишне издвојио је патролирање у зони операције, поседање осматрачких станица, привремених и сталних, обезбеђење база и личности, те сарадњу са цивилним становништвом у успостављању сигурнијег и бољег и безбеднијег окружења. Он каже да су војници и старешине веома професионални у свом раду, а посебно је истакао колегијалне односе и бригу према људима унутар чете.

– Овде у мисији стичемо нова искуства, нова познанства, која можемо касније да употребимо у раду у нашим јединицама, али бих посебно истакао да имамо изузетну

прилику да страним партнерима прикажемо способности, знања и могућности нашег војника и нашег старешине, припадника Војске Србије. О томе колико смо успели говоре и позитивни извештаји које добијамо.

Мајор Младеновић истакао је и изузетну сарадњу са цивилним становништвом у спровођењу разних цивилно-војних пројеката – хуманитарних асистенција и спортских активности – и рекао да тада представљају нашу културу, наше обичаје и традицију.

Живот на тој бази врло је динамичан. Док се део мировњака припрема за патролу, коју планира заменик командира чете мајор Горан Живановић, остали, који су завршили дневне активности, слободно време употпуњују спортским активностима, гледањем телевизије у ТВ сали, где се емитују и српски канали. Од својих средстава реновирали су билијар сто и сто за стони фудбал.

Причају како им највише недостају породице, помињу носталгију која их је притиснула одмах првог дана, а крајем четвртог месеца још жешће. Мајор Младеновић каже да је та парабола расположења нормала и да је одлично описана у приручнику о психолошкој припреми војника и старешина Војске Србије за одлазак у мировне мисије, који је написан у Управи за људске ресурсе ГШ ВС (Ј-1), по којем су се и они припремали и радили у мисији. Ипак, све је лакше кад прође пети месец, кад се уђе у шести, јер се послу у Либану види крај.

Поред породице нашим мировњацима недостаје и домаћа храна. Кажу да је ова коју добијају здрава и коли-

ПЕТ ДЕВОЈАКА

Међу мушкарцима у тој пешадијској чети је и пет девојака – на бази 9-66 су, поред поручника др Данијеле Ђокић, и десетари Кристина Саку и Ивана Тасић, а на бази 7-2 су Снежана Томић и Тина Трајковић. Девојке су из земље понеле народне ношње и слободне часове употпуњују играњем у КУД „Шајкача“ или спортом.

МАЈСТОРИ

Члан сталног персонала на Бази „Дрина“ јесте и Едуардо Харуз, који већ десет година ради за Уједињене нације. Наиме, његову фирму ангажовале су УН за одржавање база у оквиру шпанског контингента. Едуардо тако, нашим џлавим шлемовима поправља разне уређаје и радо се дружи са њима. Каже да су му Срби драги јер смо истог менталитета и гостопримљиви, као и они.

чински довољна, али другачија – тешко се навикавају на морску храну. Зато у часовима одмора понекад себе изненаде крофнама, палачинкама... Тек толико да на бази у Либану замирише нешто домаће. ■

Мајор Миодраг Младеновић

Заставник Горан Ђукић

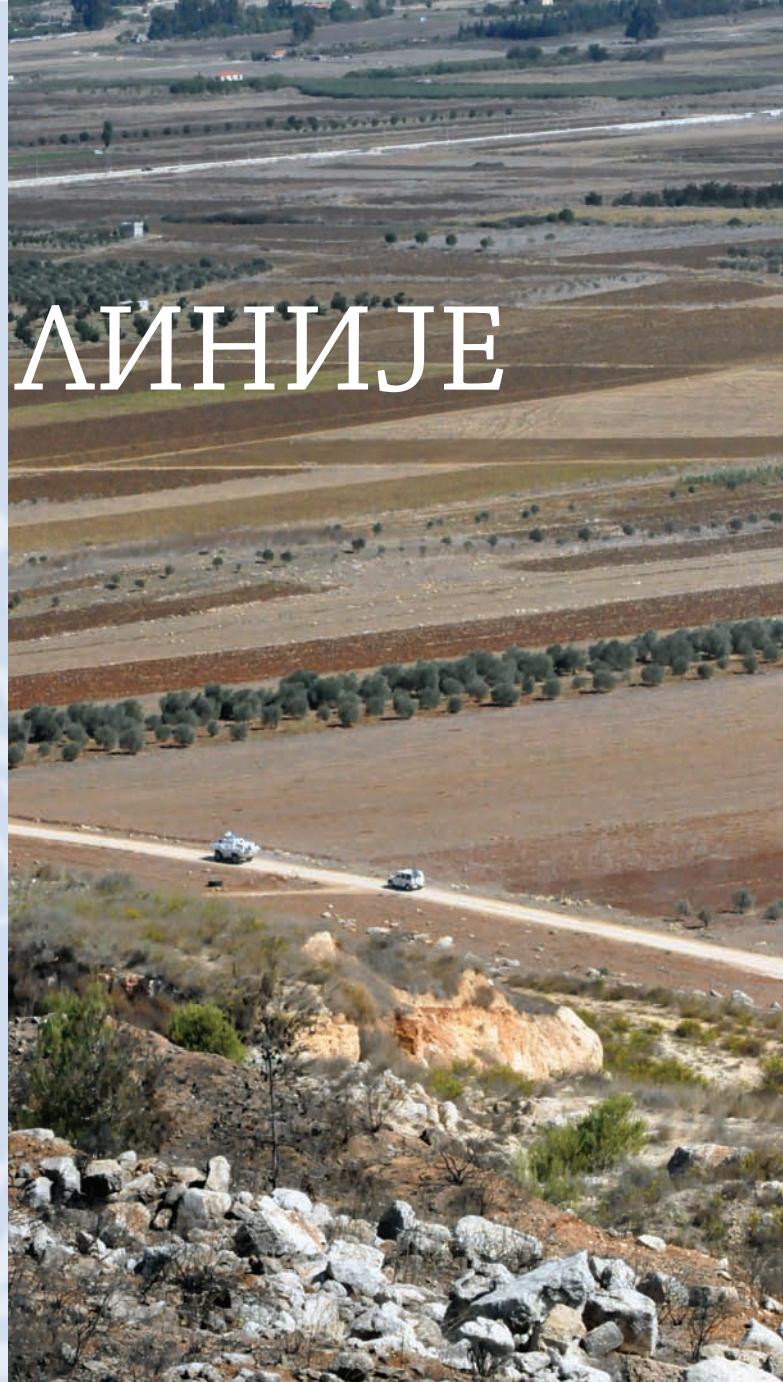

ПАТРОЛЕ ДУЖ ПЛАВЕ ЛИНИЈЕ

Основне активности које изводе припадници пешадијске чете Четврте бригаде КоВ у Сектору „Исток“ су патролирање у зони операције и извиђање. У једну такву патролу кренули смо и ми. Вођа нам је био старији водник прве класе Бојан Миловановић, командир 3. стрељачког одељења.

Зона операције простире се на либанској територији уз Плаву линију према Израелу. Њена ширина је 60 km, а дубина варира од ужег појаса на истоку, до 40 km на западном делу и обухвата места Дермимес, Бурж Малук, Клеја, Ебел Саки, Кијам, Маржајун и друга села дуж реке Вазани. Израелци су на великом делу раздвајања поставили заштитну ограду и то на посебан начин – уз обележену Плаву линију постављено је минско поље, па техничка ограда уз коју је пут допола уређен, а онда опет ограда. Такву ограду видели смо на многим местима идући дуж линије раздвајања. Где је терен мање приступачан, није постављена и ту су увек могући недозвољени преласци Плаве линије.

Крећући се у патроли пролазимо кроз место Кафер Кела, где су српски мировњаци веома добро прихваћени и пожељни. Путем “SC1” пролазимо поред Плаве линије и техничке ограде. Плава бурад постављена у долини Метуле јасно обележавају ту линију. Управо је долина Метула, рејон нарочите пажње и тежишног ангажовања патрола пешадијске чете. Чести су инциденти са ловцима који лове у близини Плаве линије па је потребно ангажовање наших мировњака како би се спречила ескалација. Пролазимо по-

ред избегличке деце, која показују руком да желе нешто за пиће, слаткиш, сок, али се возила не смеју заустављати.

Патрола наставља поред реке Вазани. Средином њеног тока се протеже Плава линија. Са друге стране је Израел. Пењемо се према осматрачком месту бр. 8, где је и осматрачка позиција Либанских оружаних снага. Током лета наши мировњаци су заједно са припадницима LAF-а надгледали Плаву линију и интервенисали по потреби.

Док пролазимо поред сликовите реке у чуду посматрамо туристички комплекс с базеном уз саму Плаву линију. У овом делу зоне операције ангажовани су патроле водова пешадијске

чете, али тежишно вода којим командује капетан Милорад Ивановић. Наиме, његов вод управо је у том рејону летос реализовао 65 одсто својих задатака и патроле су трајале од 6 часова ујутро до 18 увече. Када би се завршиле те целодневне патроле, кренуле би вечерње и ноћне у истом рејону, а температура тада није падала испод 40 степени. Проблем је што се тих летњих месеци, управо у то летовалиште поред реке сјатило и до 3.000 иностраних Либанаца, који су из знатижеље покушавали да пређу на другу, израелску обалу. Такве недозвољене прелазе понекад чине и чобани са стадима оваца и тако провоцирају израелску страну која будно мотри на сваки педаљ линије раздвајања. Данас је ситуација у том делу мирна, али се напетост осећа у ваздуху. Током септембра завршили су са целодневним патролама.

Настављамо патролу и поглед обухвата село Гаџар које би требало да припада пола Израелу, а пола Либану, али су Израелци и у северном делу села.

О ризицима и претњама по припаднике пешадијске чете Четврте бригаде КоВ у зони операције чете говори мајор Младеновић и каже да су присутни, али не и непобедиви и без одговарајуће реакције.

– Могући су непријатељско деловања наоружаних особа у близини Плаве линије и одговор нападнуте стране, специфичан начин управљања моторним возилима на југу Либана, који је често небезбедан по остале учеснике у саобраћају, потом присуство наоружаних ловаца и знатижељних лица у близини Плаве линије до сиријских избеглица и туриста у комплексу реке Вазани. За овакве инциденте припадници чете којом командујем су обучени у фази припреме за извршење мисије тако да сада примењујемо стечена знања и вештине и проверавамо их у пракси. Пратимо ситуацију у зони операције и прилагођавамо се. Успешно одговарамо на све изазове, ризике и претње у зони операције. ■

МОМЦИ ЗА ПРИМЕР

Мајор Младеновић каже да је задовољан радом и професионализмом командира водова: капетана Небојше Мицића, Дејана Крунића, Милорада Ивановића и Станише Бркића. Посебно је истакао командире одељења: заставнике Срђана Стошића и Дејана Маринковића, старије воднике прве класе Стојана Стојановића, Зорана Алексића, Милана Нићина, Предрага Станојковића, Марјана Петровића, Негована Станковића, Милана Рајковића, Бојана Миловановића и Горана Јовића и старијег водника Ивицу Илића. Они свакодневно извршавају све оперативне задатке, а највише времена проводе патролирајући у зони операције чете, батаљона и Сектора „Исток”.

Издвојио је возаче који својим пажљивим и савесним управљањем моторним возилима доприносе безбедном и професионалном извршавању задатака. А похвале заслужују нишанције на ВПБ-у, који су у свим временским условима, дању и ноћу, на турели митраљеза, као и остали војници у одељењима.

БАЗА ЕЛ МАНСУРИ

Од база Сектора „Исток“ до Накуре, у којој се налази Команда UNIFIL-а и база 1-26 „Ел Мансури“, путује се два и по сата. Пут до тамо је такође срећен и њиме се кроз срце земље избија до Средоземног мора. Наши мировњаци израчунали су да је на том путу постављено чак 80 лежећих полицајаца.

У бази 1-26 „Ел Мансури“ ангажован је вод за заштитну снагу састављен од припадника Четврте бригаде КоВ, којим командује капетан Ивица Бараћ. Они су у саставу снага италијанског батаљона. Са те позиције 33 српска мировњака обавља задатке непрекидног обезбеђења базе, људства и средстава која се налазе у њој. Према речима капетана Бараћа, ангажовани су на главној капији и баве се контролом уласка возила, лица, обезбеђењем људства приликом пружања медицинске помоћи, те свакодневним осматрањем на осматрачницама, уочавањем и извештавањем било чега што је сумњиво. Они су први који могу да осмотре било какве претње, ризике и све сумњиве активности које су упућене према бази. Обезбеђење дају 24 часа, с тим што се осматрачи смењују свака четири сата.

Задатак тих наших српских мировњака је тежак и често монотон јер шест месеци раде исти посао. Летос су под врелим и неумољивим сунцем Медитерана, под високим температурама и изузетно високој влажности ваздуха носили панцире тешке око 20 килограма, шлем и борбену опрему и своје задатке обављали са изузетном посвећеношћу.

Старији водник Бобан Стојиљковић, командир је 5. одељења у воду за заштиту снага, а у мисији је командир на главној капији, каже да је пре него што је дошао у UNIFIL разговарао с колегама који су били овде у претходним ротацијама, те да су му сви рекли како су итали-

јански војници и цео контингент расположени за сарадњу са Србима. У то се и уверио по доласку и одушевио се начином на који су их примили и како раде и сарађују са нашим војницима.

– Изузетно су добри за рад и сарадњу – и у послу и у слободном времену. Спортски су настројени и у било ком моменту су орни за спорт, разоноду, за причу ван посла, за кафу и остало. Само похвале за њих – каже Стојиљковић.

Дружења након обављеног посла су најбоља разонода у тој бази која је уз саму обалу. Море се види, али га од њега дели дуга метална ограда и бодљикава жица. У том месту летос је било изразито топло. Кад су дошли у „Ел Мансури“ температура је била између 35 и 40 степени, неких дана чак и виша, тако да су у почетку имали доста проблема да се на њу привикну.

– Некад су јутра била готово неиздржива, али ми смо војници и морали смо да се адаптирамо, јер радимо тај посао. После месец дана све је постало нормално. Свака соба и сваки део који користимо су климатизовани. Сада је мало боље јер није толико спарно као што је било – прича старији водник Стојиљковић.

Искуства из Либана значе им пуно, како каже старији водник Стојиљковић, а то потврђује и разводник Славољуб Недељковић (возач у 4. одељењу вода за заштиту снага), јер су имали прилику да упознају разне системе рада, који су доста слични нашем, али има и разлика. Свима је учешће у мисији велики изазов, јер за то треба и воље и храбрости – шест месеци је дуг период да неко од-

*Старији водник Бобан Стојиљковић,
капетан Ивица Бараћ и десетар
Данило Стојановић*

лучи да буде ван своје породице. То је психолошка игра у ограђеном простору. Потребно је да прође 15–20 дана да се човек помири са собом и утврди да ли је спреман и може ли да издржи свих шест месеци. Поред тога, они су се одрекли бројних задовољстава, породичне сигурности и среће, ради промовисања вредности наше војске и земље у интернационалном окружењу. И у томе су, како видимо, успели.

Капетан Бараћ каже да је посао који раде тежак и да су се зато потрудили да га олакшају и да део атмосфере из Србије пренесу тамо – израдили су летњиковац.

– Хтели смо да направимо себи кутак где ћемо се дружити и једни другима помагати у тешким ситуацијама, попити кафу, играти пикадо – објашњава капетан Бараћ и истиче да су на идеју да то направе дошли пре доласка у Либан, а реализовали су је другог месеца боравка у „Ел Мансури“.

Сви кажу да им недостаје породица, са којом сада срећом могу често да се чују јер је обезбеђен бесплатни интернет (некад су месечно плаћали око 40 евра). На храну су се брзо навикли, али им највише недостаје слани доручак.

– Наш војник је навикао на тешке ситуације. Овде је тешко, али није нешто на шта се не може навикнути. Највеће оптерећење је недостатак породице и немогућност да својима помогнеш – истакао је потпуковник Добрић, који је са нама дошао у „Ел Мансуру“ и додао:

– Наши војници су урадили велики посао у мисији, и можемо да кажемо да су успешни. Не само што су се пред Италијанима показали као професионалци, него су

направили и овај диван летњиковац својим рукама и залагањем и донекле сопственим новчаним средствима. Тако су обогатили ову базу и омогућили да наредни контингент ради у много бољим условима.

Хвале о српским војницима има и пуковник Енрико Роса, командант италијанске јединице у „Ел Мансури“. Он је истакао да је сарадња са српским мировњацима веома добра и у обављању дужности и у обичном животу.

– Не кажем то јер сам командант трупа овде, већ јер је то истина. Ми добро радимо посао и у будућности бих волео да у „Ел Мансури“ радимо заједно. Можда ће ваш контингент бити и бројнији.

По обиласку базе 1-26 посетили смо и Команду мисије UNIFIL у Накури, кроз коју нас је провео капетан Жарко Грандић, штабни официри у тој команди. Поред њега у Команди је као штабни официр ангажован и мајор Богдан Кривокућа, на пословима осматрања активности ваздухопловних снага које су активне у ваздушном простору изнад територије Либана. Он ради стручне анализе за потребе званичника операције UNIFIL на дневном, седмичном, месечном и годишњем нивоу.

Капетан Жарко Грандић

Старији водник прве класе Дарко Илић, заменик командира одељења, десетар Милош Додић, осматрач, добили су принове – синове. Дарко је добио Игњата, који се родио 5. октобра, а Милош Илију, рођеног на Светог Илију.

Принове су прославили на бази, по српским обичајима, уз торту и сузе среће.

Старији водник прве класе Дарко Илић

Десетар Милош Додић

За разлику од мајора Кривокуће, чији је посао канцеларијски, капетан Грандић је у транспортној секцији и готово је увек на точковима – његов задатак је да врши детаљну инспекцију, контролу возила свих контингената. Када то не ради, контактира све транспортне официре у зони операције, а наш официр за мото-транспорт је Боро Вукотић. Грандић објашњава да та комуникација не значи само припреме за инспекцију, него и пружање помоћи при одржавању возила кад год неки контингент има проблем. У Накури су и две радионице – једна је за лаки ремонт, друга за теже оправке. Уколико неко има проблем, возила може да оправи у Команди Мисије и у радионица на француској позицији 9-10.

Транспортна секција има и диспечерску службу, одељење које се бави осигурањем, таблицама, а и возни парк – сваки контингент има право у случају доласка делегације, као што је наша, да тражи возила за превоз. Капетан Грандић каже да постоји процедура по којој се возило узима и како се враћа.

– Мој посао није тежак, али мора да га ради онај ко уме да комуницира са људима. Пар реч на језицима свих мировњака који раде у Команди лако се научи. Њима значи пуно, а нама отвара врата успешније сарадње – каже капетан Грандић. ■

ЦИВИЛНО-ВОЈНА САРАДЊА

Осим задатака патролирања поред Плаве линије, које остварују заједно са Либанским оружаним снагама, посебно се води рачуна и о цивилно-војној сарадњи са локалним становништвом и влашћу. И управо су најимпресивнији утисци с терена, из патрола, током којих смо видели како локално становништво поздравља наше *џлаве шлемове* и како се радују кад их виде. Разлог је вероватно тај што мештани села Ебел Саки, Блате, Маржајун раде на базама и што су са нашим мировњацима успоставили добар контакт – они их радо дочекују са кафом, соком, па се на гостопримство узвраћа срдачношћу.

Сећамо се речи потпуковника Добрића по доласку да је однос српских мировњака према локалном становништву крајње пажљив и да се уважавају све њихове специфично-

сти, обичаји и религији, с обзиром на то да се налазе у окружењу које обилује различитим религијама. То потврђује и капетан Жарко Јовановић, који је на дужности референта за цивилно-војне односе у Команди шпанског батаљона:

– У зони операцији наше пешадијске чете имамо изузетно развијене односе са свим представницима локалне власти и наилазимо на топао пријем код становништва, што можете видети и при доласку у продавницу и при проласку кроз град. Видите људи који хоће да се јаве, да нас поздраве кад виде српску тробојку, а то је резултат наше сарадње и уопште допринос српских припадника у операцији UNIFIL.

Поред пројеката које финансирају UNIFIL и земље контрибутори, како каже Јовановић, реализују се и они у које се не улаже много новца већ љубави и труда, као што је реновирање свлачионице стадиона у месту Клеја, а које крече и сређују војници старијег водника прве класе Марјана Петровића.

Посетили смо Клеју, градић који је удаљена пет километара од базе 7-2, а око три од 9-66, и у зони одговорности је српске чете. Општина Клеја планира у будућности да реновира цео стадион и да га активира за младе људе и њихове спортске клубове. Сада је још у запушеном стању.

Заменица градоначелника Клеје Ронит Дахер, по професији новинарка, изразила је своју дубоку захвалност за помоћ коју пружају српски војници.

– Као што видите, они крече зидове и сада су просторије светле. Ми им заиста захваљујемо јер дневно проводе многе сате овде. Видите да они нису професионалци, али осећате да раде тај посао са љубављу. Све ове активности координира шпански батаљон, али људи Клеје су веома захвални Србима.

Ронит је недавно била и у Србији и каже је тамо упознала дивне људе, као и да смо слични у многим стварима и схватању живота.

– У вашој земљи нисам се осећала као странац јер су људи такви да чине све да будете један од њих – рекла је.

Пошћуковници Ромеро и Добрић са Ронић Дахер

СВЕ ДОКТОРКИНЕ МИСИЈЕ

Поручник др Данијела Ђокић је командир одељења вода за здравствену заштиту у 49. логистичком батаљону Четврте бригаде КоВ. У Војсци је од 2012. године. Почела је да ради на Бази „Југ“, а сада је једна од седам лекара у амбуланти у Врању. За мисију се определила из више разлога – желела је да види да ли може да ради свој посао и у свету, да упозна други народ, њихове обичаје, религије и, како каже, за њу је

ова мисија велико искуство и као лекара и као официра и као човека. Поред очувања здравља припадника пешадијске чете и свих припадника Војске Србије, медицинске асистенције и курсева које држи, игра у КУД „Шајкача“ и воли да уређује базу и сади цвеће. Каже да јој треба сат времена да залије све што је посадила, а ко дође на Базу „Дрина“, то одмах и види.

Културно-уметничко друштво „Шајкача“ оформили су припадници српске пешадијске чете по доласку у Либан. Четири девојке и пет младића предводи заставник Срђан Стошић, командир 3. одељења 1. вода. Девојке су са собом из земље понеле народне ношње, а момци играју у униформи са српском шајкачом на глави. Од формирања друштва учествовали су на више промоција – једна је била прослава Видовдана, па Церске битке, наступали су и на обележавању Дана палих војника Либана, на завршетку мисије индијског батаљона и представљали Србију – ношњу и народне игре – у оквиру дружења свих земаља ученица мисије.

У оквиру цивилно-војне сарадње од великог значаја су, према речима капетана Јовановића, медицинске асистенције, које шпански батаљон пружа са два медицинска тима – салвадорским и српским. Српски предводи поручник др Данијела Ђокић. Поред очувања здравља припадника пешадијске чете и свих припадника Војске Србије који су у мировној мисији у Либану, она са својим медицинским тимом у медицинским асистенцијама посећује 12 места. На терену пружају услуге локалном становништву, проверавају њихово здравствено стање, дају савете, лекове и друга потребна средства. Обилазак траје четири сата – од 10 до 14.00 часова.

Капетан Жарко Јовановић и полицајац Омер из Ебел Сакија

Становнице Ебел Сакија прате курс прве помоћи

Поручник др Ђокић каже да су те медицинске асистенције важне јер тамо становници немају здравствено осигурање и морају да плаћају све – лекове, прегледе и болнице. Лекове за акутне болести, против повишене температуре и посебно сирупе за децу добијају од шпанског контингента, а за остало пишу рецепте.

– И они се разболевају од сличних болести као ми. Преовлађују хроничне болести, повишен притисак, шећерна болест, а у местима где има много сиријских избеглица акутне су респираторне, кожне и цревне болести – каже докторка.

Такође, она је ангажована и на неколико курсева, који се ове године први пут одржавају у UNIFIL-у. На курсу за жене, који траје две недеље, а до сада је одржан у Клеји, Маржајуну, Кијаму, Ебел Сакију, докторка један дан држи курс прве помоћи, а два дана плетења и штрикања.

– Веома ми је драго што могу овде да покажем своје знање и обучим што више људи у пружању прве помоћи и још ми је драже што су нас изузетно прихватили људи свих вероисповести, што нас цене кад им дођемо у посету, што учествују у свим нашим активностима и хтели би да нас виде опет.

Поред тога, како смо сазнали, UNIFIL организује и друге активности, као што су спортска такмичења, такмичења у сликању и цртању и разним играма за децу. Такође, припадници нашег контингента више пута су током лета обезбеђивали наткривање откривених површина маскирним мрежама, постављали шаторе, ради подршке неким цивилно-војним активностима. ■

Реновирање стадиона у Клеји

ЛОГИСТИКА

Ниједна јединица не може без логистике. Капетан Станиша Бркић је командир вода за подршку у пешадијској чети 4. бригаде КоВ UNIFIL-8. У саставу његовог вода су медицински тим, одељење за одржавање и један руковац. Јединица је размештена на две локације – на 9-66, где је већина чете, и на 7-2, где се налази одељење за одржавање у радионици за техничко одржавање. У делу вода који је на позицији 7-2 ради шесторо људи – командир одељења за одржавање са мајсторима, механичарима, електричарима и механичарем за хемијске изворе струје. На позицији 9-66 је медицински тим и остатак вода за подршку, који служи за снабдевање, односно за опште логистичке потребе чете.

Капетан Бркић каже да су основни задаци вода за подршку одржавање моторних возила – борбених и неборбених – из састава пешадијске чете, односно комплетног српског контингента који се налази у Либану. Тежиште је на њиховој поправци и изради техничких прегледа.

– Рад у радионици за одржавање одвија се плански, организовано. Имамо план израде техничких прегледа, који се свакодневно ажурира, а сва моторна возила која се поправе долазе у радионицу самоходно или их довозе возила. До сада су сва возила која су дошла код нас поправљена и враћена у јединицу. Стручност наших мајстора је на високом нивоу, тако да за сада није било те-

Потпуковник
Мамфало Пералон Гонзалес

Капетан Станиша Бркић

жих кварова које нисмо могли да отклонимо.

Једини изазови који је командир вода за подршку истакао јесу кварови на моторним возилима. Неке делове набављају тамо, а друге из Србије. Иако у саставу пешадијске чете сада има довољно возила (која задовољавају потребе три вода – два на позицији 9-66 и једног на 7-2) – набавка резервних делова ће, према његовим речима, бити још већи изазов у будућности јер та средства нису новије производње, а повећава се и број кварова због свакодневне употребе по прилично лошем терену.

Припадници вода за подршку стално су у контакту са ULOG-ом – шпанским логистичким батаљоном – и та сарадња је обострано корисна. Наши логистичари користе део шпанске радионице за лако одржавање

и са њима непосредно раде један официр и четири подофицира. Иако је радионица допремљена из Србије, кад им нешто затреба од алата, могу да позајме неке специјализоване алате. И обрнуто, када шпанским мајсторима треба стручна помоћ, наши мајстори им помажу, јер су, како кажу, сви на истом задатку и имају исти циљ – да возила буду исправна и да логистика функционише.

Српски мајстори су на цени и као стручњаци и као људи и врло брзо су се зближили са шпанским мајсторима механичарима. Иако Шпанци не знају ни реч енглеског ни српског, а наши ни реч шпанског и енглеског, споразумевају се рукама, некад мимиком, гестовима, и језик није препрека да се уз рад и насмеју, да другују и заједно проводе дане. Мајстори су помешани и у објекту где станују, па се и друже у слободно време.

– Кад ми обележавамо битне датуме из наше историје, на пример Видовдан, позивамо наше колеге Шпанце и они долазе. Такође, ми се одазивамо на позив за обележавање њиховог дана јединице – истиче капетан Станиша Бркић.

О српским мајсторима похвално је говорио и потпуковник Мамфало Пералон Гонзалес, командант логистичког батаљона, коме је ово шеста мисија. Он издваја професионалност и посвећеност задацима српских механичара и наглашава да се врло лако споразумеју кад треба да обаве неки задатак.

– Иако не говоримо истим језиком, ми разумемо једни друге. Радимо по истим процедурама и војно понашање је заједничко свима. Заједно чинимо целину, а углавном је реч о нама познатим редовним задацима одржавања. ■

Трг у Клеји

Недеља је углавном дан када наши мировњаци посећују цркве и одлазе на литургије. Они са Базе „Дрина“ иду у манастир и цркву Архангела Михаила у оближњи градић Дермимас, а они из „Мигел де Сервантеса“ у православу цркву Светог Ђорђа у Ебел Сакију. Православна црква је на југу Либана веома јака и окупља велики број верника. Међутим, обилазећи цркве у том крају са капетаном Жарком Јовановићем, задуженим за цивилно-војну сарадњу у шпанском батаљону, открили смо да су врата тих богомоља радним даном затворена, ако се посета не најави. Поред тога, у цркви је немогуће купити свећу, икону или дрвени крст. Свеће, углавном парафинске, купују се по продавницама, а воштаних ни нема. Припадници нашег контингента у више наврата набављали су воштане свеће из Србије и доносили их недељом у цркве да их верници пале.

Икона Свети Ђорђе у Ебел Сакију

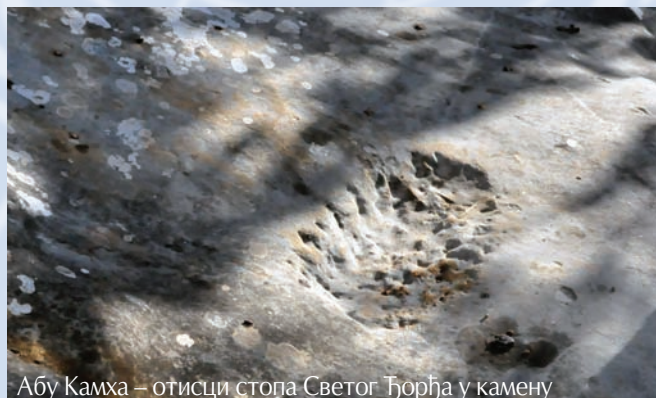
Свети Ђорђе из Абу Камхе

Иначе, када је реч о црквама, наш утисак је да је ово дефинитивно земља Светог Ђорђа, јер је њему посвећено више богомоља. Ми смо посетили цркву у Ебел Сакију и стару католичку у Клеји. На централном тргу у Клеји подигнут је и споменик том свецу.

Ипак, на најзанимљивије место одвезао нас је наш возач заставник Драган Антић, а по-

Црква Светог Ђорђа у Ебел Сакију

Абу Камха – отисци стопа Светог Ђорђа у камену

казао нам је мајор Жељко Бабић – у Абу Камху. Предела до тамо су другачији од осталих у јужном Либану – питомији, пошумљенији, а земљиште је плодније. Одатле се већ улази у долину Бека и јасно се виде обронци планине Харамон, преко које иде граница са Сиријом, а источно са Израелом.

У Абу Камхи је Црква Светог Ђорђа из 18. века, а нешто ниже од ње, када се спустите стрмим степеницама, налазе се у камену отисци стопа Светог Ђорђа и копита његовог коња. Цркву су нам отвориле госпође Рима и Јола, власнице радње сувенира „Источна Андалузија“ у Ебел Сакију, код којих наши мировњаци често свраћају да купе поклоне за фамилију, а оне их угосте кафом и колачима.

Госпођа Рима испричала нам је да се ту у 18. веку десило чудо – кад су људи спавали ноћу, чули су галоп коња, а наредног дана видели су у камену отиске стопе и копита. Знали су да је то Свети Ђорђе јер је он из тих крајева и зато су у спомен на тај дан и саградили цркву и посветили је том свецу. ■

СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Оно по чему се српски војници препознају у UNIFIL-у, поред професионализма у раду, јесу спорт и дружења. О томе сведочи 11 пехара и 14 медаља са локалних такмичења и освојено прво место на турниру у великом фудбалу на нивоу UNIFIL-а, што представља огроман успех за српски контингент. Наши припадници воле у шали да кажу да је екипа која долази из државе која има око седам милиона становника победила на такмичењу где су остале екипе долазиле из земаља које броје преко милијарду људи. Тај изузетан спортских дух истичу генерал Алфред Перез Мартинез и потпуковник Ромеро. Срби имају и шаховског шампион у Сектору „Исток“. То је капетан Небојша Мицић, командир 1. вода.

Тајни спортски адут српског контингента и рецепт за успех су спортски дух, посвећеност и „никад предаја, већ борба до краја“. Зато су и успешни.

Капетан Бојан Пелемиш, референт за извиђање, који се као припадник 63. падобранског батаљона Специјалне бригаде нашао међу пешадинцима Четврте бригаде КоВ је својим колегама помогао да овладају дисциплинама које су за војнике у конвенционалним јединицама војске биле недоступне – на пример у крос фит такмичењима. Водио је

екипу пешадијске чете у веома захтевном падобранском вишебоју „Падобрански изазов“, где је требало превалити веома тешку стазу дугу 9,5 km са 13 разних врста препрека – од пењања уз пешчане дине, вучења возила, пузања, ношења рањеника... Момци капетана Дејана Крунића доминирали су Олимпијским играма UNIFIL-а у Тиру у дисциплини „повлачење камиона на 50 метара“, иако нису знали првила. Некад су побеђивали, како кажу, из ината.

Спортска такмичења у бази 7-2 одржавају се увек петком и наши момци радо учествују на њима. У поподневним сатима најчешће играју одбојку или иду у теретану, а неки су се опробали и у падел тенису. Многи су трчањем подигли своју физичку кондицију, а неки смршали и 12 килограма.

Припаднике српског контингента позивају, осим на војне, и на турнире у зони операције UNIFIL које организују цивили. Ми можемо додати да су, иако се не такмиче, медаље заслужила и двојица наших возача, који преваљују на хиљаде километара по Либану – заставник прве класе Славиша Лепир и заставник Драган Антић.

Кад наши мировњаци не раде и не баве се спортом, онда се друже. Капетан Предраг Арсић, који ради у Команди батаљона, одлично свира гитару и с времена на време зна да увесели друштво.

На бази 9-66 за добро расположење су задужени десетари: гитариста Душан Радојковић, клавијатуриста Душан Павловић и вокал Славиша Симоновић.

Речи за крај

Иза наше плаве чете остаће направљени летњиковци, али и фонтане на базама 7-2 и 9-66 са обележјима Четврте бригаде КоВ. Свој утицај на њих оставиће и Либан и мисија UNIFIL јер ће, како је рекао потпуковник Добрић, постати бољи људи, бољи војници, подофицири, официри. Они су свој задатак извршили – као мировњаци дванаесте ротације били су достојанствени представници наше војске, а као људи амбасадори Србије у свету.

И док после четвородневне посете последњи пут пролазимо сликовитим либанским пределима на путу ка аеродрому у Бејруту, знамо да ће ову ротацију наших мировњака крајем новембра, сменити друга, а њу за шест месеци трећа... Ипак, запитали смо се да ли је Либан, северни наставак Свете земље, окренут извеснијем сутра, а мисија UNIFIL успешна.

– Мислим да ми побеђујемо из дана у дан и обезбеђујемо мир за нову генерацију, која расте и мирољубивом окружењу. Градимо основе за стабилну и мирољубиву земљу. Ситуација се много мења и крајолик се мења, много земље се обрађује, граде се нове куће, инфраструктура. Видан је економски пораст, а то ће допринети миру. Са те тачке мисија је успешна, јер смо ми гарант стабилности у Либану – речи су за крај приче о плавој чети бригадног генерала Алфреда Переза Мартинеза. ■